

LUFTVÆRNSMISSILAFDELINGEN

(14. Artilleriafdeling til Luftværnsmissilafdelingen)

Luftværnsmissilafdeling (14. Artilleriafdeling – Luftværnsmissilafdeling)

Redaktør Seniorsergent John Martin Christiansen 2010.

Omslag:

Forside:

Luftværnsmissilafdelingens logo

Bagside:

Luftværnsmissilafdelingens batteriers sidste anvendte logoer

Forord

Dette hæfte er givet navnet

”LUFTVÆRNSMISSILAFDELING”
(14. Artilleriafdeling til Luftværnsmissilafdelingen)

Dette bind omhandler Hærens sidste luftværnsafdeling

Afdelingen blev oprettet som 14. Artilleriafdeling under Luftværnsregimentet den 1. november 1937, med garnison i Århus på Langelandsgades Kaserne.

Skiftede navn til 14. Luftværnsafdeling under Jyske Luftværnregiment som blev oprettet den 1. november 1951 med garnison i Ålborg på Hvorup Kaserne.

Flyttede til Tønder, da regimentet blev flyttet Tønder Kaserne den 1. december 1961.

I forbindelse med sammenlægning med Nørrejske Artilleriregiment den 1. november 1974 blev afdelingen flyttet til Skive Kaserne den 8. maj 1974.

Den 1. januar 1990 bliver afdelingen flyttet til Sønderjyske Artilleriregiment, hvor afdelingen den 2. januar meldte sin ankomst til Varde Kaserne.

Afdelingen skifter navn til 14. Luftværnsmissilafdeling den 1. november 1992.

Afdelingen bliver den 1. januar 2004 administrativt lagt sammen med 13. Luftværnsmissilafdeling med navnet 14. Luftværnsmissilafdeling.

Afdelingens skifter den 1. marts 2005 navn til LUFTVÆRNSMISSILAFDELINGEN.

LUFTVÆRNSMISSILAFDELINGEN lukker den 31. december 2009, som blev markeret med en lukkeparade den 17. december.

Indholdsfortegnelse

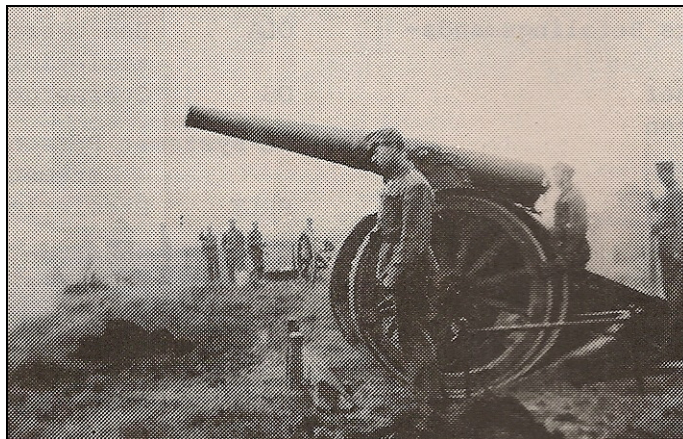
• Historieforskning	side 5
• Oprettelse af Luftværnsregiment og 14. Artilleriafdeling	side 6
• Oprettelse af Jyske Luftværnsregiment	side 10
• Jyske Luftværnsregiment flytter til Tønder	side 12
• Afsked med Tønder	side 13
• Ankomst til Skive	side 14
• Angående Jyske Luftværnsregiments mærke	side 15
• Den første skydning med REDEYE i Danmark	side 16
• Afdelingen fylder 40 år	side 17
• Hærens Luftværn fylder 50 år	side 25
• Artilleriets 300 år jubilæum	side 30
• REDEYE-batteriernes 10 år jubilæum	side 31
• Lukkeparade, 1. Lette Luftværnsraketbatteri	side 36
• Afdelingen har den 1. november eksisteret i 50 år	side 39
• Ændret organisation af afdelingen	side 40
• Afsked med Nørrejyske Artilleriregiment	side 43
• Ankomst Sønderjyske Artilleriregiment	side 44
• Afdelingen ændrer navn	side 50
• Den første skarpskydning med STINGER	side 53
• Indvielse af nye afdelingskjolde	side 60
• Tønder Kaserne lukker som kaserne	side 64
• 13. og 14. Luftværnsmissilafdeling lagt sammen til 14. Luftværnsmissilafdeling	side 66
• Afdelingen skifter navn igen	side 67
• Lukkeparade, LUFTVÆRNSMISSILAFDELING	side 78
• Tillæg 1, Personlige beretninger fra personel ved 14. Artilleriafdeling vedrørende den 9. april 1940	side 88
• Tillæg 2, Oversigt over afdelingschefer	side 89
• Tillæg 3, Oversigt over kilder	side 90

14. Artilleriafdeling til Luftværnsmissilafdelingen

Af: SSG John M. Christiansen, Luftværnsmissilafdelingen

Historieforskning

De første luftværnsartillerister blev egentlig uddannet på denne "12 cm gamle kanon"

Kloge mennesker har imidlertid higet og søgt i gamle bøger – og har fundet frem til, at frøet – det kim, der senere skulle blive til luftværnsartilleriet – blev lagt allerede i 1867, naturligvis vel vidende, at de første egentlige flyvninger med motordrevet fly først fandt sted i 1903, og at der ikke var behov for luftværnsartilleriet i 1867.

Her ser man hvordan.

Københavns Søbefæstning (K. S.)

Ved "Kundgørelse for Arméen" nr. 55 af 22. september 1867 oprettedes "1 Artilleribataillon" til opstilling fra 1. oktober 1867 med stab og 4 kompagnier. Bataillonen skulle bemande følgende anlæg:

Trekroner, Lynetten, Prøvestenen, Mellemfort, Batteriet ved Ny Kalkbrænderivej, Strickers Batteri, van Huths Batteri (lå omtrent hvor lystbådehavnen er nu (Lille Havfrue)) samt noget skyts på Kastelsvolden. Fra 1886 og 1888 tillige Charlottenlund og Kastrupsfort samt fra 1895 det største søfort i Europa – Middelgrundsfort.

"K. S." og "1. Artilleribataillon" var samlet som én kommandomyndighed.

Kystartilleriregimentet (K. A. R.)

Ved "Hærloven af 1909" udvikledes "1. Artilleribataillon" til et regiment, "Kystartilleriregimentet", med tre batailloner: I., II. og III. Kystartilleribataillon.

Ud over allerede nævnte anlæg skulle følgende nyopførte bemandes: Flakfort, Dragørfort, Tårnbækfort, Kongelunds batteri, Mosedebatteri, Masnedøfort, Borgstedbatteri og Lynæs-batteri.

Kystartilleriet (K. A.)

Håbet om den evige fred efter første verdenskrig førte til "Forsvarslovene af 1922", der også for kystartilleriet betød en indskrænkning. "Kystartilleriregimentet" blev til "Kystartilleriet", og de tre batailloner blev samlet i en stor, "Kystartilleribataillon". Af bemandede

anlæg blev følgende nedlagt: Prøvestenen, Mellemfort, Kastrupfortet, Hvidøre-Avedøre-batteriet. Sidstnævnte var overtaget fra "Landbefæstningen".

Den stigende betydning af fly som angrebsmiddel (vist under krigen 1914-1918) fandt endnu ikke ved "Hærloven af 1922" noget udtryk i oprettelse af en særlig luftværnsafdeling. For Københavns luftforsvars vedkommende rådede man dog over Kystartilleribataillonens 1. kompagni, der blev luftforsvarskompani.

10. Artilleriafdeling (10. AA)

Så er vi efterhånden kommet dertil, hvor artiklen "14. Artilleriafdeling til Luftværnsmissilafdelingen" begynder, men vi rekapitulerer ganske kort for overblikkets skyld.

Den store udvikling, som alle landes militære flyvevæsen undergik i årene 1918 til 1932 bevirkede, at man ved "Hærloven af 1932" oprettede 10. Artilleriafdeling som luftværnsafdeling. Da kystartilleriet samtidig overgik fra hæren til marinen, og da kystartilleriet som nævnt – allerede havde givet sig af med problemet skydning mod luftmål, var det naturligt, at hovedstammen i den nye luftværnsafdeling dannedes af kystartilleriets personel.

Luftværnsafdelingen blev kaserneret på Artillerivejs Kaserne og indgik udelukkende i Københavns luftforsvar. Den omfattede 8 batterier, 4 semimobile udstyret med 75 mm Vickers luftværnskanoner og 4 stationære udrustet med den dansk konstruerede 75 mm L/30 hurtigskydende ståkanon M.1914/16 ("Lomholtkanon"), som oprindeligt var en kystartilleri-pjece.

Oprettelse af Luftværnsregimentet.

Ved Hærloven af 1937 oprettedes Luftværnsregimentet, som fra 1. november formeres med 3 afdelinger, nemlig 10. samt to nyoprettede afdelinger 13. og 14. artilleriafdeling. Efter denne ordning fik regimentet som sådan garnison i København sammen med 10 og 13 AA, medens 14 AA detacheredes og fik garnison i Århus.

14. Artilleriafdeling.

Afdelingen oprettedes på Langelandsgades Kaserne i Århus 1. november 1937 som 14. Artilleriafdeling (AA) under Luftværnsregimentet og med oberstløjtnant (OL) L.T. Kongstorp som chef.

Afdelingen bestod fra begyndelsen af 2 batterier overført fra 10. Artilleriafdeling. Senere oprettedes et tredje batteri. Alle batterier var udrustede med 75 mm Vickers/Armstrong kanoner.

Afdelingen var direkte underlagt Jyske Division.

De første rekrutter til afdelingen indkaldtes til Århus i maj 1938. Afdeling indledede den 9. september afslutningen af sommertræningen med en skarpskydning på Mariendal Strand syd for Århus. Det var det indkaldte mandskabs første skarpskydningsøvelse, og den fik et yderst vellykket forløb. Men kun i et år fik man lov at leve et normalt fredsuddannelsesar. Allerede i foråret 1939 havde den truende krigsfare i Europa bevirket, at batteri 1938 den 8. maj 1939 blev genindkaldt til beredskabstjeneste.

Batteriet blev indkvarteret i Hasle og blev atter hjemsendt 15. juli 1939.

13. maj 1939 indkaldtes rekrutter til Langelandsgades Kaserne, og de indgik i 3. batteri. Under udlægning til Oksbøllejren fik afdelingen den 26. august 1939 kl. 02.00 ordre fra Jyske Division til at pakke og rykke til garnisonen kl. 0600 samme morgen.

Den 1. september 1939, samme dag som Tyskland starter 2. verdenskrig ved at marchere ind i Polen, udsendes indkaldelsesordre til hjemsendte menige af årgang 1936 og 1937 samt værnepligtige befalingsmænd af årgang 1935. Samtidig indkommanderedes befalingsmænd af reserven (officerer og oversergenter/sergenter).

Den 2. september udvidedes indkaldelserne til også at omfatte årgang 1934, 1935 og 1938 samt befalingsmænd af årgang 1932 og 1933.

Den 10. september 1939 fik afdelingen som den første enhed af hæren ordre til at etablere neutralitetsbevogtning i Jylland, idet der beordredes oprettet et "Sønderjysk Luftforsvarskommando" med afdelingschef 14 AA, OL L.T. Kongstrop som Chef.

Kommandoet bestod af 3. batterier (luftværnsgrupper), hvoraf 14 AA opstillede to, medens 10 og 13 AA gav personel til den tredje. 14 AA grupper gik i stilling ved Esbjerg og Rødekro, medens den tredje gruppe placeredes ved Løgumkloster. Den direkte anledning til opstillingen af kommandoet var en fejlagtig nedkastning af bomber over havneområdet i Esbjerg den 4. september, hvor en engelsk maskine ved et uheld kastede en bombe, hvorved menneskeliv gik tabt, og en beboelsesejendom ødelagtes.

Grupperne blev i disse stillinger vinteren 1939/1940. I henhold til 14 AA "Dagbog" blev grupperne overfløjet 10 gange, hvor der affyredes såvel løse som skarpe varselskud, i alt 22 løse og 44 skarpe med 75 mm Luftværnkanon L/49 model 1932.

Esbjerggruppen blev den 18. marts 1940 kl. 2027 overfløjet af en 4-motors maskine af ukendt nationalitet, maskinen blev fanget af lyskasteren og afgav en maskingeværssalve mod batteriet.

Den 8. april 1940 kl. 12.15 fik afdelingen orientering af Jyske Division om den spændte situation og befalede "højeste beredskab" (alarmberedskab).

Neutralitetsopgave ophørt (der skal ikke mere skydes varselskud).

Skarp ammunition udleveres til alle. Senere på dagen tilgik ordre om rekognoscering af stillinger ved mobiliseringsstandpladserne. 1. batteri nord for Haderslev, 2. batteri nord for Kolding og 3. batteri ved Erritsø, dækkende Lillebæltsbroen og Fredericia.

Den 9. april 1940 fik afdelingen af politiet meddelelse om, at tyske styrker havde overskredet grænsen. Padborg var taget, og der kæmpedes ved grænsen og ved Søgård.

Afdelingen gav straks ordre til, at batterierne skulle gå i de nye rekognoscerede stillinger. Alle 3 batterier blev kort efter angrebet af tyske flyvere (se tillæg, Personlige beretninger fra personel ved 14. Artilleriafdeling vedrørende den 9. april 1940).

I Esbjerg stod 75 mm kanonerne klar til stillingsskifte (på hjul), men 20 mm maskinkanonerne var skudklare, og selv om mandskabet ikke før havde skudt med disse kanoner, der først var tilgået i januar-februar, lykkedes det at nedskyde 1 maskine og yderligere at bringe en til at nødlande på Sild. Ingen af grupperne havde selv lidt tab under disse angreb.

Kl. 07.00 fik afdelingen ordre til at afmarchere til Store Grundet ved Vejle.

Kl. 09.30 blev afdelingen i Jels stoppet af en politibetjent, som meddelte, at politimesteren i Toftlund havde udstedt forbud mod, at danske kolonner rykkede længere mod nord end til Jels. Afdelingen måtte meddele politibetjenten, at den desværre intet hensyn kunne tage til det udstedte forbud.

Kl. 10.00 fik afdelingen i Vejen Jyske divisions befaling om, at der ikke måtte ydes modstand, og at afdelingen skulle gå i kantonnement ved Århus. Mandskabet hjemsendtes den 17. april 1940.

Afdelings stab (ST) blev indlogeret på Mundelstrup Kro fra 9. april. Den 9. maj flyttedes den til Guldsmedegade 22, Århus, og først den 29. august 1940 tilbage til Langelandsgades Kaserne.

Da tyskerne havde bestemt, at der kun måtte finde mandskabsuddannelse sted to steder i Jylland, nemlig Randers og Sønderborg, genindkaldtes den 29. oktober 40 rekrutter af forårsholdet 1940 til videre uddannelse på Dragonkasernen ved Randers.

I 1940 indkaldtes rekrutter og i 1941 to "Polyteknikerbatterier" alle til Randers.

"Polyteknikerbatterierne" bestod af menige cand.polyt., der indkaldtes i korte perioder, jf. en særordning for civilingeniører.

Vores march, Luftværnets Honnørmarch - der er komponeret af en luftværnsartillerist, Kaj Møller, indkaldt i 1937 med nr. 153 ved 10. Artilleriafdeling, blev første gang spillet i den svenske radio den 8. marts 1941 og den 9. marts i den danske radio. Officielt blev mar-

chen indviet den 7. april 1941, ved en fest i "Webers selskabslokaler", hvor den blev spillet af den Kongelige Livgardes Musikkorps.

LUFTVÆRNSREGIMENTETS HONNØRMARCH

Luftværnsregimentets honnørmarch er komponeret i 1941 af en luftværnsartillerist nr. 153 Kai Møller Årgang 1937 ved 10 AA. Kai Møller var i flere år bl.a. medlem af Kai Ewans orkester.

31. maj 1942 afskediges afdelingens første chef, OB L.T. Kongstorp på grund af alder, og oberstløjtnant J.J. Gerstoft ansattes som chef for 14 AA.

Med henhold til Krigsministeriets skrivelse af 21. oktober 1942 skulle alle danske tropper være ude af Jylland senest den 15. november 1942.

Den 10. november 1942 forlod 14 AA Langelandsgades Kaserne og flyttede til Ringe på Fyn. Uddannelsesbatteriet i Randers gik i kantonnement ved Nysted på Lolland, og blev samtidig underlagt 10 AA.

Der fandt ingen uddannelse sted ved 14 AA i vinteren 1942/1943, men først i juli 1943 indkaldtes 3 "polyteknikerbatterier" til uddannelse i Ringe, hvor de indkvarteredes i teltlejre ved stationen.

I løbet af sommeren 1943 tilspidsedes situationen, og tyskerne stillede i august den danske regering et ultimatum. Fra 27. august var afdelingen i alarmberedskab.

Afdelingschefen fik af Jyske Division den 28. august at vide, at der forhandlede med tyskerne, og at situationen syntes mindre spændt. Afdelingerne fordoblede dog vagterne, og adgangsvejen til lejren spærredes med sveller og jernbaneskiner.

Den 29. august 1943 kl. 04.00 overfaldt tyske styrker lejren, og der udviklede sig hurtigt en heftig ildkamp. Ved sprængstykker fra tyske håndgranater blev 3 af afdelingens menige såret, medens tyskernes tab beløb sig til mindst 1 dræbt og ca. 20 sårede.

Afdelingens personel delte herefter skæbne med hærens øvrige afdelinger og blev internerede i forskellige lejre. Mandskabet blev løsladt og hjemsendt i september, officerer og officianter sidst i oktober.

Efter interneringen gik mange af afdelingens befalingsmænd og menige for alvor ind i det illegale arbejde, og mange deltog med hæder i frihedskampen her i landet, medens andre sluttede sig til Den danske Brigade i Sverige. En af dem, der faldt under modstandskampen, var konstabel nr. 1175 polybatteri 1943, Hans Verner Nielsen, men som oberst E. Clausen, chef for Luftværnsregimentet, sagde ved afsløringen af mindetavlen over regimentets faldne på Østerbrogades kaserne den 9. april 1948: "Foruden de navne på mindetavlen er der muligvis andre navne, som burde have været med. Vi kender dem blot ikke. De er måske forbleven helt i det skjulte, druknet i modstandskampens vildskab og efterkrigstidens uklarhed og forvirring".

Efter tyskernes kapitulation genoprettedes 14 AA den 11. maj 1945 i Århus, en del af det faste personel stillede den dag. Kaptajn K.J. Fenger blev afdelingskommandør, da afdelingschefen, OL J.J. Gerstoft fungerede som regimentskommandør i København. Den 29. maj indkommanderedes befalingsmænd af reserven.

Den 1. juni 1945 forlagdes 14 AA til Ringsted, hvor den modtog genindkaldt mandskab af årgang 1940-1943. Det genindkaldte mandskab blev formeret i 4 batterier. Mandskabet blev ikklædt svenske uniformer og udrustet med svenske håndvåben.

Den 18. juli 1945 forlagdes afdelingen med 2. og 4. batteri til Artillerivejs Kaserne i København, og havde bevogtningsopgaver ved tyske flygtningelejre og tysk materiel. 3. batteri forelagdes til Helsingør og Arresødallejren.

Den 11. september 1945 afgik afdelingschefen, OL J.J. Gerstoft som chef for 13 AA, og kaptajn S.A. Andersen, 3. Feltartilleriregiment, blev udnævnt til oberstløjtnant og ansat som chef for 14 AA.

Den 13. oktober 1945 foretog afdelingschefen m.fl. tjenesterejse til Jylland (Esbjerg-Århus m.v.) for at planlægge afdelingens forlægning til Esbjerg.

Den 1. november 1945 oprettedes korporalskole (gruppieførerskole) ved afdelingen, hovedsagelig bestående af rekrutter fra sommerhold 1945 ved 13 AA.

Den 5. november 1945 flyttede afdelingen til Esbjerg, hvor staben fik kontorer og kvarterer på det nedlagte hotel Royal i Havnegade. Korporalskolen indkvarteredes sammen med et vagtbatteri af 13 AA i den tyske baraklejr "PI-LANDE-LAGER" på Hjertingvej i Esbjerg.

Den 20. november 1945 indkaldtes første rekruthold efter krigen ved afdelingen, der indkaldtes 540 mand til 3 batterier, styrken mødte i lejren, men indkvarteredes indtil videre i gymnastiksale m.v. på tre af byens skoler på grund af lejrens ringe tilstand. Efter i stand-sættelse ændredes lejrens navn til "Artillerilejren", og en tilsvarende men mindre lejr ved Måde, øst for Esbjerg, benævntes "Gammelbylejren".

Af den indkaldte styrke blev 3. batteri udset til at skulle indgå i "Den danske Brigade i Tyskland", som i foråret 1946 var under oprettelse, men fik ikke deltagelse af artilleri før i 1947.

Alt luftværnsmateriel var som andet af hærens udrustning gået tabt under krigen, så afdelingen havde i starten kun håndvåben, der tilgik fra de engelske overskudslagre. Køretøjer tilgik fra lagre på Skrydstrup Flyveplads, og den 14. januar 1946 afhentedes i Kolding de første 15 stk. 40 mm luftværnskanoner (Bofors) med engelske traktorer.

I begyndelsen af marts måned blev 1. og 2. batteri forlagt til henholdsvis Oksbøl og Karup, hvor batterierne skulle overtage bevogtningen af de store flygtningelejre. Igen måtte man nøjes med forfaldne tyske barakker, senge med for få bundbrædder og madrasser (papirsække) fyldt med indkøbt halm.

3. batteri, der nu fortrinsvis bestod af frivilligt mandskab fra de 3 batterier (udtaget med henblik på afrejse til Tyskland), blev udrustet med de tilgæede 40 mm luftværnskanoner, medens 1. og 2. batteri fortsat kun havde håndvåben. Den 4. juni blev 3. batteri forlagt til Gammelbylejren.

I tiden 7-12. oktober 1946 deltog afdelingen i 2. regiments forårsøvelse.

1. og 2. batteri som "Rekylgeværkompagnier" til fods, hvilken forsmædelse for artillerister.

3. batteri deltog som luftværnsbatteri. Den 19. oktober 1946 blev mandskab af årgang 1945 hjemsendt.

I vinterhalvåret 1946/1947 var afdelingen uden mandskab, og 10 AA havde 2 rekrutbatterier i Artillerilejren.

13. maj 1947 indkaldtes til 14 AA nyt rekruthold, fordelt på 3 batterier, vist for første gang i hærens historie udleveres der en trykt velkomstpjece, forfattet af afdelingschefen, til alle rekrutterne.

Ved en stor indsats fra afdelingschefen blev Artillerilejren i løbet af 1947 bragt i en sådan stand, bl.a. ved beplantning, restaurering af barakker, blomsteranlæg – svaner i branddammen – indretning af vist det første "Fritidshjem" for menige med rigtige møbler og an-

det udstyr, at der nu var tåleligt for de indkvarterede. Årgang 1945, der mødte i pløre og styrtregn og med udsigt til at bebo nogle utætte barakker, ville nok ikke kunne genkende lejren. Indvielsen af fritidshjemmet skete med "fuld honnør" og udsendtes af Danmarks Radio.

Den 13. oktober 1947 afgik stab samt 2. og 3. batteri til Tyskland for at indgå i Den danske Brigade under IV Feltartilleriregiment i Wilhelmshafen. Den 6. april 1948 vendte afdelingen tilbage til Esbjerg.

November 1948 indkaldtes nyt rekruthold, formeret i 2 batterier. 24. februar 1949 blev 3. batteri afgivet til Bornholms Værn indtil 3. september 1949.

I april 1949 fratrådte OL S.A. Andersen som afdelingschef for 14 AA og blev ansat som chef for Artilleriets Befalingsmandsskole (ABS). OL R.J. Johnsen, afdelingschef ved 10 AA overtog kommandoen over afdelingen til 1. november 1949, hvor OL T. P. Ejby Nielsen, chef 8 AA blev ansat som chef 14 AA.

Maj 1950 fik afdelingen atter tungt luftværnsstyks, idet 1. batteri uddannedes ved 88 mm luftværnskanon.

I 1951 forsynedes afdelingen med 40 mm og 90 mm luftværnskanoner af amerikansk model, samtidig tilgik nye håndvåben. I august-september genindkaldtes 30 befalingsmænd og 160 menige til omskoling på det nye 40 mm materiel og håndvåben samt 12,7 mm firling (luftværnsmaskingevær).

Oprettelse af Jyske Luftværnsregiment.

Jyske Luftværnsregiment oprettedes 1. november 1951, med regimentsstab på Fynsgades Kaserne i Ålborg og i slutningen af juni 1952 til Esbjerg. Regimentet kom til at bestå af 14. Luftværnsafdeling, der var den tidligere under Luftværnsregimentet værende 14. Artilleriafdeling, hvis navn ændredes, og som nu underlagdes regimentet, samt den nyoprettede 3. Luftværnsafdeling. Endnu en afdeling, 2. Luftværnsafdeling, var berammet at indgå under regimentet, men den oprettedes først den 1. november 1952.

Den officielle indvielse og overdragelse af den nye kaserne fandt sted den 30. oktober 1953.

Dato	Tid		Oplysninger om afdelingens (underafdelingens) færd	Øvelseshid pr. dag anvendt til		Vedtegning
	fra	til		egentlig øvelse	indre tjeneste	
1/11			<p style="text-align: center;">1951</p> <p>Jyske Luftværnsregimentet oprettedes ifølge kvarsordet for kvars 13. 45. 1951, pkt. 2. 14. artilleriafdeling benævnes 14. luftværnsafdeling og underlagdes regimentet.</p> <p>Ifølge samme kvarsordets pkt. 5 dannes regimentet garnison i Svovløp.</p> <p>Oberst E. A. Hoffmann, midlertidig chef for 1. feltartilleriregiment, udnævnes som chef for regimentet.</p>			

14. Luftværnsafdeling.

Afdelingen fik navneforandring den 1. november 1951 til 14. Luftværnsafdeling (LA) og blev underlagt det nyoprettede Jyske Luftværnsregiment (JLVR), forblev i Esbjerg. Regimentschefen overtager 14. Luftværnsafdeling den 9. november ved en parade i Artillerilejren i Esbjerg, hvor mandskabet indtil videre uddannes. Den 12. november mødte nyt rekruthold. For første gang opstilles et stabsbatteri, desuden opstilles af holdet et let og et tungt kanonbatteri. I foråret 1952 fandt de første skydninger med 90 mm kanoner sted. Skydningen foregik ved Vejers og omfattede en jævnføringsskydning og fiktive indskydninger. Alle batterier overværede skydningen.

I perioden 9. juni-3. august havde afdelingen genindkaldelse af værnepligtige til omskoling, i alt ca. 360 mand i 2 hold.

I september deltog afdelingen for første gang i en virkelig luftforsvarsøvelse MAIN BRACE, der var oprettet LAOR på Hotel Royal, LLA KC i Artillerilejren, der var omkring Esbjerg opstillet ikke mindre en 5 radarer og KMDST for 6 batterier, der deltog officerer fra Sjællandske Luftværnsregiment (SLVR), Artilleriskydeskolen og 3 LA, samt plottelotter m.fl. fra København. Øvelsen overværedes (inspiceredes) af værnschefer og Den overordnede Luftværnsartilleriofficer (OLA), oberst R. J. Johnsen m.fl.

I 1953 begyndte 14 LA at "vandre mod nord", idet 1 BT den 9. april blev forlagt til Fynsgades kaserne i Ålborg for bl.a. at forrette vagtjeneste.

Den 1. november 1953 blev afdelingsstaben forlagt til Hvorup Kaserne, hvor batterierne allerede havde været indkvarteret i nogen tid. Samme år påbegyndtes uddannelsen af luftværnsplotter. Denne uddannelse blev forestået af personel fra 14 LA.

1. april 1955 blev chefen for 14 LA, OL T.P. Ejby Nielsen, udnævnt til oberst og ansat som chef for JLVR. Afdelingschefen for 3 LA overtog kommandoen over afdelingen indtil 3. maj, da kaptajn H.H.V. Nielsen ved ST/JLVR udnævntes til oberstløjtnant og ansattes som chef 14 LA. 14. november samme år blev OL I.J.D. Schrøder, chef 3 LA, ansat som chef 14 LA.

I 1956 var afdelingen, der ellers siden krigen havde haft mange batterier, såvel lette som tunge. Reduceret til kun at have et tungt kanonbatteri. Denne styrke var nærmest konstant fra dette tidspunkt, idet hæren samtidig indførte personelerstatningssystemet (FILLER-systemet), og havde indført stående dækningsstyrkebatterier. Afdelingens personel uddannedes herefter i rekruttiden ved SLVR sammen med dette regiments 90 mm-rekrutter og tilgik først afdelingen efter 4 måneders uddannelse.

1. november 1956 fratrådte OL I.J.D. Schrøder som chef 14 LA, og OL A. Jørgensen, stabschef (STCH) ved OLA, ansattes som chef, men da OL skulle forblive ved ST/OLA til 30. april 1957, blev OL N.S. Lunn, chef 9 AA beordret som kommandør for 14 LA 1. november 1956-30. april 1957.

I 1957 mærkedes de første spor af en ny udvikling indenfor luftværnet ved afdelingen, den første officer fra afdelingen afgik til en længere raketuddannelse i USA. Danmark skulle modtage en NIKE-raketafdeling fra USA og yderligere personel til uddannelse afgik fra afdelingen i efteråret 1958.

I juni 1958 afgik OL A. Jørgensen som STCH ved Generalinspektøren for Artilleriet (GFA) og OL K.J. Asgrav, chef for 23 AA ved Nørrejske Artilleriregiment (NJAR), ansattes som chef 14 LA. Forsvarsminister Poul Hansen besøgte regimentet bl.a. for at forklare, at luftværnsartilleriet nu skulle have NIKE-raketter, at han var ganske klar over, at raketter ikke kunne erstatte kanonerne, men af økonomiske grunde måtte man ophøre med uddannelsen ved 90 mm skytset.

På Mysundedagen den 2. februar 1959, modtog Oberst T.P. Ejby Nielsen, den fane, som hans majestæt Kong Frederik skænkede Jyske Luftværnsregiment.

På grund af Majestættens sygdom blev højtideligheden udført af Hans Kongelig Højhed Prins Viggo, der på Kongens vegne slog det første søm i fanestangen, medens hærchefen

og chefen for Vestre Landsdelkommando under ceremoniens fortsættelse talte for henholdsvis fædrelandet og regimentet.

I marts 1959 stoppede tilgangen af nye rekruthold (FILLER-hold) til afdelingen, og det påregnedes, at dele af batteriets mandskab skulle indgå i raketafdelingen, når denne kom hjem fra USA. Det hjalp ikke noget, at der i "Luftværns Artilleri Tidsskrift" og Luftværns-Artilleri-Foreningens blad "Projektøren" senere blev optaget bl.a. følgende:

"-Oh! Sankta Barbara – hvad har vi gjort, at en sådan tort skulle overgå os? Vi havde jo mandskab, ammunition m.m. til kanonerne. Mandskabet står nu i personelreserven, der er ikke mere brug for deres uddannelse, men det er ikke os, der vil det sådan, vi kunne uden særlige udgifter have personel og kanoner stående til rådighed, måske kunne de løse andre opgaver end de oprindeligt bestemte. Måske er din vrede vakt ved luftværnsartilleriets overgang til raketter?"

Raketter, hvis skytshelgen du måske ikke er, da de jo ikke anvender vort gode gamle krudt, men andre sære stoffer."

Den 11. august 1959 afgår batteriets mandskab til 10 LA ved SLVR (den nye raketafdeling).

Ved afskedsparaden afleverede kaptajn K.D. Ditlevsen, der havde det sidste 90 mm batteri, styrken til afdelingschefen og senere til regimentschefen, der bl.a. udtalte: "Når denne dag markeres ved en parade, er det fordi, det er en mærkedag i afdelingens og regimentets historie. Det er første gang siden 14 LA efter krigen genoptog sin virksomhed, at den kommer til at stå uden mandskab, det er første gang en af regimentets afdelinger står uden beredskabs- eller uddannelsesmæssige opgaver. Det er ikke med glæde, regimentet konstaterer dette. De var ved den sidste skarpskydning med 90 mm kanoner i Nymindegab med til at sætte punktum for det tunge luftværnsartilleris tidsalder. Det var i øvrigt en skydning, som de har lov til at se tilbage til med stolthed. Bedre kunne det ikke gøres."

På dette tidspunkt var der uddannet mandskab ved 90 mm kanonen til alle batterier ved afdelingen, personel og materiel kunne derfor være indgået i mobiliseringsstyrken, men da dette jo ville være en udvidelse af krigsstyrken, kunne det ikke lade sig gøre. Materiel og ammunition blev afleveret til Jyske Tøjhus, og afdelingen måtte indtil videre nøjes med "småopgaver" og blev senere forsynet med 40 mm skyts og indgik i nærluftforsvaret af flyvestationerne.

Den 9. juni 1961 opdagede en vågen premierløjtnant P.M.T. Engberg på vej fra Ålborg, at flere stk. 90 mm kanoner stod opmarcherede ved en kaj på Nørresundby havn. Han "slog alarm". Der blev taget forbindelse med Tøjhuset, der kun kunne beklage, at kanonerne af andre myndigheder var blevet solgt til ophugning i Nørresundby og derefter i småstykker skulle transporteres til Tyskland til omsmelting.

Regimentschefen alarmerede FKF (HMAK) og dette foranledigede, at en hel kanon blev overgivet regimentet til "minde og udsmykning", denne kanon har fulgt 14 LA i de skiftende garnisoner og står nu afprodset på Artillerimuseet i Varde.

Af firmaet i Nørresundby fik vi lov til at afmontere nummerpladerne på samtlige kanoner, og disse og enkelte andre dele af kanonerne er nu opsat på et skjold, der opbevares på Artillerimuseet i Varde.

Jyske Luftværnsregiment flytter til Tønder Kaserne.

Den 1. december 1961 rykkede regimentet så ind på Tønder Kaserne, der, bortset fra et afviklingskommando, var forladt af Kongens Fodregiment.

14. Luftværnsafdeling, fortsat.

I december 1961 blev 14 LA sammen med regimentet og øvrige afdelinger forlagt til Tønder Kaserne. I årene 1962-1974 har 14 LA haft til opgave at udgøre Nærluftforsvaret på Flyvestation Karup, hvor et reduceret batteri udgjorde den stående styrke.

Den 17. april 1974 indtrådte 3 officerer og 5 oversergenter/sergenter på "RED EYE-introduktionskursus" til 7. maj 1974 ved Hærens Ildstøtteskole (HILS).

Den 8. maj 1974 blev 14 LV stab forlagt til Skive Kaserne med fast garnisonering i Skive fra 16. maj 1974, og det befales af Chefen for Hæren, at afdelingen i fredstid forestår funktionsuddannelsen, grundlæggende enhedsuddannelse og administration af 1. 2. og 3. Lette Luftværnsraketbatteri (med Luftværnsraket M/73, RED EYE).

3. Lette Luftværnsraketbatteri (LLVRBT) oprettedes på Skive kaserne den 13. maj 1974, og den 16. maj 1974 mødte ca. 35 konstabelelever (KSE) ved batteriet.

Den 15. maj hjemsendtes mandskabet ved afdelingens 2. batteri på Flyvestation Karup, og befalingsmændene forrettede fra 16. maj 1974 tjeneste ved 2 LA på Tønder kaserne.

Den 19. august-6. september 1974 indtrådte 5 officerer og 9 oversergenter/sergenter udtaget til 1 og 2 LLVRBT på "RED EYE-introduktionskursus" ved HILS, og de pågældende meddeles fast tjenestested i skive fra 5. oktober 1974. Den 15. oktober 1974 mødte ca. 35 KSE ved disse 2 batterier i Skive.

Den 15. oktober 1974 udgik afdelingens opgave som nærluftforsvar Flyvestation Karup (overgår til 2 LA). Fra samme dato indgik i afdelingen et mobiliseringsbatteri (40 mm luftværnskanoner L/60 i et mobilt let luftværnsbatteri) og desuden i fredstid uddannelsesansvaret for de tre ovennævnte RED-EYE batterier.

Afsked med Tønder

Som bekendtgjort i dagspresse, paradebefaling m.v. afholdt Jyske Luftværnsregiment den 31. oktober 1974 i Tønder i anledning af lukning af regimentet samt afsked med Tønder by en afskedsparade.

I paraden deltog alle JLVR styrker (der var en del større end den 1. december 1961, hvor regimentet havde ankomstparade i Tønder).

Af enheder deltog 2. Luftværnsafdeling med 3 batterier fra henholdsvis Flyvestation Ålborg, Flyvestation Karup og Flyvestation Skrydstrup (med garnison i Tønder indtil juni 1975).

Fra 14. Luftværnsafdeling deltog fra Skive 1. 2. og 3. Lette Luftværnsraketbatteri, hvis styrke består af konstabelelever, der uddannes som let luftværnsraketbatterier. Fra begge afdelinger marcherede afdelingschefer i spidsen, samt musikkorps fra Slesvigske Fodregiment og tamburkorps fra NJAR.

Derudover deltog et kommando fra regimentet på 5 hjemkommanderede officerer af reserven, som marcherede lige efter regimentsfanen under ledelse af MJ-R A. With.

Paraden startede ved Tønder vandrehjem "Kogsgården" i byens sydøstlige ende, marcherede gennem byen til pladsen bag rådhuset (ved Kristkirken), hvor regimentschefen (RC) OB H.E. Hansen, afleverede styrken til borgmesteren i Tønder. Borgmesteren takkede regimentet, beklagede, at det imod byens vilje nu skulle forlade byen, ønskede alle alt godt i fremtiden på nye tjenestesteder.

Derefter marcherede styrkerne videre gennem byen til kasernen, hvor styrkerne opstilledes på sportspladsen, foran ærestribunen, hvor bl.a. chefen for Vestre Landsdelskommando (VLK), chefen for Flyvertaktisk Kommando, chefen for Region III (RGN), stedfortræder for chefen Jyske Divisionskommando, OB G. Enevoldsen (tidl. Sjællandske Luftværnsregiment) og tidl. Chef Jyske Luftværnsregiment OB A. Jørgensen. Derudover var der mange andre tilskuere fra byen og regimentet.

Herefter afleverede RC styrken til CH/VLK, Generalmajor H.A.I. Pedersen, der takkede regimentet fordi det trods skiftende omstændigheder altid havde vist sig sine opgaver voksen, aldrig givet op trods vanskeligheder, skiftende garnisoner, tilhørsforhold m.v. og ønskede alle ved JLVR en lykkelig fremtid.

Musikkorpset, der havde musiceret under march samt på pladsen, spillede "Luftværnsregimentets Honnørmarch" samt "De danske kanoner på Tøjhuset stod".

Derefter samledes gæster m.fl. i gymnastiksalen til reception.

RC åbnede receptionen, hvorefter tamburkorpset fra Nørrejske Artilleriregiment "slog" en artillerimarch på trommer og pauker. Under receptionen talte bl.a. CH/VLK, OB G. Enevoldsen, OB F. Gotthardsen/RGN III, borgmester J. Børsting-Andersen/Tønder og OL E.C. Harhoff/fg. chef NJAR.

Der blev overrakt gaver fra bl.a. borgere i Tønder, Hjemmeværn, Slesvigske Fodregiment og Forsvarsbrødrene.

Om aftenen var der middag for særligt indbudte samt officerer af JLVR på kasernen. Her talte bl.a. formanden for Luftværns-Artilleri-Foreningen (LAF), P. Bokkenheuser, der måtte beklage, at det sidste selvstændige luftværnsregiment nu ikke eksisterede mere, håbede på, at det nye regiment ville tage vel imod luftværnsartilleriet, at alle luftværnsartillerister ville holde vore gamle traditioner i hævd, at LAF havde rettet henvendelse til Chef for Hæren om, at man måtte vedblive at anvende JLVR fane ved officielle parader m.v. og ikke blot som anført i hærbefaling ved "soldaterforeningsarrangementer og lignende", at alle luftværnsartillerister, uanset tjenestested, fortsat måtte have lov at bære JLVR-mærke. Takkede til slut JLVR for dets bevågenhed over for soldaterforeningen.

Ankomst til Skive.

Ved en parade den 5. november på paradepladsen blev sammenlægningen af NJAR og JLVR markeret på behørig vis. Hele garnisonen mødte op i stiveste puds.

Fungerende RC OL E.C. Harhoff bød velkommen til luftværnsafdelingerne da alle var på plads.

Han startede med at citere hærbefaling nr. 161 af 31. juli 1974, der pålagde en sammenlægning af NJAR og JLVR på Skive Kaserne fra den 1. november 1974. Det sammenlagte regiment benævnes for fremtiden "Nørrejske Artilleriregiment".

OL E.C. Harhoff fortsatte: "De to regimenter er begge artilleriregimenter af samme stamme, Chr. V kongelig Artillerikorps".

I krigene i forrige århundrede deltog såvel felt- som fæstningsartilleriet side om side. Af fæstningsartilleriet udvikledes bl.a. kystartilleriet.

Da søværnet overtog kystforsvaret i 1932, kom det meste personel til 10 AA igen i snæver tilknytning til feltartilleriet. 10 AA var vores første luftværnsafdeling – den blev senere til luftværnsregimentet, der deltes i Sjællandske- og Jyske Luftværnsregiment.

De to regimenter er altså af samme familie, og når forholdene nu engang er sådanne, at luftværnsregimentet ikke skal bestå som selvstændigt regiment. Er en sammenlægning med et andet regiment og artilleriet ikke unaturligt.

Jeg var i torsdags i Tønder ved Jyske Luftværnsregiments afskedsparade og farvel til byen. Jeg udtalte ved den lejlighed, at luftværnets traditioner skal leve videre, trives og gro i fremtiden, i de luftværnsafdelinger der skal huses ved NJAR, såvel i garnison som på flyvestationerne.

Det er to forskellige slags artilleri, med forskellige opgaver. Begge lige vigtige for forsvaret. Som våbenart og tjenestegren hører begge slags artilleri under samme hat: Tidligere generalinspektør for artilleriet, og nu tjenestegreninspektøren for ildstøtte. De to grene har samme skole for videreuddannelse. Her bliver det nu en mindre hat, hvorunder de to slags artilleri skal virke. Måtte det føre til god forståelse afdelingerne imellem.

Nørrejske Artilleriregiment kommer nu til at bestå af 10 afdelinger, samt tre lette luftværnsrakettbatterier, der dog i fredstid er under 14. Luftværnsafdeling.

Det bliver landets største regiment.

Inden vi slutter paraden i dag, vil vi lade det skyts og specialkøretøjer, som vi skal bemande køre forbi paraden, således at vi får et indtryk af de opgaver der påhviler os".

De to regimentsfaner blev herefter på værdig og højtidelig måde ført frem, hvorefter paraden sluttede med forbidefilering.

Under forbidefilleringen kom Flyvevåbnet for at hilse sammenlægningen. Der kom 4 Draken fly, og alle fik et flot syn at se, da flyene kom lavt ind over paradepladsen. For at stige næsten over den, så det kneb med at holde takten, for alle så opad, og absolut intet kunne høre på grund af larmen fra flyene.

Efter paraden var garnisonen vært ved en middag i cafeteriet betalt af velfærdskassen. Alle kunne således afslutte dagen på en god måde.

Angående Jyske Luftværnsregiments mærke.

Luftværnsafdelingerne bibeholder deres afdelingsmærke, idet der i hærbefaling nr. 202/1974 bl.a. vedrørende sammenlægningen befales følgende:

"Personel ved NJAR, der forretter tjeneste ved luftværnselementer uden for hæren eller ved 2, 3 og 14 LA samt ved FAGGRP/LV/HILS bærer et afdelingsmærke (tidligere Jyske Luftværnsregiments mærke) bestående af en vinget, brændende bombe, smykket med Chr. X's kronede navnetræk og lagt på et oprejst kanonrør, henover hvilket et bånd med indskriften:

"SUSPICITE CAELUM (sku op på himlen)"

De tre jyske REDEYE-batterier bliver enige om at anvende nedennævnte mærke som både batteri-skjold og skuldermærke. Man kunne ikke blive enige med de to sjællandske REDEYE-Batterier.

Batteri-skjold

Skuldermærke

I anledning af LUFTVÆRNS-ARTILLERI-FORENINGEN havde 40 års jubilæum den 7. december 1974 blev der afholdt en reception i officersmessen, hvor alle afdelingens officerer og sergenter var indbudt, samt der var mødt en række gratulanter fra det meste af Jylland og formanden Peter Bokkenheuser.

LUFTVÆRNS-ARTILLERI-FORENINGEN

OL E. N. Laursen afgår til 23. Artilleriafdeling, og OL S. Kullmann bliver ny afdelingschef 1. maj 1975.

3. Lette Luftværnsraketbatteri er vært ved udvekslings for Fla 6 og Fla Btn 610 i Nymindegab i tiden 27. maj – 7. juni 1975.

LUFTVÆRNSMISSILAFDELINGEN

Afdelingen og dele af de tre Lette Luftværnsbatterier deltager i øvelse BULWARK FEE i nordtyskland i tiden 19.-21. august 1975.

1. Lette Luftværnsraketbatteri deltager på TACTICAL FIGTER WEAPONRY i Oksbøl i tiden 19.-29. august 1975.

3. Lette Luftværnsraketbatteri deltager på TACTICAL FIGTER WEAPONRY i Oksbøl i tiden 25.-29. august 1975.

2. Lette Luftværnsraketbatteri deltager på TACTICAL FIGTER WEAPONRY i Oksbøl i tiden 1.-5. september 1975.

Afdelingen og de tre Lette Luftværnsraketbatterier deltog i øvelsen BLUE BARREL i Midtjylland, i tiden 9.-11. september 1975, hvor afdelingens kommandostation var oprettet på Flyvestation Karup.

Soldater fra afdelingen tager som de første i Danmark et af forsvarets nyeste våben, REDEYE-raketten, der kun er et par år gammel i brug.

Den Første skydning med REDEYE i Danmark.

Det skete ved den første skarpskydning med raketten, der fandt sted i Nymindegab torsdag den 18. september 1975. Efter en længere uddannelse af de luftværnsraketbatterier, der er udstyret med REDEYE-raketten, som kan bæres af og afskydes af en mand, er man nu klar til den første skarpskydning i Danmark med dette specielle våben.

Skarpskydning med REDEYE (arkivfoto)

Skarpskydningen i Nymindegab foregår under ledelse af Hærens Ildstøtteskole i Varde, men i samarbejde med Nørrejske Artilleriregiment i Skive, Kronens Artilleriregiment i Sjælsmark, Hærens Materielkommando og Forsvarets forskningstjeneste.

Øvelsen foregik fra stranden ved Nymindegab og blev overværet af omkring 600 med hærchefen i spidsen for en lang række højtstående officerer.

I tiden 29. september – 3. oktober 1975 deltog afdelingen sammen de tre Lette Luftværnsraketbatterier i øvelsen KLAR IGEN, hvor batteriernes forbindelsesofficerer var indkommanderet.

Dele af de tre Lette Luftværnsraketbatterier samt afdelingen deltog i tiden 25.-27. november 1975 på øvelse BULWARK FEE i Slesvig-Holstein.

14 LA og dele af de tre Lette Luftværnsraketbatterier deltager i øvelse BULWARK FEE i Slesvig-Holstein i tiden 23.-25. februar 1976.

Major A.A. Andersen afgår som chef for 1. lette Luftværnsraketbatteri, for at forrette tjeneste som Operations Officer ved afdelingen og Kaptajn S. Sørensen tilgår som chef den 1. marts 1976.

Dele af de tre Lette Luftværnsraketbatterier samt afdelingen deltager i øvelse BULWARK FEE i Slesvig-Holstein i tiden 21.-23. april 1976.

Afdelingen samt 1. og 2. Lette Luftværnsraketbatteri deltager i øvelse WHIRLY GIG i Vesttyskland som udvekslingsbesøg ved engelsk luftværnsartilleri i Dortmund i juni måned 1976.

Afdelingen forlægges til Oksbøl med henblik på deltagelse i TACTICAL FIGHTER WEAPONRY i tiden 16. august – 3. september 1976, hvor de tre lette batterier deltager på skift en uge afgang.

Major K.K. Jensen chef 2. Lette Luftværnsraketbatteri afgår som chef til Nærluftforsvar Ålborg og major A.A. Andersen tilgår som chef den 1. september 1976.

Afdelingen med 1. og 2. Lette Luftværnsraketbatteri deltager i øvelse BEACON GLARE som foregår i Tyskland i tiden 16. – 24. september 1976.

14. Luftværnsafdeling samt de tre Lette Luftværnsraketbatterier deltager i øvelse BLUE BARREL i Vesttyskland i tiden 27. september – 1. oktober 1976. På grund af dårlig vejr, regn, tåge og gråvejr blev øvelsen afblæst for de danske styrker den 29. september.

Afdelingen samt 2. og 3. deltager i øvelse KLAR IGEN som foregår i Sønderjylland i tiden 29. november – 2. december 1976.

Den 1. december 1976 afgår major A.A. Andersen som chef for 2. Lette Luftværnsraketbatteri, for at blive chef for Konstabelskolen og ny chef for 2. Lette Luftværnsraketbatteri bliver kaptajn K. Pedersen.

Søndag den 3. august 1976 startede REDEYE-batterierne til skydeterrænet i Oksbøl. Den første Bats (målraket) blev opskudt kl. ca. 0830 mandag morgen, og alle ventede med tilbageholdt åndedrag på, om det skulle blive en træffer, eller om det skulle blive en forbier ligesom under sidste skydning, men der var ingen grund til ængstelse, skytten tog koldt og roligt sigte og affyrede raketten på det rette tidspunkt, og et skarpt lysglimt efterfulgt af et drønende brag fortalte, at raketten havde ramt plet.

De næste skytter gentog succesen, og kun en ud af 8 ramte ved siden af, hvilket simpelthen skyldtes, at skytten tøvede for længe med at skyde.

Den 1. januar 1977 afgår OL S. Kullmann som chef for afdelingen og tilgår 6. Artilleriafdelingen som chef. Ny chef bliver OL P.E. Ø. Sørensen som er nyudnævnt i graden.

Den 11. januar holdes der parade i anledningen af chefskifte ved afdelingen, hvor major O.D. Kirk afleverede til regimentschef. Herefter var der frokost for alle officerer og sergenter ved afdelingen.

I tiden 1.-4. februar deltager afdelingen samt dele af de tre lette batterier i øvelse BULWARK FEE i terræn Slesvig – Holstein.

Afdelingen deltager i TACTICAL FIGHTER WEAPONRY med 3. Lette Luftværnsraketbatteri i tiden 21.-26. august 1977 og 1. og 2. Lette Luftværnsraketbatteri i tiden 28. august – 2. september 1977.

Afdelingen deltager i øvelse FRISK IMPLULS og KLAR IGEN med de lette batterier i terræn om Viborg, Skive og Holstebro i tiden 10.-14. oktober 1977.

Da man i 1937 ved "Lov om Hærens Ordning" oprettede en artilleriafdeling, der fik navnet 14. Artilleriafdeling, havde man nok ikke forestillet sig, at det ville blive en afdeling, der kom til at føre en så omtumlet tilværelse, som det blev tilfældet.

Afdelingen fylder 40 år.

14. Artilleriafdeling, der den 1. november 1977, fyldte 40 år, har i løbet af de 40 år haft fast garnison fire forskellige steder i Jylland. Dertil kommer så, at afdelingen op til krigen og i krigsårene førte en noget omflakkende tilværelse.

Men nu håber vi da at have fået fast garnison i Skive, siger 14. Artilleriafdelings nuværende chef, oberstløjtnant P.E.Ø. Sørensen.

P.E.Ø. Sørensen har været chef for afdelingen siden 1. januar. Han er chef for en styrke, der kun består af professionelle soldater. Der er ca. 30 befalingsmænd og ca. 100 konstabler ved afdelingen.

Afdelingen består i dag af tre luftværnsraketbatterier samt et kanonbatteri, der er en mobiliseringsenhed. Der er efterhånden tale om så kompliceret udstyr, vi arbejder med, at der er behov for professionelle soldater, siger oberstløjtnanten.

Med de tekniske fremskridt, der er gjort, har soldaten ved luftværnsraketbatteriet kun få sekunder fra han ser et fly til han skal have udøvet sin handling.

Indenfor disse få sekunder – der vel kan tælles på en enkelt hånd – skal flyet identificeres. Er det en ven eller en fjende? Man skal have engageret fjenden og der skal trykkes på aftrækkeren.

Med det materiel, vi råder over i dag, skal soldaten være i stand til med sikkerhed at fastslå, om det er en ven eller en fjende. Luftværnsraketterne er så effektive, at det kan få katastrofale følger, hvis soldaten tager fejl i det øjeblik, hvor han skal identificere flyet. Man må jo huske på, at det kommer med en hastighed på op mod et par tusinde kilometer i timen, siger oberstløjtnant P.E.Ø. Sørensen.

14. Artilleriafdeling, der nu jubilerer, er i dag tilknyttet Nørrejske Artilleriregiment. Tidligere var det et helt selvstændigt regiment under navnet Jyske Luftværnsregiment.

Ved oprettelsen i 1937 blev afdelingen indkvarteret på Langelandsgades kaserne i Århus. Efter krigen har man haft fast garnison i Hvorup ved Ålborg, Tønder og nu senest Skive. I dag tjener afdelingen som uddannelsesenhed og administrativ enhed for de tre luftværnsraketbatterier og kanonbatteriet.

Tidligere havde afdelingen også ansvaret for nærluftforsvaret af bl.a. flyvestation Karup. I dag er der imidlertid kun tale om opgaver som dækning for felthærens enheder. I en krigssituation vil afdelingens styrke blive spredt ud som luftforsvar for de tre jyske brigader, fortæller oberstløjtnant Sørensen.

Afdelingen var en af de få enheder, der nåede at komme i kamp i de hektiske morgentimer den 9. april 1940. Fra midten af september 1939 havde afdelingen udstationeret to kanonbatterier ved Rødekro i Sønderjylland og i Esbjerg som et led i neutralitetsbevogtningen.

Da tyskerne invaderede Danmark i de tidlige morgentimer den 9. april 1940 nåede afdelingen at få skudt et tysk fly ned og beskadige et andet så hårdt, at det måtte nødlande på øen Sild. Den 29. august 1943 var afdelingen igen i kam, denne gang mens man indkvarteret ved Ringe på Fyn. Da den tyske værnemagt ville afvæbne den danske hær kom det til heftige kampe flere steder, blandt andet altså ved Ringe, Her fik afdelingen tre mand såret, mens de angribende tyskere på deres tabskonto måtte notere mindst en dræbt og 20 sårede.

40 års - Parade med fanen fra Jyske Luftværnsregiment

I den anledning holdt 14. luftværnsafdelings en parade den 1. november 1977 kl. 10.00 på Skive Kaserne med afdelingens tjenstgørende personel.

Den 8. marts 1978 kl. 08.05 får afdelingen meddelelse fra vagthavende officer, at to mand fra 1. Lette Luftværnsraketbatteri er blevet dræbt ved en ulykke på Oksbøl øvelsesterræn.

Den 31-årige oversergent Ivan Kraabøl og den 23 årige konstabel Jørgen Pedersen, blev onsdag morgen den 8. marts 1978 dræbt af en dansk Leopard-kampvogn under en militærøvelse i Oksbøl-øvelsesterræn i Vestjylland.

De to soldater dræbtes, da de blev kørt over af kampvognen, mens de sov i det åbne terræn under NATO-øvelsen "Brigade Frost 78". I øvelsen deltog enheder fra Storbritannien, Vesttyskland og Danmark.

Oversergent Ivan Kraabøl begraves fra Stoholm kirke den 11. marts 1978 med deltagelse af batteriets befalingsmænd.

Konstabel Jørgen Pedersen begraves fra Viby kirke den 14. marts 1978 med deltagelse af alt personel ved batteriet.

Afdelingens stab med de tre lette luftværnsraketbatterier deltager på øvelse KLAR IGEN i terræn omkring Silkeborg-Vejle i tiden 6.-9. juni 1978.

Afdelingens stab med dele fra de tre lette luftværnsraketbatterier på øvelse BULLVARK FEE i tiden 11.-14. juni 1978.

Der holdes "DLVO ØVELSE" med de tre lette Luftværnsraketbatterier samt DLVO i tiden 20.-23. juni 1978.

Der holdes skarpskydning med REDEYE i Oksbøl den 8. august 1978. Årets skydninger var vellykkede.

Afdelingen forlægges til TACTICAL WEAPONRY i Oksbøl. Hvor DLVO har kommandostation i Outrup. Der er nyt at DLVO samt ALO lægges uden for lejren. Øvelsen foregik i tiden 20. august – 1. september 1978.

1. og 3. Lette luftværnsraketbatteri deltager i øvelsen i tiden 20.-25. august 1978 og 2. Lette Luftværnsraketbatteri i tiden 27. august – 1. september 1978.

Afdelingen (DLVO) og de tre lette luftværnsraketbatterier deltager i øvelse BOLD GUARD" i Slesvig-Holstein i tiden 17.-23. september 1978.

14 LA (DLVO) med dele af de tre lette luftværnsraketbatterier deltager i årets sidste øvelse BULLWARK FEE i tiden 6.-9. november 1978 som foregik i Sønderjylland. Det er første gang der holdes en BULLWARK FEE i Danmark.

Den 31. juni 1979 afgår OL P.E.Ø. Sørensen som chef for afdelingen for at forrette tjeneste som næstkommanderende ved regimentet fra den 1. juli 1979.

Major B. Madsen udnævnes som OL og forretter tjeneste som chef for afdelingen fra den 1. juli 1979.

De tre lette luftværnsbatterier deltager i øvelse TACTICAL FIGTER WEAPONRY i Oksbøl i tiden 19. august – 5. september. I forbindelse med øvelsen var 1. Lette Luftværnsraketbatteri værtsenhed for et engelsk BLOW PIPE enhed.

Afdelingen deltog i paraden ved regimentets 10 års jubilæum for indflytning på Skive kaserne den 26. september 1979.

Dagen blev indledt med at alle batterier stillede op på rad og række med Prinsens musikkorps samt Nørrejske Artilleriregiments trompeterkorps og fanekommandoer fra 6. Artilleriafdeling og 14. Luftværnsafdeling.

Der blev holdt taler af regimentschef OB Jørgen Bjerre og borgmester Peter Kjær.

Efter paraden var der reception med deltagelse af repræsentanter fra byen samt de enkelte afdelinger, der blev også her holdt taler af bl.a. regimentschef og borgmester.

Afdelingen deltager med alle batterier i øvelse KLAR IGEN i tiden 22.- 26. oktober 1979.

Afdelingen deltager i øvelse BULWARK FEE 1 i Slesvig-Holstein i tiden 3.-6. marts 1980, med deltagelse af dele fra de enkelte batterier samt med radar M/52, som ved sin dåb under øvelsen kørte upåklageligt.

Afdelingen afholdt afdelingsøvelse i forbindelse med øvelse BROWN FALCON 80-1 i tiden 21.-23. april 1980.

Afdelingen deltog i KLAR IGEN i tiden 5.-8. maj 1980, hvor de enkelte batterier deltog og især radaren havde stor succes.

14 LA deltog med 1. og 2. Lette luftværnsraketbatteri i WHIRLY GIG 80 til Dortmund i tiden 5.-14. juni 1980.

Man havde lånt personel ved 13 LA for at fylde pladserne op. Der gik to dage med at komme derned, men allerede efter 30 km gik White som trak radaren i stykker, og så måtte man hente reserven i Skive. Den 6. juni efter at man var ankommet til Dortmund havde man fri, hvor mange opdagede de billige priser i messen. Den 7. juni var en busfuld på sightseeing, som var vældig interessant, mange gik dog bagefter på sightseeing inde i Dortmund by, som vist var ligeså interessant. Tidlig den 9. juni begyndte øvelsen som varede indtil den 11. juni kl. 18.00. Under øvelsen var der lejlighed for flere at komme op og flyve i en helikopter, og ellers gik øvelsen godt og uden problemer.

Luftværnscentral

12. juni klargjorde man til hjemmarchen, hvor man samtidig gjorde indkøb i NAAFI. Om aftenen holdt officerer og sergenter fest for deres personel i officers-messen, og ligeså gjorde konstabelgruppen.

Dette skete dog ikke uden skader, men en forbindelse hjalp på det. De engelske soldater kunne dog ikke rigtig snuppe den danske snaps, ligeså silden, men ellers var de to fester noget man kunne se tilbage til.

Hjemmarchen startede den 13. juni over middag (da var de fleste klare), men så begyndte problemerne at melde sig. Den lange tur begyndte at gøre sig gældende på køretøjerne, som måtte have hjælp af 2. echelon, men alle kom dog hjem, nogen senere end andre.

Selvfølgelig skulle White gå i stykker ca. 30 km fra kasernen, synd for den havde ellers fortjent at slæbe sig selv hjem.

14 LA og de lette batterier deltog i TACTICAL FIGTER WEAPONRY i Oksbøl i tiden 25.-29. august 1980.

14 LA (-) har i tiden 2.-7. oktober 1980 deltaget i øvelse BEACON GLARE i Vesttyskland. Øvelsen var en stabs- og signaløvelse, og hvor mange andre nationer deltog. Afdelingens radar deltog også, men dog ikke uden problemer, idet White blev kasseret 14 dage før, og 2 dage før fik man tildelt en Magius Deutz. Selve øvelsen gik næsten uden problemer.

1981 er et afgørende år for luftværnsartilleriet. Derfor er året udnævnt til luftværnsartilleriåret, fortæller Kaptajn M. Worm-Leonhard, 14. Luftværnsafdeling, Skive Kaserne.

Baggrunden er, at der på budgettet for 1985 er afsat penge til nyt materiel til luftværnet, og da større nye materielanskaffelser normalt kræver en forberedelsestid på fire år, er det i år, at beslutningen om hvilket nyt materiel, der skal tilgå luftværnsartilleriet, må træffes. Sku op mod himlen (Suspiciate Caelum) er vort valgsporg. Det har vi gjort gennem tiderne uanset hvilke våbensystemer, vi har haft at gøre med. Det begyndte i 1938 med 75 mm halv-automatisk kanon, som i 1940 blev suppleret med en 20 mm maskinkanon. Videre gik det gennem årene med kanoner af forskellige kalibre for 1974 at slutte med 40 mm L/70-systemet som nærluftforsvars batterier på flyvestationer og lette luftværnsbatterier ved felthæren, siger kaptajn M. Worm-Leonhard.

14 LA afholdt i perioden 6.-8. februar 1981 weekend kursus på Tønder Kaserne for at gennemgå mobiliseringsfasen med det designede personel til 14. Luftværnsafdelings 1. Lette Luftværnsbatteri. Enkelte OF-R, som ikke er designeret til dette batteri, deltog ligeledes for at blive orienteret om hvordan en mobiliserings kan foregå.

Fredag aften – efter velkomst ved afdelingschefen og de sædvanlige praktiske bemærkninger – gav MJ-R A. With i billede og tale en levende beskrivelse af sin tur til US Army Air Defence School, Fort Bliss i Texas, som han besøgte i sommeren 1980 for egen regning.

Lørdag formiddag blev første del af en mobiliseringsfase gennemspillet, og alle fik lejlighed til at se mobiliseringsmateriellet, som konstateredes tilstede og i orden. Om end det kan synes urimeligt, at personellet skal ikklædes uniform M/59 med kappe M/44 i stedet for M/58-systemet.

Lørdag eftermiddag foregik i terrænet med recce af det planlagte overlevelsesrum, hvor alle designerede førere redegjorde for placering af køretøjer, poster m.v.

3. Lette luftværnsraketbatteri skifter chef. Kaptajn J. Hertz-Nielsen afleverer batteriet til chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant Bruno Madsen, som derefter overgav kommandoen til den fungerende batterichef, premierløjtnant K. Lisby, den nye batterichef, kaptajn L.D. Madsen, tiltrådte først nogle dage senere.

Umiddelbart før sommerferie havde 14. Luftværnsafdeling besøg af et engelsk rapier luftværnsbatteri fra den britiske Rhinarmé i Vesttyskland. Batteriet var 42. Battery, kaldet "Alem Hamza battery" og er garnisoneret i Dortmund.

Batteriet blev mandag den 15. juni modtaget ved den dansk-tyske grænse af PL J. Nielsen fra 2. Lette Luftværnsraketbatteri og operationsofficeren ved 14. Luftværnsafdeling. Batteriet marcherede efter tankning i Søgårdslejren straks til skydeterrænet på Rømø. Næste dag var der her målfølging, når jagerflyene angreb målområdet på Rømø's skydeterræn med maskinkanoner eller bomber.

Efter afslutningen af målfølgingen fortsatte batteriet til et BSO syd for Ribe for herfra sammen med de jyske REDEYE-batterier at indgå i en brigadeøvelse, der var startet dagen før i Oksbøl øvelsesterræn.

Deltagelsen i brigadeøvelsen blev en oplevelse for det engelske batteri, som til stadighed var indsat i selve øvelsesområdet. Medens flere REDEYE-batterier var indsat i civilt terræn.

Mere end en gang var brigadeøvelsen neutraliseret, bl.a. på grund af nogle engelske soldaters tilstedeværelse i et afspærret fareområde. Alt blev dog vendt til det bedre, og ved øvelsens afslutning om fredagen, var englænderne og 14. Luftværnsafdeling tilfreds med de opnåede resultater.

Weekenden var til englændernes egen disposition. Herunder besøgte bl.a. i dagtimerne Jyllands vestkyst og Hjerl Hede, medens Ålborg og Herning var de foretrukne steder efter mørkefald. De første dage i ugen efter havde 14. Luftværnsafdeling arrangeret nogle dage med sportskonkurrencer, som gennemføres af de tre REDEYE-batterier. Konkurrencerne omfattede bl.a. fodbold, håndbold (som gav mange morsomme oplevelser, da englænderne ikke før havde spillet dette spil), svømning, forhindringsbane og orienteringsløb. I disse dage blev der afsluttet mange personlige kontakter og aftaler, som blev bekræftet ved den afholdte fest onsdag aften, hvor alle personelgrupper festede.

Endelig stod der fredag på den gryende dag, og kl. 04.00 rullede 42. Battery ud af 14. Luftværnsafdeling regi og begyndte turen mod Dortmund. Alle var glade og tilfredse.

14. Luftværnsafdeling havde ydet den størst mulige støtte og havde gennemført opgaven til alles tilfredshed.

Der er efterhånden skabt tradition for, at 14. luftværnsafdeling deltager i en større luftværnsøvelse i området mellem Hannover, Kassel og Dortmund sammen med enheder fra forskellige NATO-lande. I år hed øvelsen "Thor Rapier", og der deltog foruden briterne og danskerne også enheder fra Holland og Belgien.

14. Luftværnsafdeling plejer at have et eller to batterier med i øvelsen, men i år deltog personel fra alle tre batterier samt et 2. echelon-element fra uddannelsesstyrken. Man startede fra Skive i en lang kolonne mandag den 21. september med Hollenstedt som mål. Her gik man i beredskabsområde og var klar til at gå ind i øvelsen allerede tirsdag morgen den 22. september.

Øvelsen varede til torsdag aften den 24. september, hvorefter man atter gik i beredskabsområde, men denne gang batterivis. Fredag morgen sattes kursen mod Dortmund, hvor hele afdelingen blev indkvarteret på Napier Barracks ved 22. Light Air Defence Regiment (The Welsh Gunners) og 42. Battery (Alam Hamza) at dette regiment, spillede rollen som værtsenhed. 42. Battery (Alam Hamza) var det batteri, der var på besøg i Skive i juni måned. Resten af fredagen slikkede man sårene efter den hårde tre-døgns øvelse under fremmede forhold. Lørdag gik med hård træning til de forskellige sportsarrangementer, der skulle foregå tirsdag i den efterfølgende uge. Lørdag aften var der arrangeret et velkomstparty i sergentmessen for befalingsmænd af sergentgruppen, og det var ikke det helt vilde for ikke at få spoleret dagens hårde træning til sportsarrangementerne.

Søndag havde næstkommanderende ved 2. Lette Luftværnsraketbatteri, premierløjtnant H. Brath, arrangeret en udflugt til zonegrænsen mellem Øst- og Vesttyskland, hvor man besøgte Bundesgrenzschutz, som er stationeret i Dudesstadt. Her fik man af nogle tyske officerer på fortrinlig vis forklaret alt om opdelingen af Tyskland mellem øst og vest, og derefter blev batterierne inviteret til spisning på den tyske kaserne, og efter sigende skulle det være det bedste mad, man fik på hele turen.

Derefter blev danskerne kørt rundt i de tyske køretøjer for at se grænsen på tæt hold, ligesom man så den nye grænseovergang ved Dudesstadt.

Mandag var der ingen træning til sportsarrangementerne, og om tirsdagen blev der spillet rugby, og derefter gik man forhindringsmarch, som bestod af 10 km march, hvorefter man gik forhindringsbanen igennem med fuld oppakning, og dagen sluttede med en Flykendingskonkurrence, - og vi må med skam melde, at englænderne vandt det hele, - men alle havde en fornøjelig og udbytterig dag. Om aftenen havde danskerne arrangeret et party med deltagelse af alle engelske og danske officerer og befalingsmænd af sergentgruppen, og de menige personel havde ligeledes et party i de engelske meniges messe.

Om onsdagen var batterierne i Køln, hvor man bl.a. besøgte "Fantasialand" og andre af byens seværdigheder.

Om torsdagen kørte man fra Dortmund kl. 13.00 efter at have klargjort alt det danske materiel. Batterierne overnattede i Wildeshausen ved Bremen, og om fredagen gik turen atter til Skive.

Efter en pause på to år skulle der igen skydes skarpt med REDEYE. De tre lette luftværnsraketbatterier fra Skive var sammen med de to lette Luftværnsraketbatterier fra Sjølsmark til skarpskydning i Oksbøl i dagene 7.-9. september 1981. Og det foregik som sædvanlig fra stranden ved Vejers ud for Oksbøl.

Affyringen blev overværet af en del prominente personer, bl.a. chefen for Hærens Materielkommando, generalmajor K.H. Nielsen og chefen for Nørrejske Artilleriregiment, oberst J. Bjerre. De fik alle fra nærmeste hold syn for, at luftværnsbatterierne i Skive kunne deres kram.

14. Luftværnsafdeling har festligholdt, at det var 30 år siden afdelingen fik sit navn, ved en parade den 2. november 1981.

3. Lette Luftværnsraketbatteri viste ved denne lejlighed, at luftværnet kan improvisere. Da der ikke var noget orkester, leveredes musikken fra 8 jeep med højttaler, der spillede Luftværnsartilleriets Honnørmarch, da chefen for afdelingen OL B. Madsen ankom til paraden.

Luftværnets Honnørmarch via radio-højttaler

Afdelingschefen fortalte om luftværnets fortid og forventede fremtidsudsigter. Siden 2. Luftværnsafdeling blev lagt ind under flyvevåbnet har 14. luftværnsafdelingen været alene om at klare hærens luftværnsmæssige problemer i den vestlige del af landet, (vest for Storebælt). Ønsket om fremtiden er at få noget bedre materiel, således at vi bliver i stand til bedre at løse vores opgave.

Afdelingens luftværnsartillerister besluttede på et samarbejdsudvalgsmøde i februar 1982 at nedsætte et udvalg der omfatter alle personelgrupper ved 14. Luftværnsafdeling, til at festlig holde 50 års dagen for oprettelsen af hærens luftværnsartilleri 1. november 1982.

Det blev, at festlighederne gennemføres søndag den 31. oktober 1982 af hensyn til deltagelse af hjemsendte luftværnsartillerister.

I øvrigt er det pudsigt, for på den samme dag kan 14. Luftværnsafdeling fejre 45 års fødselsdag.

De tre lette luftværnsraketbatterier, har vedtaget via afdelingens samarbejdsudvalg at oprette "14. Luftværnsafdelings Fond".

14. Luftværnsafdeling var i tiden 26-30. april på øvelse i Vesttyskland. Der deltog fra afdelingen de 3 lette luftværnsraketbatterier samt 1. Luftværnsbatteri og divisionens luftværnselement. Eftersom øvelsen var en stabs- og signaløvelse, var det kun kommandodelingerne fra de forskellige batterier der var repræsenteret. Øvelses navn var BULWARK FEE, og er en årlig tilbagevendende begivenhed, hvor der deltager enheder fra andre NATO lande, for det meste dog styrker fra det tyske luftværn.

For 14. Luftværnsafdeling startede øvelsen med, at staben blev stillet op til fotografering. Derefter afmarcherede batterierne enkeltvis til et område i Sydjylland.

Afdelingsstab – BULWARK FEE 1982

Dagen efter var der grænseovergang for hele afdelingen samlet, herefter rykkede batterierne enkeltvis ud i deres stillinger i Slesvig-Holstein området.

Indtil fredag morgen den 30. blev der kørt en del øvelsesspil, der nok kunne være lidt vanskelig, at forstå for den enkelte der var med i øvelsen, men en stabs- og signaløvelse er lagt an på de højere led, såsom divisions- og korps niveau. Øvelsen sluttede fredag morgen. Fra 1. august 1982 bærer alt personel, ved 14. Luftværnsafdeling, der har Nørrejske Artilleriregiment som personelforvaltende myndighed, Nørrejske Artilleriregiments mærke som afdelingsmærke.

Personel, der forretter tjeneste ved en luftværnsafdeling, ved faggruppe luftværn ved Hærens Artilleriskole eller som luftværnsofficer ved nationale eller allierede, operative stabe, bærer fra samme dato en særlig afmærkning for personel, der forretter tjeneste i luftværnsfunktioner. Den særlige afmærkning bæres på garnisonsuniform eller tilsvarende som et metalmærke midt på højre brystlommens springfold. På kampuniform M/58 og øvelsesuniform M/66 o.l., kan den særlige afmærkning anlægges som ærmemærke efter de herfor fastsatte bestemmelser.

Den særlige afmærkning, der bæres uden underlag, er for det personel med Nørrejske Artilleriregiment som personelforvaltende myndighed er det tidligere afdelingsmærke for Jyske Luftværnsregiment og 14. Luftværnsafdeling anlægges blåt underlag under artillermærkerne.

14. Luftværnsafdeling modtager besøg af et batteri fra en engelsk enhed, stationeret i Vesttyskland. Det engelske batteri ankom til Skive den 18. august og blev modtaget af en forbindelsesofficer, ved den dansk-tyske grænse og ført til Skive.

Den engelske batteri er et luftværnsbatteri, og deres bevæbning er det der kaldes rapier, d.v.s. et radarstyret missil siddende på en trailer som løber efter en stor Landrover.

Værtsenhed for englænderne var 2. Lette Luftværnsraketbatteri, og der var arrangeret en del sportsarrangementer for gæsterne. Der var også lavet udflugter til København, Ålborg og til speedway på Vojens Speedwaycenter, samt flere fisketure, som de gik meget op i.

Mandag den 23. august tog 14 LA på Tactical Fighter Weaponry i Oksbøl, en luftværnsøvelse med stor deltagelse af forskellige kampfly, og i denne øvelse deltog også englænderne

med deres rapierluftværn, og mange af konstablerne fra 14 LA fik lov til at prøve deres udstyr.

Den årlige skarpskydning med luftværnsraket m/73, RED EYE skulle gennemføres i perioden 6.-8. september 1982 ved Vejers strand med deltagelse fra alle luftværnsraketbatterier under ledelse af Sønderjyske Artilleriregiment/Hærens Ildstøtteskole.

Men desværre afbrød skydeledelsen skydningerne på grund af dårligt vejr og problemer med antændingsmekanismen til målraketterne.

14. Luftværnsafdeling arbejdede nu på at få tildelt en ny skydeperiode inden årsskiftet, således at de udvalgte skytter fra første og tredje batteri kunne få muligheden for at afskyde de tildelte raketter.

Afdelingen fik i perioden 8.-10. november 1982 så tildelt en ekstra skydeperiode i Nymindesgab som erstatning for den aflyste periode i september, hvor der skydes den 9. november. Torsdag den 7. oktober modtog Nørrejske Artilleriregiment en ny regimentsfane fra Hendes Majestæt Dronning Margrethe ved en smuk og ophøjet parade på idrætsanlægget, Egeris. Paraden var meget vel tilrettelagt og godt udført af mandskabet fra enhederne, der deltog.

1. Lette Luftværnsraketbatteri til faneparade

Hærens Luftværn fylder 50 år.

50-års jubilæet markeres på Skive kaserne også på anden måde end selve paraden, idet der også var fremvisning af materiel m.v.

Tidligere som nuværende luftværnsartillerister, pårørende og venner, kasernens naboer, Hjemmeværn, samt alle, der i øvrigt var interesserede, mødte op og overvære festlighederne på Skive kaserne mellem kl. 10.00 og 17.00.

Efter paraden var der underholdning ved Prinsens Livregiments Musikkorps, forbidefilering af luftværnsafdelingens materiel, eksercitsopvisning, udstilling af luftværnsmateriel gennem tiderne og opvisning af luftværnsartilleri-enheder 1982.

Parade i anledning af luftværnets 50 års jubilæum 1982
(Oberst J. Bjerre og Oberstløjtnant B. Madsen)

På jubilæumsdagen var der rundt regnet 500 personer på Skive kaserne for at overvære jubilæet og for at kigge på de forskellige ting der var udstillet. Afdelingschefen OL B. Madsen 14 LA var meget godt tilfreds med den indsats der var ydet af de forskellige, der var involveret og benyttede lejligheden, ved paraden mandag ved den ny RC indsættelse, at takke alle i afdelingen for det store stykke arbejde der var lagt i det store arrangement.

14. Luftværnsafdelings weekend kursus, der blev afholdt i Søgård lejren den 18-20. februar, blev på alle måder en ubetinget succes – både for så vidt angår det faglige udbytte, men så sandelig også med hensyn til at fastholde og udbygge den fællesskabsfølelse og værnsidentitet, der altid har kendetegnet luftværnsartilleriet siden Jyske Luftværnsregiments dage. Identitetsproblemet er jo specielt blevet forstærket efter Forsvarskommandoens beslutning om, at luftværnets personel fremover kun må bære det gamle regimentsmærke, som en parentes "midt på højre brystlommens springfold". Hermed ikke være langet ud efter Nørrejyske Artilleriregiment, idet vi anerkender regimentets store indsats for at fastholde kontakten til luftværnets reserveofficerer. Alligevel har det nok gibbet i nogle af os, da vi fjernede vores gamle regimentsmærker, og erstattede dem med Nørrejyske Artilleriregiments mærker.

14. Luftværnsafdeling sagde den 31. juli 1983 (27. juni) farvel til oberstløjtnant B. Madsen med fuld honnør. De tre lette luftværnsraketbatterier havde arrangeret en smuk parade på pladsen foran flagstangen.

Der blev holdt taler om og for oberstløjtnanten og om de fremskridt, der er sket i 14. Luftværnsafdeling under oberstløjtnant B. Madsen kommando, - og det er ikke så lidt.

Oberstløjtnanten er draget til Varde for ved Sønderjyske Artilleriregiment/Hærens Ildstøtteskole at forrette tjeneste som Leder/Faggruppe Luftværn.

Vi ønsker held og lykke med det nye arbejde.

Oberst V.T. Sture er den 1. august 1983 tiltrådt som chef for 14. Luftværnsafdeling.

Oberstløjtnanten er indkaldt til Sjællandske Luftværnsregiment i maj 1953, forrettede tjeneste som sergent og oversergent, gik på Forsvarets Gymnasium og Hærens Officersskole og blev udnævnt til premierløjtnant i maj 1984. Har gennemgået Almindelig Kursus og Taktisk Kursus i 1967-1968 og 1969. Kom på RED EYE-kursus ved US Defence School i Texas i 1973 samt Flystøttekursus på Ecole des Operations Aeriennes Combines i Baden Oos i 1976. Blev udnævnt til kaptajn i maj 1969, major i maj 1974 og oberstløjtnant i november 1982. I de forskellige grader har oberstløjtnanten forrettet tjeneste ved Bornholms Værn, Sjællandske Luftværnsregiment, Artilleriskydeskolen, daværende Kronens Artilleriregiment nu Kongens Artil-

leriregiment, Hærens Ildstøtteskole, Sønderjyske Artilleriregiment/Hærens Ildstøtteskole for derefter at komme på visit i Skive som batterichef ved 1. Lette Luftværnsraketbatteri fra maj 1978 til 1979. Igen til Sønderjyske Artilleriregiment/Hærens Ildstøtteskole og nu fra 1. august til tjeneste ved Nørrejyske Artilleriregiment.

Vi ønsker Oberstløjtnanten velkommen til tjenesten i Skive.

14. Luftværnsafdeling får besøg af 42. Battery fra 22. Air Defence Regiment i tiden 30. august – 9. september, i den forbindelse så har de allerede haft en rekognosceringsgruppe i Skive for at kigge på lokaliteterne.

I mange år er der fundet udvekslinger sted mellem danske og udenlandske enheder.

Luftværnet er specielt helt godt med her. Disse udvekslingsbesøg startede helt tilbage i 60'erne, og er efter enkelte afbrydelser fortsat, dels ved Jyske Luftværnsregiment og senere da dette regiment blev sammenlagt med Nørrejyske Artilleriregiment.

14. Luftværnsafdeling har i de sidste år været meget involveret i udvekslingsbesøgene. Tidligere var det 2. Luftværnsafdeling, der var hovedaktør.

Samarbejdet har fundet sted mellem forskellige luftværnsenheder og de to nævnte afdelinger, - først var det med 22. Air Defence Regiment, som var udrustet med L/70 kanoner, senere med 12. Air Defence Regiment og 22. Air Defence Regiment, Royal Artillery, hvis 3 batterier 11., 42. og 53. batteri har været i Skive efter tur. I nogle år stod udvekslingsbesøgene i stampe, - bl.a. på grund af udskiftning af materiel ved 14. Luftværnsafdeling, som skulle udrustes med det nye REDEYE missil, men i slutningen af 70'erne startede udvekslingsbesøgene igen, og de er fortsat siden.

Et batteri fra 22. Regiment kommer til Skive hvert år for dels at indgå i øvelsen "Tactical Fighter Weaponry", dels for at tilbringe nogle dage på Skive kaserne sammen med værtsenheden, - dette går på skift mellem 1., 2. og 3. Lette Luftværnsraketbatteri, 3. Lette Luftværnsraketbatteri var vært i år værtsenhed for 42. Battery, 22. Regiment, Royal Artillery. Batteriet ankom 30. august og blev modtaget ved grænsen af den danske forbindelsesofficer. Derefter blev batteriet ført til Skive kaserne for indkvartering. Om aftenen den 31. august var der arrangeret party for alle officerer og befalingsmænd af sergentgruppen. Partyet blev indledt med foredrag om Falklandskrigen, hvorefter der blev vist en videofilm, der var optaget under krigshandlingerne. Dagen efter var der konkurrence mellem 42. Battery og 14. Luftværnsafdeling. Samtlige konkurrencer blev vundet af danskerne. Næste dag var der arrangeret udflugt for det engelske batteri. – nogle rejste til København, andre til Ålborg, men den største part blev i Skive.

Mandag den 5. september, forlagde man til Oksbøl-området for at deltage i flyvevåbnets store årlige øvelse "Tactical Fighter Weaponry". Vejret var ikke det allerbedste, - der var kommet omslag til regn og blæst, men det kom 42. Battery tilpas, de skal nemlig til Falklandsøerne senere på året, så de fik en mulighed for at vænne sig til nogenlunde de samme klimatiske forhold.

Under hele opholdet i Oksbøl-terrænet var 42. Battery nedgravet i stillingsområdet. Meget tidlig fredag morgen den 9. september vendte 42. Battery tilbage til Dortmund for umiddelbart efter at drage videre til den årlige skydning på Hebriderne.

Kort tid efter var det 14. Luftværnsafdelings tur til at deltage i øvelse "Venge Ful Merlin", sammen med 16. Air Defence Regiment, Royal Artillery og slutte med besøg ved 22. Air Defence Regiment, Royal Artillery, der havde givet 42. Battery opgaven at være værtsenhed. Vi startede fra Skive kaserne den 26. september kl. 07.00 og kørte med diverse ophold til et beredskabsområde ved Rintlen, hvortil vi ankom ved 19.30 tiden. Vi fik os midlertidig indrettet, og rekognosceringstroppen blev sendt frem til kontaktpunktet. Her mødte vi repræsentanter for 16. Air Defence Regiment, der førte os ca. 60 km frem til en skov, hvor de havde hovedkvarter. Det tog nogen tid at finde det, - selv vores guide var ikke helt sikker i sin sag, og bedre blev det ikke af, at alt skulle foregå i totalt mørke. Vi fandt frem, og efter ca. 1 times konference kørte vi tilbage medbringende en meget stor stak kort til de forskellige batterier.

Kortene skulle først fordeles og ordnes for næste dag, inden nogle meget trætte befalingsmænd kunne få en times tid i soveposen.

Øvelsen var begunstiget af meget fint vejr i hele perioden. Der var livlig fly-aktivitet, og øvelsen var meget udbytterig.

Fredag den 30. september sluttede øvelsen, og vi kørte til Dortmund for at blive indkvarteret. Efter ankomsten til kasernen blev materiellet ren gjort, og omkring kl. 20.30 var alt på plads og i orden. Derefter var afdelingen – med undtagelse af vagtmandskabet – aftrådt til mandag morgen, hvor vi skulle konkurrere med briterne på deres betingelser.

Lørdag havde major K. Petersen arrangeret en tur til Mosel, den varede til om søndagen og var en ubetinget succes. Andre kørte ture i omegnen, bl.a. blev Möhne dæmningen besat både lørdag og søndag. Lørdag aften var der party i officers- og sergentmessen, og søndag aften var 3- Lette Luftværnsraketbatteris befalingsmænd inviteret til dinner i sergentmessen, hvilket var en meget stor oplevelse.

Mandag var – som før omtalt – helliget konkurrencer, der blev afviklet i god sportsånd. Vi var lidt skeptiske for, hvorledes det skulle gå, men ud af 4 konkurrencer lykkedes det for os at vinde 1, så det må vist siges at være godt klaret.

Samme aften var der arrangeret party af 14. Luftværnsafdeling for vore værtsenheder med særligt indbudte gæster. Næste morgen stod i opbruddets tegn, og lidt tunge i hovederne fik afdelingen afviklet samt foretaget de sidste indkøb, for efter endt frokost at afmarchere med kurs mod Wildehausen, hvor det var planlagt at overnatte. Onsdag morgen fortsatte afdelingen mod Danmark.

Afdelingen deltager med 1. Lette Luftværnsraketbatteri i 1. Jyske Brigades øvelse BRIGADE FROST i Oksbøl øvelsesterræn i tiden 14-18. november 1983.

Helikopteren krydsede et par gange over kasernens område og landede præcis kl. 10.00 på den afmærkede plads ved ABC-øvelsesrummet. For første gang i sin ministerperiode satte forsvarsminister Hans Engell sin fod på Skive kasernes grund, og det havde han glædet sig til længe, sagde han, Forsvarsministeren blev fulgt af sin adjutant, major B. Sohnemann, og de blev modtaget af chefen for Nørrejyske Artilleriregiment, oberst Per Svensson.

Straks efter blev forsvarsministeren med følge kørt til conferencestuen i regimentsbygningen, hvor der var møde med regimentsstaben og afdelingscheferne. Ca. en halv time efter sin ankomst var ministeren klar til at følge med regimentschefen ud i øvelsesområdet, hvor de blev modtaget af chefen for 6. Artilleriafdeling, oberstløjtnant N.L. Fredslund. 2. Batteri lavede "klar til kamp"-skydning, og efter skydningen inspicerede forsvarsministeren skydecentralerne og de 6 pjecer og hilste på mandskaberne.

Derefter kørte man til området omkring Dalumgård, hvor forsvarsministeren med følge blev modtaget af chefen for 3. Artilleriafdeling, Oberstløjtnant S.S. Jensen. Her var man i gang med 14,5 mm instruktionsskydning. Forsvarsministeren stillede spørgsmål om materiellet og mandskabets uddannelse, - og jeg havde på fornemmelsen, at han var særdeles interesseret i alt det, der forgik omkring ham.

Det var bidende koldt, - den første dag med frost og en smule sne – så der skulle også være tid til en kop kaffe i 3. Artilleriafdelings messevogn, inden turen gik tilbage til kasernen, hvor ministeren skulle se RED EYE-materiel.

Målfølgebanen var gjort klar i køreskolens teorilokale, hvor den også er placeret til daglig. En skytte var klar med en raket, og det lille fly blev startet. Chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture, forklarede, hvad der skete under hele proceduren, og bagefter fik forsvarsministeren selv lov til at prøve med en RED EYE raket, og han stillede interesseret spørgsmål om raketens muligheder og begrænsninger. Noget positivt, som jeg altid oplever det, når fremmede kommer på besøg ved luftværnet, var, at alle blev budt velkommen med en kop kaffe.

Så var det efterhånden blevet frokosttid, men forsvarsministeren kunne lige nå at se på Konstabelgrundkursus, der under ledelse af Seniorsergent N.J. Dalby havde undervisning i håndgemæng i gymnastiksalen.

Efter frokost så forsvarsministeren kasernen indvendig, - særlig undervisningsfaciliteterne, og UMAK blev taget nærmere i øjesyn.

Klokken 15.00 holdt regimentet parade i anledning af Sct. Barbara, og den startede med, at regimentschefen overrakte præmier til regimentets bedste skytter, hvorefter forsvarsministeren holdt tale. Han sagde bl.a., at han var tilfreds med det, han dagen igennem havde set under sit besøg ved enhederne, og at det var ham en stor glæde at deltage i højtideligholdelsen af Sct. Barbaradagen til minde om artilleriets skytshelgen – noget, som samler alverdens artillerister i en art artillerifællesskab – noget, som skaber korpsånd i artilleriet.

Afdelingschef, oberstløjtnant Vagn T. Sture nytårshilsen:

"Ved min tiltræden som chef for 14. Luftværnsafdeling den 1. august 1983, og ved afdelingens parade den 8. august 1983, udtrykte jeg håbet om, at den gode samarbejdsånd og vilje, og den tillid, som afdelingens personel havde vist min forgænger, måtte blive videreført. Jeg har i den forløbne tid modtaget talrige beviser for, at alt afdelingens personel nærer det samme ønske som jeg; at fastholde gode og effektive enheder, præget af godt samarbejde og af tro på luftværnsartilleriets virke.

Jeg takker derfor alt personel i 14. Luftværnsafdeling for veludført tjeneste i 1983.

Året 1984 vil indebære stort set samme aktivitetsniveau som 1983, men kan tillige forventes at blive præget af omskiftning blandt nøglepersonel. Den primære årsag hertil vil være uddannelse, med henblik på luftværnsartilleriets fremtidige virke.

Det er mit håb for det nye år, at det gode samarbejde i afdelingen vil fortsætte, til stadig højnelse af vore kvaliteter og til gavn for luftværnsartilleriets fremtid.

Jeg ønsker hermed alt personel og deres familie et godt og lykkeligt 1984".

Det er den 2. februar (Mysundedagen), det er 25 år siden daværende Jyske Luftværnsregiment fik sin fane, det skete ved en parade på Hvorup kaserne i 1959, hvor overrækkelsen fandt på øvelsespladsen mellem Hvorup Kirke og Luftværnskasernen i Hvorup.

Faneparade på Hvorup Kaserne (Arkivfoto)

"Pas godt på den" - Så vidt det huskes var det netop disse ord Hans Kongelig Højhed Prins Viggo udtalte da han overrakte Jyske Luftværnsregiments fane til regimentschefen.

Afdelingen deltager med 3. Lette Luftværnsraketbatteri i 3. Jyske Brigades øvelse BRIGADE FROST i Oksbøl øvelsesterræn i tiden 6-10. februar 1984.

Weekend kursus med 14. Luftværnsafdeling, der blev holdt på Flyvestation Skrydstrup i dagene 24.-26. februar, blev på alle måder en succes – både for så vidt angår det faglige ud-

bytte. Men også med hensyn til at fastholde og udbygge det sammenhold, der altid har kendetegnet luftværnsartilleriet.

Med en sædvanlig veloplagt afdelingsstab som arrangør blev luftværnets egenart kraftig understreget også på dette kursus. Det kom bl.a. til udtryk i Major S. Sørensens gennemgang af ændringer i organisationskemaer, idet han om L/60 batteriets reservedelspakning udtalte: "Det er ikke ringere end det nogensinde har været".

Dette gav anledning til smil, men også til eftertanke.

Kursets faglige del bestod af såvel praktiske som teoretiske elementer.

Lørdag formiddag forevistes således mobiliseringsdepoterne for 4. batteri (L/60) og beredskabsområde for samme. Desuden forevistes beredskabsområder for 1., 2. og 3. Lette Luftværnsraketbatteri af battericheferne for deres forbindelsesofficerer. Det var meget udbytte- rigt, og jeg finder, at der er en god ordning at de 3 batterichefer er til stede på weekendkur- sus.

Lørdag eftermiddag forevistes F-16, Fighting Falcon og Eskadrille 672, - det som mange husker som Nærluftforsvar Skrydstrup. Desuden var der undervisning i signaltjeneste og dernæst holdt major af reserven A.J. Skov et spændende foredrag om Host Nation Support Unit (HNSU), som gav deltagerne et fint indblik i hvordan en stor trænenhed arbejder.

Lørdag aften var der fælles spisning, og den nye chef for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture, og reserveofficererne fik her for første gang lejlighed til fælles at hilse på hinanden under selskabelige former.

Søndag var afsat til ABC-tjeneste på LVC, DLVO-virke og FO-virke.

Vanen tro var der også denne gang orientering om de forskellige våbensystemer, der har været under overvejelse som afløsning for/udbygning af det eksisterende luftværnsmateriel. Ingen løfter blev givet, men det kan oplyses, at chefen for Jyske Division, generalmajor H. Dencker, på et møde for nylig i Fredericia oplyste, at der for året 1986 var afsat "et vist be- løb" til indkøb af nyt materiel.

Major U. Larsen er fratrukket som chef for 1. Lette Luftværnsraketbatteri for at hellige sig arbej- det som chef/A ved 2. jyske Brigade.

Chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture, overdragede kommandoen til batteriets næstkommanderende, premierløjtnant J.K. Schultz, som pr. 1. marts er udnævnt som kommandør for batteriet.

Premierløjtnant F.K. Nielsen, Stab/14. Luftværnsafdeling, har overtaget kommandoen som chef for 1. Lette Luftværnsraketbatteri pr. 1. juni.

Overdragelsen blev foretaget af chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture. I forbindelse med det årlige jubilæumstævne for hjemsendte luftværnsartillerister den 6. maj 1984 modtog, Chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture, fra formanden for Luftværns-Artilleri-Foreningen, Peter Bokkenheuser, et M/89 gevær, som skal udsættes som vandrepræmie til det bedst skydende af de 3 lette luftværnsraketbatterier ved Nørrejske Artilleriregiment.

De 3 lette luftværnsraketbatterier deltager i den årlige KLAR IGEN øvelse i tiden 4-8. juni 1984.

Artilleriets 300 år jubilæum.

I forbindelse med markering af artilleriets 300 år jubilæum var tirsdag den 7. august en god start på jubilæet. Da var som bestilt til en fest- og højtidsdag. Solen skinnede fra en klar himmel, fuglene sang og kasernens store dannebrogflag smældede i en svag brise mod de grønne plæner og hegn, alt var fred og idyl. Bedre kulisser kunne simpelthen ikke skabes. Hjemmeværnspolitiet var på plads til tiden og klar til at vise de særligt inviterede gæster på plads og lige efter kl. 10.00 begyndte gæsterne at strømme til. Klokken 10.30 var alt på plads, musikkorpset fra Prinsens Livregiment spillede festlig op og et æreskommando fra 1.

Batteri/6. Artilleriafdeling under ledelse af batterichefen, kaptajn O.S. Pedersen, var helt i top med fin eksercits.

Regimentschefen, oberst Per Svensson, bød gæsterne velkommen og talte om det forestående – afsløring af Skive kasernes nye vartegn – de to broncekanonrør, som nu var blevet placeret i rigtige lavetter, som kun ganske få indviede indtil da havde set.

Skives borgmester, Knud Olsen, udtrykte in en kort tale på byrådets vegne sin tak til og respekt for den samfundsorganisation, som artilleriet er en del af. Han kaldte lavetterne museumsgenstande, som mange vil misunde Skive. Han bad alle om at kigge grundigt på dem og lade kanonerne minde os om den fælles forpligtigelse vi har til at beskytte og videregive vor fornemme kulturarv.

Æreskommandoet præsenterede gevær og en kanon fra 3. Artilleriafdeling under ledelse af løjtnant M. Nyholm Jensen skød "Dansk løsen" medens direktørerne for Salling Bank og Skive Sparekasse, P.H. Steenberg og Preben Rasmussen, trak i snorene og afslørede lavetterne, - og der gik et sus igennem tilskuermængden, da man så de prægtigt farvede lavetter, hvor de to broncerør rigtig kommer til sin ret.

Nu lægger man med garanti mærke til kanonerne, og det kan nu ses ude fra, at Skive kaserne er en artillerikaserne.

Efter dette arrangement blev de særligt indbudte gæster vist indenfor til reception og på vej ind i officersmessen kunne gæsterne se en udstilling om artilleriet gennem 300 år.

Ved receptionen modtog Nørrejyske Artilleriregiment et væld af gaver fra myndigheder, organisationer og privatpersoner.

Lørdag den 11. august gennemføres "Artillerimarch" med en start og mål på Skive kaserne. Marchen åbner kl. 07.00 og er åben for alle, De der gennemfører 10, 15 eller 25 km march, kan erhverve en medalje, der er specielt fremstillet til denne lejlighed.

Mandag den 13. august kl. 14.00 – ca. 15.30 er der arrangeret præmieorienteringsløb for skoleelever fra 10. år og opefter. Start fra Skive kaserne.

Endelig holdt regimentet lørdag den 18. august "Åbent hus" på Skive kaserne fra kl. 10.00 til ca. 15.30. Arrangementet blev indledt med en march gennem Skives gågade, hvor et hold soldater "viser vejen" til kasernen. Her var der kl. 11.10 parade, efterfulgt af eksercitsopvisning, udstillinger, helikopter, faldskærmsopvisning og idrætsaktiviteter.

I tiden 21.-26. september 1984 deltager 14 LA med Stab og Stabsdeling(-), 1. Luftværnsbatteri(-), 1. Lette Luftværnsraketbatteri(-), 2. Lette Luftværnsraketbatteri(-) og 3. Lette Luftværnsraketbatteri(-) i øvelsen BEACON GLARE, der bliver afholdt i Slesvig-Holstein. En god men trættende øvelse.

REDEYE-batteriernes 10 års jubilæum.

I 1974 blev de 3 jyske brigader hver tildelt et let luftværnsraketbatteri, som administrativt skulle underlægges 14. Luftværnsafdeling.

3. Lette Luftværnsraketbatteri blev som det første oprettet under kommando af major O.D. Kirk den 16. maj 1974 og garnisoneret i Skive, hvorfor dette batteri specielt blev fejret den 16. maj 1984, hvor man var under øvelse "BULWARK FEE" (under en stille periode i kamphandlingerne) rev et par timer ud og det stadig tjenstgørende personel fejrede batteriet med nogle særligt indbudte gæster.

Som et resultat af denne sammenkomst blev der senere på sommeren fremsat forslag om, at de to øvrige batteriers oprettelse også burde fejres. Der blev nedsat et festudvalg, som skulle tilrettelægge jubilæumsfesten til den 6. oktober.

Festudvalget, der var sammensat af repræsentanter fra alle personelgrupper, gik i gang med opgaven. Det blev bestemt, at alle tidligere tjenestegørende skulle have mulighed for at komme med. Der var derfor nogle kontorer, der fik travlt med at skaffe adresser på tidligere befalingsmænd, overkonstabler og konstabler ved de forskellige batterier. Udvalget arbejdede energisk med opgaven og der blev udsendt indbydelse til i alt 450 personer. Det var glæde-

ligt at konstatere den positive modtagelse indbydelserne fik, men desværre var der nogle, som af den ene eller anden grund ikke kunne deltage.

Den 6. oktober begyndte de første at ankomme for at genopleve noget af det, de havde været igennem i deres tid ved batterierne. Der var skydning i kælderen under Centerbygningen, der blev vist film og video optaget under skydning med luftværnsraket, fjernkending samt demonstration af materiel. Der var udsat forskellige præmier i forbindelse med skydning og flykending. Præmierne blev overrakt ved aftenfesten, som fandt sted i Centerbygningens store spiselokale. Et veloplagt orkester spillede op for 158 luftværnsartillerister, som – nogle med damer, andre alene, samledes for at tilbringe nogle timer eller mere sammen i festlig lag.

Under middagen blev der afsløret et stort skjold med Jyske Luftværnsregiments mærke, som blev ophængt i befalingsmændenes spiselokale.

Det blev en uforglemmelig dag og et festligt gensyn med de tidligere tjenstgørende luftværnsartillerister.

I tiden 22-23. oktober 1984 afholder afdelingen skarpskydning i Nymindegab, hvor det ikke gik godt, idet der ikke var nogen der ramte målet direkte.

Den 1. november er en mindededag for luftværnet. På denne dato i 1932 oprettedes den første form for luftværnsartilleri i forsvaret. I 1934 oprettedes Luftværns-Artilleri-Foreningen (LAF) og 3 år senere lagdes grunden til Jyske Luftværnsregiment med bl.a. 14. Artilleriafdeling som i dag hedder 14. Luftværnsafdeling og er en integreret del af Nørrejske Artilleriregiment.

Den 1. november mindedes man disse begivenheder, - men navnlig 14. Luftværnsafdelings 47 års fødselsdag og 10 års dagen for sammenlægningen med Nørrejske Artilleriregiment på Skive kaserne.

Regimentschefen, oberst Per Svensson, præciserede i sin tale til 14. Luftværnsafdeling, at han var glad for at have de 3 lette luftværnsraketbatterier i sit regiment, måske ikke mindst fordi obersten selv har været chef for 13. Luftværnsafdeling på Sjælsmark, men også fordi de 3 lette luftværnsraketbatterier er gode kampenheder, som på værdig vis bærer Jyske Luftværnsregiments stolte traditioner videre. Man skal nemlig ikke glemme, hvad man er kommet af.

Chefen for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant V.T. Sture, overrakte inden paradens afslutning en vandrepræmie – et smukt og velholdt 89'er gevær på en træplade – til 3. Lette Luftværnsraketbatteri.

Geværet blev på luftværnsartilleridagen i maj i år overrakt 14. Luftværnsafdeling af formanden for LAF, Peter Bokkenheuser, og det skal hvert år overrækkes til det af de 3 lette luftværnsraketbatterier, der opnår flest points sammenlagt i duelighedsskydning og feltskydning.

Afdelingen deltager i 1. Jyske Brigades ARMFELT øvelse i tiden 12.-16. november 1984 i Oksbøl øvelsesterræn, - hvor 1. Lette Luftværnsraketbatteri blev inspiceret.

Fra den 28. november 1984 forretter Kaptajn L. Nielsen som chef for 1. Lette Luftværnsraketbatteri.

Oberst Per Svensson fratræder den 30. november som regimentschef for Nørrejske Artilleriregiment, Divisionsartilleriofficer samt Garnisonskommandant i Skive for den 1. december 1984 at tiltræde som chef for Forsvarets Center for Lederskab.

Hendes Majestæt Dronningen har den 10. oktober 1984 resolveret, at oberstløjtnant F. H. Jessen ved Kongens Artilleriregiment, CH/PSV/3/FST, udnævnes til oberst fra den 1. december 1984. Obersten forsættes til Nørrejske Artilleriregiment og beordres til varig tjeneste som chef for Nørrejske Artilleriregiment, Divisionsartilleriofficer samt Garnisonskommandant i Skive fra 1. december 1984.

Afdelingschef, oberstløjtnant Vagn T. Sture nytårshilsen:

"Året 1984 lakker mod enden, og jeg vil i den forbindelse gerne takke alt personel ved 14. Luftværnsafdeling for veludført arbejde i det forløbne år.

Det lykkedes desværre ikke at få gennemført den nødvendige uddannelse med henblik på luftværnsartilleriets fremtidige virke. Der er dog tegn til at luftværnsartilleriet denne gang bliver tilgodeset med nyt materiel. Hvorledes den nye struktur, og det nye materiel vil blive indpasset i hæren er det for tidligt at sige noget om endnu.

Det er mit håb, at det gode samarbejde i afdelingen også i det kommende år vil fortsætte som hidtil, til gavn for luftværnsartilleriets fremtid.

Jeg ønsker hermed alt personel og deres familie et godt og lykkeligt 1985”.

1. Jyske Brigades chef sagde bl. a. følgende til 1. Lette luftværnsraketbatteri, da han den 16. januar 1985 tog afsked med batteriet:

”Luftværnsartillerister! Jeg har altid godt kunnet lide at være sammen med jer, og derfor er det med vemod jeg i dag skal sige til 6. batteriet. Gennem lidt over to år har jeg haft den ære og glæde at være chef for 1. Jyske Brigade, og i løbet af den periode har jeg lært batteriet at kende som pligtopfyldende, dygtige og krigsbrugbar luftværnsenhed. I har levet op til jeres gode ry og har været værdige repræsentanter for Nørrejyske Artilleriregiment.”

”Og jeg har lært meget af jer, som jeg vil tage med mig til mit nye job som chef for Hærens Officersskole i København. Især det vigtigste – at en militær enhed består af mennesker, enkeltpersoner, og at intet batteri, ingen afdeling eller brigade er bedre end summen af de enkelte soldater, der udgør enheden.

Det er derfor med en ganske særlig glæde, jeg her ved mit sidste besøg som brigadechef kan markere den vægt, brigaden lægger på den enkelte mands færdigheder og holdning ved at uddele brigadens præmie i feltskydning med gevær.

Kaptajn Leif Nielsen modtager på vegne af 1. Lette Luftværnsraketbatteri, 1. Jyske Brigades præmie i feltskydning med gevær

I år går denne præmie for første gang til 1. Lette Luftværnsraketbatteri. Gennem de senere år er præmien ellers vundet af infanteriet. Flot klaret af luftværnsraketbatteriet. Tillykke”.

53. (Louisburg) Air Defence Battery, som til daglig opholder sig på Napier Barraks i Dortmund, har været på udvekslingsbesøg på Skive Kaserne i de sidste dage af august som en forløber for en større øvelse i Oksbøl, hvor de sammen med raketbatterierne fra 14. Luftværnsafdeling skulle deltage i Tactical Fighter Weaponry.

Det blev nogle festlige dage som det altid er, når de britiske styrker besøger os.

Udover at benytte vore skydebaner for at holde skydning med ”small arms” ved lige, blev det til nogle festlige konkurrencer på forhindningsbanen, hvor en brite var den hurtigste, - fodboldkamp, som danskerne vandt 7-3, tovtrækning, som danskerne også vandt og til slut skulle man holdvis trække en jeep rundt på en afmærket bane, og det var briterne bedst til.

Øvelser og konkurrencerne fortsætter når 14. Luftværnsafdeling i slutningen af september og begyndelsen af oktober besøger 22. Light Air Defence Regiment, i Dortmund.

1. Lette Luftværnsraketbatteri afviklede i forbindelse med en ordinær batteriøvelse den 14.-15. august indøvelse, rutineret af "Sling-flyvning" (har intet med Cypern-udtrykket "Slinger" at gøre) samt målfølgning på langsomtgående fly.

Øvelsen blev støttet af en T-17 og en Cayuse fra Hærens Flyvetjeneste, samt den ved 14. Luftværnsafdeling værende søgeradar M/64.

Formålet med T-17 flyvningerne var som "fjende-fly" at få indøvet varsling, aktionsmeldinger i UTM-systemer, målfølgning og engagement. Vel er T-17 noget langsom, men som igangsætning efter lang sommerferie og som opvarmning til opgaverne/øvelserne i forbindelse med Tactical Fighter Weaponry i Oksbøl i uge 36 var det udmærket flyvning, hvor instruktørerne fik rig lejlighed til at påpege og rette fejl. T-17 piloten, FIN, fik øvet sig i at finde slørede mål, hvilket faldt ham svært ind imellem, - vi kunne konstatere, at vor sløring var effektiv.

Genforsyning af REDEYE

Beholdningen af luftværnsraketter (REDEYE) er ikke stor ved de enkelte grupper, derfor kan der i en kampsituation opstå behov for endog meget hurtig genforsyning af grupperne med REDEYE, En sådan situation kan/vil opstå med megen stor fjendtlig fly-aktivitet, eller grupper kan være afskåret fra forsyninger ad landevejen.

Batteriets forsyningssektion er hurtig og effektiv med lastvogne til at finde frem til gruppestillingerne eller kontaktpunkt og foretage en genforsyning. Men situationen med super-hurtig genforsyning med REDEYE kan opstå, og anvendelse af helikopter kan blive nødvendig. Dette behov for anvendelse af Cayuse blev indøvet, således at fem af batteriets grupper ved hjælp af "Sling-flyvning" blev genforsynet med 15 REDEYE på en brøkdelt af den tid, det ville have taget forsyningssektionen med lastvogn at have gjort det samme job.

Da vi nu havde helikopter til rådighed blev der også lejlighed til for raketsektionsførerne at foretage rekognoscering af stillingsområder fra luften. En effektiv og hurtig måde at få batteriet i stilling på og få oprettet Shoradez.

14. Luftværnsafdeling var på Exchange Training fra 25. september til 4. oktober 1985. De havde tre uger forinden været værtsenhed for 53. (Louiseburg) Battery, - nu skulle 14 LA besøge batteriet i Dortmund.

53. (Louiseburg) Battery fra 22. Light Air Defence Regiment, Royal Artillery. Er en del af British Army on the Rhine (BAOR). De er stationeret i Dortmund på Napier barracks, hvor der er to regimenter indkvarteret. I Dortmund er der i alt fem kaserner, så byen og den tyske befolkning er godt kendt med udenlandske soldater.

53. (Louiseburg) Battery er udrustet med selvkørende Rapier på en M 113 undervogn, - et luftværnssystem, som de er meget stolte af.

14 LA indledte øvelsen med en afdelingsøvelse den 25. september. Øvelsen endte i Søgård lejren, hvor afdelingen blev indkvarteret og gjort klar til grænsepassage tidligt næste morgen. Heldigvis blev der dog lejlighed til at se fodboldkampen Danmark-Sovjet.

Torsdag den 26. september blev afdelingen forskudt de godt 600 kilometer til Dortmund. Ved ankomsten til Napier Barraks blev der efterhånden foretaget de sædvanlige ting som aflevering af våben, optankning m.v., men her koordineret med briterne, hvilket ikke var problemfrit. De har god tid, - glemmer ofte eller ændrer på det, der allerede er aftalt.

Fredag den 27. september var i forvejen udnævnt til idrætsdag. 14 LA skulle konkurrere mod 53. Battery i "plog race", svømning, indendørs forhindringsbane, fodbold og tovtrækning. Plog race bestod i, at et hold på ni mand med en træstamme skulle løbe 400 meter, derefter igennem en feltbane og endelig en "spurt" på 200 meter. 14 LA vandt med over 20 sekunder. I svømning var der konkurrence i fem enkelte discipliner samt to medley. Briterne vandt tre enkeltdiscipliner, medens danskerne vandt to samt de to medley.

Indendørs forhindringsbane var ligeledes en holdsport for ni. Holdene skulle starte samtidigt, og tiden for sidste mand talte. Forhindringerne lignede dem, der er på Skive kasernes forhindringsbane, - de stod dog ikke så fast. Fejlpassager af forhindringerne gav strafpoint, Briterne vandt med tre sekunder, og begge hold indkasserede 10 strafpoint.

For briternes vedkommende var fodboldkampen en revanchekamp, - de blev slået 7-0 i Skive. Det var også nær lykket for dem, 14 LA var bagud 2-0 ved halvleg, men nåede at få uafgjort 2-2.

Den sidste disciplin, der skulle konkurreres i, var tovtrækning. 14 LA's hold skulle trække mod vinderne af kasernemesterskabet, som var blevet afholdt samme dag, så det var et virkeligt godt og "Professionelt" hold vi mødte. Selv om vi gav dem modstand, var vi chanceløse, og tabte da også de første træk, - så briterne vandt altså den sidste disciplin.

Idrætsdagen blev afsluttet med en kort parade og præmieoverrækkelse af regimentschefens frue, - hun var i øvrigt forundret over, hvor godt de danske soldater forstod engelsk.

Weekenden var fri med undtagelse af vagter. Der var arrangeret ture til Mönchendamningen, Köln domkirke, Westphalen park og tårn samt til Fantasiland, - et tysk tivoli i kæmpeformat. Derudover blev der også lavet en tur til bundesligakamp i Düsseldorf. Endvidere var der arrangeret fester fredag og lørdag aften af de forskellige personelgrupper, Endelig var der også mulighed for at begive sig ud i Dortmund på egen hånd.

Mandag morgen begyndte så den egentlige feltøvelse "Thor Air" i et område som lå ca. 150 kilometer nord for Dortmund. Under øvelsen blev alle tolv raketgrupper samlet i et batteri på skift, således at batterichefen og luftværnscentralen kunne få lejlighed til at føre et fuldt fredtidsenkadreret batteri. Øvelsen afsluttedes med, at afdelingen blev samlet i et beredsskabsområde, således at der kunne blive hvilet ud til hjemmarchen om fredagen. Hjemmarchen forløb problemfrit, uden andet uheld end et par punkteringer.

Man kan så se tilbage på ti dages øvelse, som har været interessant, lærerigt og en stor oplevelse, især de, der ikke tidligere har deltaget i en exchange training med 14 LA i Dortmund, har garanteret fået et rigt udbytte af turen.

14. Luftværnsafdeling fyldte 48 år fredag den 1. november. I den anledning holdt afdelingen parade torsdag den 31. Oktober. Afdelingschefen, oberstløjtnant V.T. Sture, sagde følgende: "Vi er samlet til parade – 14. Luftværnsafdelings egen parade – først og fremmest med henblik på at markere afdelingens 48 års fødselsdag. Det er nemlig i morgen 48 år siden, at 14. Artilleriafdeling under det daværende luftværnsregiment blev oprettet, - altså 1. november 1937!

Kun enkelte af de tilstedeværende var til dengang – jeg selv er en af dem – og blandt andet det, at enkelte her er af omtrent samme alder som 14 LA gør, at vi må betragte afdelingen som en ung afdeling, i modsætning til de, hvis historie går over flere århundreder.

Når man imidlertid ser på afdelingens tilværelse i de forløbne 48 år, og på det forskelligartede materiel, afdelingen har været udrustet med, må vi erkende, at vi har været en afdeling i stadig omskiftning, og aldrig rigtig har fået lov til at rodfæste os med dybere traditioner.

Ser vi således på Danmarkskortet, kan vi fastslå, at det stort set kun er på Bornholm og de sydsjællandske øer at 14 LA ikke har været garnisoneret, og betragter vi de våben vi igennem tiden har været udrustet med, går de over 75 - 20 - 88 - 90 og 40 mm kanon og 12,7 mm maskingevær, frem til de raketter vi er udrustet med i dag, et tegn på, hvor hurtigt vort materiel teknologisk set forældes.

Når paraden har den opstilling, vi har i dag, er det fordi jeg har ønsket, at de fra geleddet skulle have udsigt til to af vore ældre våben, nemlig 40 mm Luftværnskanon M/45 E og 90 mm Luftværnskanon M/50.

På trods af sin omskiftende tilværelse, har afdelingens personel formået at etablere og bevare en korpsånd og et sammenhold, som går ud over, hvad andre og selv væsentlige ældre enheder kan præsentere.

Dette skyldes flere forhold, herunder også de stærk begrænsede rammer, der i de seneste år har været lagt for vor organisation, og som har medført, at de fleste af os har måttet udføre flere funktioner på samme tid, for at de foreliggende opgaver har kunnet løses.

Også den uvished, der i de seneste år har eksisteret, og stadig er, om vort fremtidige materiel og styrke har medført, at vor egenart som luftværnsartillerister er trådt kraftigere frem, og vi værner mere om dem.

Selv om vi ikke altid uden for vore egne rækker møder forståelse for vort særpræg, er det for mig af stor værdi – thi uden særpræg, ingen korpsånd og intet sammenhold, og uden dette ville vore opgaver ikke kunne løses.

Medens 14 LA i september var på udvekslingsbesøg ved 22. Air Defence Regiment, blev hæren beordret sammenlægning af visse enheder i fredsstyrken, herunder også af feltartilleriafdelinger på denne kaserne, med henblik på i løbet af de næste år at nå de fastsatte, lave styrkemål i stående styrke, denne proces vil fortsætte i de kommende par år.

Der er ingen grund til at tro, at 14 LA vil blive holdt uden for disse indskrænkninger, selv om der endnu intet konkret forelægges herom.

Det er mit håb – nej, min vished, at alt personel i afdelingen vil tage de strabadser, dette vil medføre, med den samme ånd og vise det luftværnsartilleristiske sammenhold, som har givet os vor egenart.

En særlig faktor, som altid har været afgørende for vor korpsånd og vort sammenhold i afdelingen, er forholdet til Luftværns-Artilleri-Foreningen.

Jeg undlader sjældent en lejlighed til at fremhæve, hvad det egentlig betyder for os Tjenstgørende, at vi bag os har en trofast skare af tidligere soldater – luftværnsartillerister som vi selv – der selv om de i det daglige er en del af det såkaldte tavse flertal, gennem deres eksempel er med til at fastholde vort sammenhold og korpsånd.

Vi kunne således sidste år, for første gang, tildele den smukke vandrepræmie, Gevær model 89, som luftværns-Artilleri-Foreningen har skænket afdelingen som præmie til årets bedst skydende batteri i duelighedsskydning og feltskydning, C1.

Det blev således atter 3. Lette Luftværnsraketbatteri – afdelingens ældste, stående batteri, der fik æren at tage vare på Luftværns-Artilleri-Foreningens smukke vandrepræmie i det kommende år, og jeg vil bede batterikommandøren og de to bedste skytter komme frem og modtage præmien".

Lukkeparade 1. Lette luftværnsraketbatteri.

Der blev afholdt afskedsparade for 1. Lette Luftværnsraketbatteri, onsdag den 31. oktober 1986 for det personel som bliver overført til henholdsvis 2. og 3. Lette Luftværnsraketbatteri, i batterigården hvor chefen sagde et par bevingede ord.

Resten af batteriets personel bliver senere overført til henholdsvis afdelingens stab samt 2. Lette Luftværnsraketbatteri, når batteriets materiel er afleveret til regimentet.

Den sidste parade med 1. Lette Luftværnsraketbatteri

Usikkerheden og frustrationen er slut, den noget negative sætning dækker i fuld udstrækning de forhold, som luftværnsenheder i almindelighed og 1. Lette Luftværnsraketbatteri under 1. Jyske Brigade i særdeleshed har levet under i lang, lang tid. Men nu er det slut for batteriets vedkommende.

Det hele startede allerede i efteråret 1984 med rygter om, at batteriets status skulle ændres fra selvstændig underafdeling til UAFD under af 14. Luftværnsafdeling. Dette forhold (status) er endnu ikke ændret.

I foråret 1985 blev det bestemt, at et af de tre REDEYE-batterier skulle nedlægges indenfor nærmeste fremtid. Valget faldt af flere årsager på 1. Lette Luftværnsraketbatteri.

Tiden der fulgte, blev krydret med flere og flere mere eller mindre massive rygter om, at NU skulle batteriet "puttes" i "mølpose". Den 1. maj 1986 var vi helt sikre. – regiments- og afdelingsbefaling var "gjort", Manglede kun underskrift og fordeling. Men i samarbejdes hellige navn blev der ingen nedlæggelse eller "putten i mølpose".

Sommeren og efteråret fortsatte med mere eller mindre seriøse gæt på "HVA' SKULLE DER SKE, HVORNÅR?"

Så, - just hjemkommet fra øvelse "Bold GAURD" lørdag den 27. september, fik vi pr. telefon melding om, at batteriet og personellet skulle overgå til supplementsstyrken pr. 1. oktober og personellet skulle fordeles til andre enheder fra samme dato, - ja vist, hurtig beslutning, hurtig udførelse, - men kom "sjælen" med?

Det gav naturligvis en mængde uro blandt personellet. Usikkerheden var stor. Kunne en luftværnsartillerist med hvad dette indebærer af korpsånd, tillid og samhørighed leve med overførelse til anden enhed (luftværnsartilleri eller feltartilleri). Nej, - mange søgte ud i civil job, mange afgik til langtids-civilundervisning og atter andre søgte tjeneste i Flyvevåbenet.

Så fra at være det største batteri i 1984, reduceredes batteriet jævnt over de næste to år – med et utal af omenkadreringer i kølvandet – til en styrke som hvis på billedet. Men batteriets historie lever. Oversergent J.M. Christiansen, "Chris", har gjort et stort og seriøst stykke arbejde med at holde batteriedagbogen ajour (batteriet startede den 12. oktober 1974). Det er et batteriønske at kunne bibeholde en "mindestue" i bygning 53 – der er jo plads nok – her kan også dagbøgerne læses af interesserede.

Batteriet vil benytte lejligheden til at sige en stor tak til alle på kasernen, der har hjulpet og støttet – også den ikke reglementariske – 1. Lette Luftværnsraketbatteri gennem tiden.

1. Lette Luftværnsbatteri L/60 afholdt, som den sidste del af mønstringen, luftmålsskydning i Nymindegab skydeterræn og jordmålsskydning i Oksbøl skydeterræn den 30. og 31. oktober 1986.

Skydningen blev den 30. oktober overværet af chefen for Jyske Division og af regimentets chef og næstkommanderende, samt den 30. og 31. oktober tillige af Tjenestegreninspektøren for Artilleritjeneste (HTI/ART), som den 31. oktober ved hjælp af officerer fra Hærens Artilleriskole, foretog en vurdering af skydningerne.

Da skydningerne var afsluttet den 31. oktober, stillede batteriet op til parade i anledning af, at 14. Luftværnsafdeling, dagen efter, hvor mandskabet skulle hjemsendes kunne fejre sin 49 års fødselsdag.

Efter at batterichefen havde foretaget en flot aflevering af batteriet til afdelingschefen, overbragte han først batteriet den kritik af skydningen, som kort forinden var blevet givet til ham af HTI/ART.

Afdelingschefen nævnte, at HTI havde udtrykt megen tilfredshed med skydningerne, og sagde blandt andet, at HTSs hovedindtryk var, at resultaterne var forbavsende gode. En kvalitativ vurdering havde vist, at hovedparten af skuddene havde ligget i sigteplanet, men at de hovedsageligt havde været for korte, hvilket nok skyldes en temmelig sen ildåbning. HTI havde fundet skytsbetjeningen i orden, og havde kun konstateret få funktionsfejl.

Det var HTIs opfattelse, at holdningen i batteriet, og batteriets ånd og tone, havde været meget positiv.

HTI havde konstateret, at mandskabet var kommet fra i alt 19 forskellige indkaldelseshold og dækkede en periode på 13 år. HTI havde været meget tilfreds med afdelingens indsats for at udligne denne store forskel i alder og baggrund.

I sin fødselsdagstale sagde afdelingschefen herefter: "På grund af de terminer, som gælder for mønstringer, har det passet således, at 14 LA fødselsdag blev sammen med hjemsendelsen i morgen, den 1. november, og jeg har valgt at markere fødselsdagen i dag, da morgendagen for batteriet vil være travlt optaget af aflevering af materiel.

Det er i morgen 49 år siden, at 14 LA blev oprettet, og 49 år er i traditionsmæssig henseende ikke nogen særlig høj alder. Alligevel er det lykkedes at skabe en afdeling, som er præget af en fortrinlig korpsånd og et udmærket sammenhold, disse begreber er i øvrigt i det hele taget karakteristiske for luftværnsartilleriet.

14 LA har i sin korte levetid haft rige oplevelser. Jeg vil ikke lave en lang opremsning heraf, men fremhæve nogle af de virkelig gode, til disse altid hører vores udvekslinger med vesttyske og engelske enheder, og vore øvelser og luftmålsskydninger hører også hertil. Som en af afdelingens virkelig gode oplevelser, vil jeg betragte den mønstring, som vi nu snart skal afslutte.

Baggrunden for de gode oplevelser har fra afdelingens begyndelse været, at 14 LA materiale – den menige soldat, som vi officerer og befalingsmænd skal uddanne og lede – altid har været, og altid har optrådt som førsteklasse. Denne mønstring er ingen undtagelse fra reglen om førsteklasse optræden, og afdelingens faste officerer og befalingsmænd vil sige batteriet tak for den vilje, ånd og tone, som har hersket under mønstringen.

Som jeg nævnte ved mønstringens start, ved vi, at den mindst økonomisk er et afbræk i jeres normale tilværelse, og at det især har været besværligt for jer på grund af den lange tid, der for de flestes vedkommende er gået siden hjemsendelsen. Alligevel er det min opfattelse, at det er lykket os at nå de mål, vi satte os for mønstringen, og jeg mener, at den interesse, som Tjenestegreninspektøren, Divisionen, Regimentet og batteriet forventede samarbejdspartner, bataljonen, har vist for mønstringen, har demonstreret for jer, at der fra vor side er alvor bag.

Jeg vil herefter ønske alle til lykke med dagen i morgen, med 14. Luftværnsafdelings fødselsdag og jeres hjemsendelse efter en god indsats, og jeg vil slutte med at minde om, at bag os i hæren står en hær af positive, tidligere soldater, hos os luftværnsartillerister, er de samlet i

Luftværns-Artilleri-Foreningen (LAF), som mange af os er medlemmer af. Jeg vil anbefale de få af jer, som endnu ikke er medlemmer, at tilslutte sig LAF.

Til lykke med dagen, og kom godt hjem til familien.

Chefen for 3. Jyske Brigade, oberst J.C. Essemann, var den 29. januar 1987 på besøg i Skive for at tage afsked med 3. Lette Luftværnsraketbatteri, som med udgangen af januar ikke mere optræder i brigade regi. For fremtiden er batteriet helt og aldeles underlagt 14. Luftværnsafdeling.

Oberst Essemann takkede batteriet for godt samarbejde i de forløbne år og fremhævede batteriets høje standard og gode moral, som er kommet særligt til udtryk under øvelser med brigaden.

Resterne af 2. Lette Luftværnsraketbatteri blev nedlagt med udgangen af april 1987. det var med vemod, at kaptajn P.H. Christensen gav ordre til at batteriets kvartermærke blev ført væk for at indgå i luftværnsmuseet.

Kaptajn P.H. Christensen overtog kommandoen over 3. Lette Luftværnsraketbatteri den 1. maj 1987.

Forbindelser mellem 14. Luftværnsafdeling i Skive og 6. Luftværnsregiment i Lütjenburg er blevet knyttet meget nærmere gennem en venskabs- og fadderskabsforbindelse.

Selve udvekslingen af venskabsdokumenterne fandt sted i Lütjenburg, hvor chefen for Jyske Division i Fredericia, generalmajor H. Denker hvorunder afdelingen i Skive hører, var til stede.

Venskabsforbindelsen, der nu er officielt er blevet understreget går helt tilbage til 1966. I starten var kontakten udelukkende på det øvelsesmæssige område.

Venskabsforbindelsen betyder i praksis at soldater og officerer udveksles mellem regimenterne med henblik på samordningen af uddannelsen på bl.a. de våbentyper, der er fælles i to regimenter.

Fra overdragelsen af venskabsdiplomerne mellem det danske og det tyske luftværnsregiment. Fra venstre oberstløjtnant V.T. Sture, Skive og oberstløjtnant Eller, Lütjenburg

Afdelingen har den 1. november eksisteret i 50 år.

En og anden vil muligvis hævde, det er ikke nogen alder at markere, eftersom den danske hær har afdelinger, der har næsten 400 år bag sig. Men ifølge sagens natur er

luftværnsafdelinger – regulært antiluftskyts – af langt yngre dato. Ganske vist kan afdelingen føre sin historie næsten 125 år tilbage via Kystartilleriet og de gamle fæstningskompagnier, men først i nyere tid har den fået en selvstændig specialopgave. Danmark var et af de sidste europæiske lande, som på baggrund af erfaringerne fra 1. verdenskrig, da flyvemaskinen for første gang blev brugt som krigsvåben, fandt det hensigtsmæssigt at oprette et afværgeværn.

14. Luftværnsafdeling, der er den sidste rest af det gamle Jyske Luftværnsregiment, blev i 1974 forflyttet fra Tønder til Skive, hvor det siden har haft garnison, de seneste år med oberstløjtnant V.T. Sture som chef. Jubilæet blev markeret ved en parade på Skive kaserne lørdag den 31. oktober.

Dagen blev markeret med en parade hvor der deltog personel fra afdelingen, og de til lejligheden indkaldte reserveofficerer, et fanekommando var opstillet af 3. Artilleriafdeling under kommando af premierløjtnant T. Bjørnbak samt musikkorps fra Prinsens Livregiment.

Paraden blev overværet af mange gæster, blandt chefen for Vestre Landsdelskommando, generalmajor H. Dencker, Inspektøren for Hæren, generalmajor J.C. Essemann, repræsentanter for de tyske venskabsenheder, Skives borgmester, Knud Olsen, samt mange flere. Chefen for 14 LA, oberstløjtnant V.T. Sture, holdt en kort tale, hvori han berørte afdelingens udvikling siden starten i 1937, og det blev fremhævet, at trods den korte årrække, så havde man alligevel fået oparbejdet en fin korpsånd.

Oberstløjtnanten nævnte også, at det var med sorg i sinde, at man ikke kunne fejre jubilæet med et nyt luftværnssystem under indfasning, og at man her i jubilæumsåret kun havde et stående batteri, 3. Lette Luftværnsraketbatteri, tilbage. En ting, alle må give chefen ret i. Efter sin korte tale overdrog oberstløjtnant Sture paraden til regimentschefen, Oberst F.H. Jessen.

Obersten ønskede tillykke med jubilæet og udtalte sin tilfredshed med afdelingen, både med hensyn til den faglige kunnen, som demonstreres til daglig i garnisonen, som det sammenhold og ånd, der hersker i afdelingen.

Obersten mente også, at trods det faktum, at jubilæet set i åremål kun er et "lille" jubilæum, sammenlignet med andre enheder, så har luftværnsartilleriet alligevel meget, de kan være stolte af, for eksempel nedskydningen af et fly samt beskadigelse af et andet i de tidlige morgentimer den 9. april 1940, en episode, som obersten fandt værdig til et fanebånd, samt den korpsånd, der hersker, trods de mange flytninger afdelingen har oplevet, - ikke mindre end otte siden 1937.

Oberstløjtnant V.T. Sture indledte receptionen med at byde velkommen til alle de fremmødte, hvoriblandt befandt sig flere tidligere chefer for 14 LA, og han fortsatte med at læse hilsner fra folk, der desværre var forhindret i at komme, ligesom han takkede for de mange gaver. Senere under den hyggelige reception talte Inspektøren for Hæren, Generalmajor J.C. Essemann, om den ånd og professionalisme, der altid har præget 14 LA og dens enheder. Noget, generalmajoren har oplevet på nært hold gennem samarbejdet med 3. Lette Luftværnsraketbatteri i hans tid som chef for 3. Jyske Brigade. Han udtrykte endvidere sin beklagelse over udskydelsen af anskaffelse af nyt luftværn, men han vidste også, at vi ville få det bedste ud af det forhåndenværende i den korte tid, der vil gå, indtil nyt materiel tilgår. Formanden for Luftværns-Artilleri-Foreningen i Danmark, Peter Bokkenheuser, talte om vigtigheden af at have soldaterforeningerne som et nødvendigt bindeled mellem forhenværende og nuværende soldater, og med soldaterforeningerne som stor og virksom pressionsgruppe over politikerne. Peter Bokkenheuser sluttede sin tale med at udbringe det specielle LAF-hurra, hvori alle deltog.

Under den efterfølgende frokost blev der sunget bravt og selvfølgelig også snakket luftværn før og nu, idet, der meget betegnende for luftværnet og dets sammenhold, var mødt mange tidligere luftværnsartillerister af alle aldre.

En af de deltagende reserveofficerer, major J. Krabbe, fik nok dagens største bifald, og det siger ikke så lidt, da han som en slags plaster på såret, stiftede et humørlegat.

Dette legat skal uddeles en gang om året årligt frem til 1991, til den mand, der har gjort mest for at holde humøret højt hos afdelingen i forgangne år.
Legatet fundats kommer nok til at give afdelingschefen nogle problemer, når man tænker på det humør, der præger afdelingen.

Ændret organisation af afdelingen.

Fra den 1. januar 1989 opstilles 14. Luftværnsafdeling med Stab, Stabsbatteri og 3. Lette luftværnsraketbatteri (-) som anført i FKO skr. 0.242.2/003-25951 af 21. oktober 1988 med organisationsskema E-1120 af JUN 1988 som opstillingsgrundlag.

Hvor 3. Lette Luftværnsraketbatteri (-) underlægges administrativt- og uddannelsesmæssigt Stabsbatteri.

Stabsbatteriet fortsætter i første halvår 1989 tjenesten i rammerne af Let Luftværnsraketbatteri og Stabsdeling/14. Luftværnsafdeling, i henholde til afdelingens uddannelsesdirektiv (14 LA Uddannelsesdirektiv for 1989 af 13. december 1988).

Chefen for 14. Luftværnsafdeling, Oberstløjtnant V.T. Sture, inspicerede Stabsbatteriet den 16. januar 1989, og han sagde bl.a.:

"Når vi i dag holder parade i 14 LA, så er det for at markere, at afdelingen med det nye års begyndelse, atter en gang stilles over for nye udfordringer, idet vi pr. 1. januar har oprettet Stabsbatteri/14. Luftværnsafdeling. At dagen blev den 16. januar, skyldes alene, at vi på denne dag for første gang i det nye år kan samles, efter afspadsringer, vagter og ferie.

Som det er dem alle bekendt, har 14 LA, siden afdelingen i 1986 fik underlagt de lette luftværnsraketbatterier, haft behov for et førings- og logistisk element, for at kunne løse de nødvendige opgaver med afdelingens i alt fire batterier. Dette behov bliver nu dækket gennem etablering af stabsbatteriet.

Ændringen betyder tillige, at 3. Lette Luftværnsraketbatteri kun vil bestå som en kadre i fredstid, i hvert fald indtil videre.

Afdelingen har således i dag sit lette luftværnsbatteri, L/60m og sine tre lette luftværnsraketbatterier i mobiliseringsstyrken.

Det betyder ændrede arbejdsvilkår i det daglige for alt tjenstgørende personel.

For de tjenstgørende officerer betyder det andre opgaver i såvel fredstid som krigsplanlægningen, samt ændrede uddannelsesopgaver. Tilsvarende for reserveofficerer, for hvem ændringen tillige betyder flere desigeringsstillinger.

For vore befalingsmænd er ændringen ensbetydende med, at de operativt prægede ledelsesopgaver, som for eksempel sektionsfører/raketsektion, indtil videre er afløst af mere faglig og teknisk prægede opgaver, samt uddannelsesopgaver af en lidt anden karakter.

For afdelingens menige stampersonel betyder ændringen vel knap så meget, om end det første års tid nok vil medføre lidt forskellig tjeneste.

Jeg skal forklare hvorfor.

Luftværnsartillerister kan det samme som andre soldater. Men de skal tillige kunne noget mere end andre. På grund af, at målet for vore anstrengelser – fjendens luftfartøjer – kan optræde uventet, overraskende, fra alle retninger og på alle tidspunkter, stilles der særlige krav til vort beredskab under feltforhold, og til vort varslings- og rapporteringssystem, samt til vor feltmæssige optræden. Da de fjendtlige fly ikke altid er let genkendelige fra vore egne, stilles der også særlige krav til vor identifikationsevne og til vor kontroltjeneste.

Vi anvender derfor på flere områder anderledes procedurer end andre steder – vor terminologi – de udtryk vi bruger – er på visse områder anderledes end andre enheders.

Det er derfor nødvendigt, at alle har den samme grundlæggende viden om luftværnets optræden og virke.

Vi vil derfor i år – indtil sommerferien bruge kræfterne på, at alle kan de grundlæggende luftværnsdiscipliner, samtidig med, at de, der i forvejen er luftværnsuddannede, varetager stabs- og kommandostationsopgaverne.

De vil fra batterichefen høre nærmere herom, når batteriets uddannelsesdirektiv for 1989 bliver gennemgået.

Målet for vort virke i år skal være, at vi kan fungere som afdeling under Jyske Divisions øvelse KLAR IGEN i efteråret, samt fungere perfekt under luftværnsstabs og signaløvelsen BULWARK FEE sidst på året.

Vi har fået pålagt at støtte regiment med en del afgivelser først på året, Dette synes at være til ende, når 33. Artilleriafdeling (VPL) bliver hjemsendt.

Jeg er sikker på, at alle vil gøre en positiv indsats for at vi kan nå det langsigtede mål, at gøre afdelingen rede til at modtage vort nye materiel i 1992.

Jeg ønsker Dem et godt nytår, og en god arbejdslyst".

Luftværnspersonel fra 14. Luftværnsafdeling vil i dagene fra 30. januar – 3. februar 1989 deltage i NATO øvelsen Brigade Frost 89 i øvelsesterrænet i Oksbøl.

Øvelsens formål er at træne samarbejdet mellem danske og tyske enheder samt udbygge det gensidige kendskab til organisation og materiel.

Den 29.-30. maj afholdtes luftværnets årlige skydning med REDEYE i Nymindegab. Med deltagelse 3. Lette Luftværnsraketbatteri og fra Varde deltog Skolebatteriet fra 6. Artilleriafdeling samt 4. Lette Luftværnsraketbatteri fra Sjælland.

Tirsdag den 20. juni 1989 afholdt 3. Lette Luftværnsraketbatteri en afskedsparade for deres chef oberstløjtnant V.T. Sture, fordi han har fået fast tjeneste ved NATO-hovedkvarteret i Karup fra den 16. juli 1989.

3. Lette Luftværnsraketbatteris afsked med oberstløjtnant V.T. Sture

I sin tale sagde afdelingschefen bl.a.:

Da han overtog kommandoen over 14. Luftværnsafdeling den 1. august 1983, var det kun en administrativ kommando, han fik, fordi batterierne dengang var selvstændige underafdelinger. Siden kom den egentlige kommando over luftværnsbatterierne. Da man så havde givet ham kommandoen over luftværnsbatterierne, begyndte man så at nedlægge de enkelte batterier et efter et, for nu her til slut at oprette et stabsbatteri.

På trods af, at der var mange, der af en eller anden årsag havde været nødt til at forlade afdelingen, så syntes han, at det var prisværdigt, at der stadigvæk var så mange, der holdt ved endnu.

Grunden til dette mente afdelingschefen, at det mundede ud i den store loyalitetsfølelse mod afdelingen, for at få afdelingen til at virke og det store sammenhold der var og altid havde været fra den enkelte luftværnsartillerist.

Oberstløjtnanten sluttede med at ønske den bedste fremtid for alle i hele afdelingen, og han håbede at alle ville få det bedste mulige valg for sig selv med hensyn til en ny garnisonering." Den 1. august afholdt 14. Luftværnsafdeling en parade, hvor regimentschef oberst N.O. Jensen indsatte B. Sohnemann som ny chef for 14. Luftværnsafdeling.

B. Sohnemann er udnævnt i graden og chef for 14. Luftværnsafdeling fra den 1. august, Han er indkaldt til Bornholms Værn i 1963, og udnævnt til premierløjtnant i 1970. Derefter gjorde han tjeneste ved det Bornholmske Luftværnsbatteri (L/60), som næstkommanderende for batteriet.

Parade for ny chef for 14. Luftværnsafdeling, oberstløjtnant B. Sohnemann

Oberstløjtnanten har gennemført den for officererne af den tidligere A-linies obligatoriske tjeneste og taktiske uddannelse. Endvidere har oberstløjtnanten været på et års kursus i USA. Han har forrettet tjeneste som batterichef ved feltartilleriet ved Kongens Artilleriregiment i Sjælsmark, og han har haft stabstjeneste dels i forsvarsministeriet og dels som chef-operationsofficer ved 2. Sjællandske Brigade, indtil han blev udnævnt til oberstløjtnant. Det er første gang han gør tjeneste i det jyske-fynske område.

I forbindelse med gennemførelse af Hærens Fredsstyrke 90 er det bestemt, at der pr. 1. januar 1990 sker følgende ændringer for 14. luftværnsafdeling.

Afdelingen overføres til Sønderjyske Artilleriregiment, stadig med oberstløjtnant B. Sohnemann som chef.

Afsked med Nørrejske Artilleriregiment.

I forbindelse med Sancta Barbara paraden den 4. december 1989, hvor Nørrejske Artilleriregiment sagde farvel til 14. Luftværnsafdeling, sagde Oberst N.O. Jensen bl.a.:

"1. januar 1990 er opstillingspligten for 14. Luftværnsafdeling ændret fra Nørrejske Artilleriregiment til Sønderjyske Artilleriregiment.

Det betyder, at 14. Luftværnsafdeling i dag optræder for sidste gang med Nørrejske Artilleriregiments mærker på ved en regimentsparade.

Dermed ophører mere end 15 års tilhørsforhold til dette regiment og denne kaserne. 14. Luftværnsafdeling blev som en af Jyske Luftværnsregiments afdelinger i 1974 flyttet fra Tønder her til Skive og blev en del af det sammenlagte regiments afdelinger.

Afdelingen har, som en af de ældste af vore luftværnsafdelinger, stolte traditioner og vil forstå at videreføre disse ved det nye regiment i Varde.

14. Luftværnsafdeling har i de forløbne 15 år været en god repræsentant, afdelingen har haft mange dygtige soldater, som altid har været besjælet af en god korpsånd og viljen til at opnå resultater.

Tiden i Skive har været afdelingens REDEYE periode. Nyt luftværnsmateriel har i nogle år været på ønskesedlen, og forventes nu at tilgå afdelingen i begyndelsen af 90'erne. Indtil da vil uddannelse af værnepligtige sikre en nødvendig friskning af afdelingens mobiliseringsstyrke.

Det er ikke med glæde, at regimentet siger farvel til 14. Luftværnsafdeling og dets personel, som i den forbindelse følger med og som i mange år har været tilknyttet regimentet her i Skive. Det kommende luftværnsmateriel og bedre udnyttelse af uddannelsesmateriel og personel ved Hærens Artilleriskole i Varde har imidlertid nødvendiggjort denne flytning, som regimentet derfor kan tiltræde.

Fra regimentets side skal i den anledning af flytningen lyde en tak til afdelingen og dens personel for et godt og loyalt samarbejde og for de resultater nationalt, som internationalt, afdelingen har opnået."

1989 har været et omvæltningens år i 14. Luftværnsafdeling, Stabsbatteriet blev oprettet i januar, de første oplysninger om en eventuel flytning af afdelingen til Varde kom relativt kort derefter. Batteriet blev oprettet og uddannet med henblik på, at kunne føre de fire skydende batterier, men især oprettet med sigte på indfasningen af det nye luftværnsmateriel.

Afdelingen skiftede chef i august. Beslutningen om anskaffelse af de nye våben blev udsat i endnu et år, og beslutningen om flytningen eller ikke flytning af afdeling lod vente på sig.

Stabsbatteriet har bestridt en del vagter og afgivelser, samtidigt med uddannelsen fortsatte for at sikre, at alle var klar til at virke i afdelingsramme under øvelsen BULWARK FEE. Så kom endelig, i starten af november, afgørelsen om flytningen.

Som den sidste af oprindeligt tre luftværnsafdelinger forlader afdelingen med årets udgang Nørrejske Artilleriregiment for at flytte til Sønderjyske Artilleriregiment i Varde.

Afdelingen får desværre ikke ret mange luftværnsartillerister med til Varde, langt de fleste forbliver ved Nørrejske Artilleriregiment i feltartillerijobs, så hvad det angår, bliver regimentet ikke så fattigt.

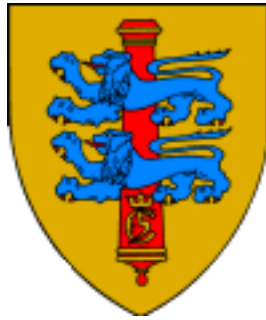
For afdelingen vil der i det nye år være mange spændende opgaver, afdelingen skal på det nærmeste starte forfra med at opbygge et nyt Stabsbatteri, afdelingen skal overtage skolebatterieopgaverne vedrørende luftværn, afdelingen skal forberede indkaldelse og uddannelse af et værnepligtbatteri med REDEYE, afdelingen skal forberede os på at skulle nøglepersonelmønstre hele afdelingen under den store øvelse i efteråret, og ikke mindst skal afdelingen året igennem være Divisionens Luftværnsenhed og sikre, at brigader og andre af Divisionens enheder under øvelser, ved løsning af alle opgaver, også øver samarbejdet med luftværnet. Som man fornemmer, er der nok at tage fat på, afdelingen kunne sagtens bruge alle regimentes gode luftværnsartillerister, afdelingen er ked af, at ikke flere har valgt at tage med, men må indrømme, at der er stor forståelse for de private, familiemæssige grunde som har spillet ind på den enkelte beslutning.

Ankomst til Varde Kaserne.

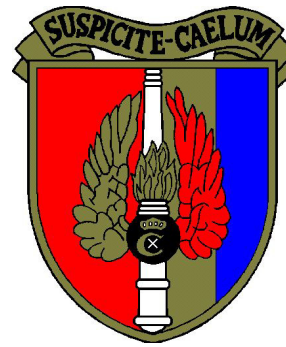
14. Luftværnsafdeling meldte sig til tjeneste på Varde Kaserne tirsdag morgen den 2. januar 1990.

Flytningen er et led i ændringerne, der skal sikre, at både Skive og Varde kaserner udnyttes fuldt ud, og samtidig er den med i bestræbelserne på at skabe den bedst mulige struktur inden for artilleriet.

Sønderjyske Artilleriregiment

14. Luftværnsafdeling

Oberst Fredenslund, Varde Kaserne, modtog sin nye afdeling på behørig vis med en parade tirsdag formiddag.

Det er et helt nyt kapitel, som starter her, og jeg glæder mig til de udfordringer. Sønderjyske Artilleriregiment blev oprettet i 1951, og i 1953 flyttede det ind her på kasernen, fortalte obersten til de nye folk.

Han kunne desuden glæde dem med, at Varde Kaserne har ry for at være et godt tjenestested.

Her sætter man en ære i at få opgaverne løst, også om det engang imellem er nødvendigt at improvisere. Alle her er indstillet på at få tingene til at fungere bedst muligt, sagde obersten.

14. Luftværnsafdeling kommer fra Skive, og folkene her måtte selv vælge om de ville med til Varde. Nu skal afdelingen for alvor til at opbygges.

Det bliver en stor opgave at opbygge afdelingen. Afdelingen skal være divisionsluftværnsafdeling foruden den skal være skoleafdeling for Hærens Artilleriskole.

Den skal også være prøveafdeling for alt det nye luftværnsmateriel, der kommer ind, sagde Fredenslund.

Afdelingschefen B. Sohnemann glæder sig til at komme i gang med arbejdet i Varde.

Vi får lidt flere opgaver her i Varde, og desuden skal vi til at have nyt materiel, som skal afprøves. De fleste af folkene er nye, og de skal uddannes lige fra starten af, siger Sohnemann.

Han regner med, at hans afdeling er helt på toppen i løbet af sommeren.

Afdelingen deltog med Stab og Stabsbatteriet i en brigade ledet øvelse i tiden 11-15. juni 1990, hvor man udgik af øvelse den 13. juni for at skyde skarp med REDEYE i Nymindegab. Skydningen gik ikke videre godt, idet de fleste raketter svigtede på den ene eller anden måde.

Regimentet gennemførte sommerkursus for reservepersonel under hvilken personellet fra afdelingen planlagde nøglepersonel-mønstringen, som skulle finde sted i efteråret.

I tiden 26. september – 6. oktober 1990 gennemførte afdelingen en nøglepersonelmønstring. Modtagelsen af de 45 hjemsendte og 20 med rådighedskontrakt forløb godt og den efterfølgende uddannelse gav et godt udbytte. Den 29.-30. september 1990 indledte afdelingen den kommende øvelse med en afdelingsøvelse i området omkring Nørre Snede i samarbejde med 620 (GE).

Den 1. oktober var afdelingen og 620 (GE) opstillet til parade i forbindelse med oberstløjtnant B. Sohnemanns afgang og oberstløjtnant A. Olesens overtagelse af afdelingen.

Oberstløjtnant B. Sohnemann afleverer afdelingen til Oberst V. Dürr

Oberstløjtnant A. Olesen modtager afdelingen af Oberst V. Dürr

Efter paraden indgik afdelingen sammen med tyskerne i øvelse GÆV KRIGER indtil den 5. oktober 1990. Øvelsen forløb tilfredsstillende og de hjemsendte var urolig positive, hvilket resulterede i at mere end halvdelen af de mønstrede ønskede at tegne rådighedskontrakt. På grund af normen måtte afdelingen desværre sige nej til en del gode soldater.

Alt tjenstgørende og mønstret personel ved 14. luftværnsafdeling vil herigennem "FLY-SMÆKKEREN" sige oberstløjtnant Bent Sohnemann tak for den alt for korte periode ved afdelingen.

Vi ønsker dig held og lykke som dank og håber vi ses indimellem.

Vi byder samtidig oberstløjtnant Anders Olesen velkommen og håber på et godt samarbejde i den kommende tid.

I forbindelse med sin afgang skriver oberstløjtnant Bent Sohnemann i afdelingens feltavis "FLYSMÆKKEREN". Hvem skulle tro, at man af en lille håndfuld luftværnsfolk og en samling sammenbragte, ikke luftværnsfolk, kunne skabe stammen i en luftværnsafdeling på kort tid? Jeg har ved flere lejligheder konstateret, at stabsbatteri langsomt, men sikkert udviklede sig til at kunne løse pålagte opgaver.

Den store prøve er netop nu i gang.

Efter en planlagt, langsom, blød start nærmer vi os normaltempoet, vi har konstateret og rettet mange fejl, vi har repeteret bestemmelser og forskrifter. Det er gået bedre og bedre, og kun fantasien sætter grænser for slutresultatet inden fredag.

Som stamme i denne prøve, virker stabsbatteriet som hjælper og formidler, og er således betingelsen for at de øvrige batterier kan virke. Dømt ud fra helheden må det konstateres at stammen er god, at systemet virker. Tænk – de flyttede smårester, de sammenbragte og de mønstrede virker som en enhed, 14. Luftværnsafdeling.

Her mandag morgen, hvor jeg afgiver kommandoen over 14. Luftværnsafdeling til oberstløjtnant Anders Olesen, kan jeg konstatere, at optimismen var vel anbragt.

Efter de første tøvende forsøg kunne I, de mønstrede, faktisk huske hvordan man bærer sig ad, sløring, plotning, kolonnekørsel, signaltjeneste, recce, stillingsskifter og alt det andet.

I kan roligt i jeres feltpostbreve hjem til sige at I er gode, og at I er gode, og at I inden fredag bare er. . . . gode.

Fortsat den gode indsats

I forbindelse med sin tilgang skriver oberstløjtnant Anders Olesen bl.a. i afdelingens feltavis "FLYSMÆKKEREN". Jeg vil gerne her igennem takke for den varme velkomst i forbindelse med min "delvis" overtagelse af kommandoen over 14. Luftværnsafdeling.

Efter mange år bag forskellige skriveborde og to år som lærer i ildstøtte og logistik på Forsvarsakademiet er det en fornøjelse at begynde tjenesten som chef for 14. luftværnsafdeling på en feltøvelse med så mange engagerede, positive og gode soldater, som tilfældet er. Når jeg siger gode, er det selvfølgelig, fordi jeg har noteret mig afgående DLVO's ord i sidste nummer af "FLYSMÆKKEREN", og så vidt jeg kan konstatere, virker 14. Luftværnsafdeling som en god enhed, og alle synes at yde deres bidrag hertil. Jeg er således helt sikker på, at vi vil få et godt samarbejde i den kommende tid, og at de enkelte ting, der måske ikke helt fungerer efter hensigten, meget hurtigt vil falde på plads.

Den 22. oktober blev der afholdt mønstringsmøde med deltagelse af Stab og batterichefer samt deres næstkommanderende med hensyn til totalmønstring af afdelingen i juni 1991. Mønstringen blev planlagt i grove træk og der fastsat datoer for kommende mønstringsmøder.

Senere på grund af økonomien blev mønstringen for afdelingen aflyst og i stedet blev det bestemt, at afdelingen kunne deltage i KLAR IGEN med 77 mand i alt.

I tiden 25-28. februar 1991 deltager afdelingen i BULLWARK FEE, som foregik i Slesvig-Holstein.

Afdelingen gennemførte afdelingsøvelse med Stabsbatteri og 3. Lette Luftværnsraketbatteri, som foregik i øvelsesområdet mellem Grindsted og Bramming.

Afdelingens weekend kursus blev gennemført i tiden 8.-10. marts 1991, hvor menuen stod på teoretisk undervisning. Hvor der deltog 7 officerer/sergenter af reserven.

Derudover deltog afdelingen med såvel tjenstgørende som reservepersonel i Jyske Divisions øvelse i TAK TRÆN i Oksbøl.

Afdelingen gennemførte afdelingsøvelse, hvorunder regimentet gennemførte forløbskontrol af 3. Lette Luftværnsraketbatteri. Den samlede vurdering var tilfredsstillende med en pil op ad.

Under øvelse ARMFELT II/91 i tiden 13.-17. maj 1991 opstillede afdelingen foruden KSN (+) og 3. Lette Luftværnsraketbatteri (-) samt en kadre fra 2. Lette Luftværnsraketbatteri.

Under øvelse KLAR IGEN 91 i tiden 27.-31. maj 1991 deltog afdelingen med Stabsbatteri og 3. Lette Luftværnsraketbatteri samt kadre fra henholdsvis 1. og 2. Lette luftværnsraketbatteri. Formålet med øvelsen er at øve den nye forsvarskamp, som er blevet indført i starten af dette år. Dette er første gang vi prøver denne kamp med rigtige soldater (Luftværnssoldater) og i dansk terræn (Jylland).

Jyske Division har planlagt at det første døgn skulle benyttes til opvarmning af materiel og personel. I løbet af ganske få timer var alt i 14. Luftværnsafdeling kampklart.

Kaffemaskinerne og de elektroniske medier var tilsluttet, de sanitære forhold var tilvejebragt og forplejningstjeneste iværksat med udbud af prægtiske kulinariske retter.

Som ovenstående viser, er 14. Luftværnsafdeling (som altid) de hurtigste i Jyske Division. Hos andre enheder kneb det med at få styr på materiel og personel.

Vores nære venner i feltartilleriet mente at vi havde valgt det bedste sted at placere os (det var jo også ganske rigtigt), men samtidigt var de overbevist om at stedet egentlig var deres område. Dette blev klaret af den øverste i 14. Luftværnsafdeling med en diplomatisk, men "klar" forhandlingstone. Feltartilleristen fandt derefter et nyt område.

Grundet "de andres" langsommelighed og manglende evner (i forhold til "os") startede den egentlige Jyske Divisions øvelse først den 28. maj kl. 1800Z.

De indledende bevægelser af øvelsen viste at de klart dominerende i hele øvelsen var 14. Luftværnsafdeling. Grundet vestjysk tilbageholdenhed blandet med nordjysk grundighed valgte "vi" at lade de øvrige enheder få en smule medindflydelse i de kommende dages udfordringer.

I forbindelse med REDEYE skydningen i tiden 11.-13. juni 1991 blev den stoppet, da en af raketterne slog smut i vandet og fløj ind over land. Der skete hverken personel- eller materielskade.

I tiden 17.-21. juni 1991 deltager Stabsbatteri og 3. Lette Luftværnsraketbatteri samt en enhed fra Fla Bn 610 i Felt 21/91.

Den 1. september 1991 overgav oberstløjtnant Anders Olesen kommandoen over afdelingen til Oberstløjtnant Bryde Jakobsen.

Oberstløjtnant Bryde Jakobsen har modtaget afdelingen

I tiden 2.-5. september 1991 deltog afdelingen i Tactical Fighter Weaponry.

Afdelingen afviklede i tiden 6.-8. september 1991 Weekendkursus Efterår i Hærens Taktiske træner i Oksbøl.

Foruden værnepligtige sergenter og tjenstgørende var der stor tilslutning fra reservepersonel. Tilbagemeldingen fra deltagerne var yderst positiv, og der blev endda tid til at genoptage traditionen med FLAG-MIDDAG lørdag den 7. september 1991.

Afdelingen havde i tiden 24. september – 4. oktober 1991 besøg fra Regiment 6 fra Lütjenburg i Tyskland.

Den tyske enhed afviklede deres skarpskydning i tiden 24.-27. september 1991 med Gepard i Nymindegab. Personel fra afdelingen fik mulighed for at skyde med Geparden, ligesom stabschefen fra Jyske Division i en længere periode var fascineret af at være skytte.

Den 29. september blev der afviklet forskellige idrætskonkurrencer imellem Gepard batteri og 14. Luftværnsafdelingen.

Deltagerne fra Gepard batteriet og afdelingen afsluttede dagens aktivitet med en fest i gymnastiksalen, hvor tyskerne var meget imponerede over tilrettelæggelsen og afviklingen. Den 29. september blev alle kvarterer m.m. på Varde kaserne afviklet før man drog nordpå (Holstebro) for at deltage i Felt 31/91 ledet af 3. Jyske Brigade.

Øvelsen blev gennemført helt efter planen og 4. oktober 1991 rejste tyskerne hjem med en positiv oplevelse i baglommen.

Den 1. oktober mødte der 82 værnepligtige til uddannelsesbatteri (1. Lette Luftværnsraketbatteri)/14. Luftværnsafdeling.

Afdelingens faglige personel deltog i tiden 19.-22. november i INSTØV- og STØV (FAG) på Hvorup kaserne, hvor man fik en god indførelse i den faglige tjeneste under øvelser (reelle forhold).

I perioden 25.-29. november 1991 deltog personel fra AD BN 610/Regiment 600, 7. Gepard Batteri/AD RGT 6 samt fast personel og reservepersonel fra afdelingen i Brigade Frost.

Året 1991 har været præget af mange aktiviteter samtidig med en hyppig rotation af officerer i Stab. PL John B. Christiansen var i længere perioder alene på skansen, men formåede alligevel at holde skruen over vandet.

Sluttelig skal det nævnes at det i efteråret blev vedtaget at 14 LA skal have nyt våbensystem - STINGER.

Stinger er et bærbart luftværnsmissil, der kan betjenes og affyres af en mand. Betjeningen er enkel, og affyringen foregår med våbnet anbragt på skyttens højre side.

STINGER er af "fire and forget" typen, hvilket vil sige, at det selv styrer mod målet efter affyringen. I begyndelsen styrer missilet mod flyets varme udstødningsgasser, men ændrer automatisk træffepunkt, når der er i nærheden af målet.

I den danske hær vil STINGER blive betjent af en firemands missilgruppe, der er udstyret med følgende materiel:

et terræn køretøj, et antal STINGER missiler, en feltaffutage (trefod) med plads til to skudklare missiler. et målvindvisningssystem, der via en våbenterminal er i forbindelse med en radar. Systemet fortæller missilgruppen, hvor der er mål i lufrummet og hvilken type det er, således at bekæmpelse kan finde/iværksættes rettidigt og effektivt, - et natsigteudstyr, der betyder, at STINGER også kan anvendes i mørke.

Stinger produceres af det amerikanske firma, General Dynamics, der også har lavet det i Danmark anvendte REDEYE missil og det fra Afghanistan kendte STINGER, der dog er i en helt anden udgave, end det danske forsvar anskaffer.

Det danske STINGER missil er kendetegnet ved en særdeles høj effektivitet mod alle lavtflyvende måltyper (fra jordoverfladen op til et par tusinde meter), og ved en meget stor modstandsevne over for elektronisk krigsførelse.

STINGER missilet skal betjenes af danske værnepligtige soldater. De første STINGER batterier indkaldes til Sjælsmark og Varde i oktober 1993 og gennemgår derefter en 9 måneders uddannelse. Øvrig uddannelse af værnepligtige og faste sergenter og officerer, samt den praktiske indførelse af missilsystemet i hæren, finder sted ved hærens Artilleriskole i Varde med den første spæde start i 1991 og derefter voksende aktivitet i 1992 og 1993.

I tiden 29.-31. januar 1992 deltager afdelingen med Stab, E/O-sektion, A/T-sektion.

LET/sektion og kontrolstab i STØV/Jyske Division i hærens taktiske træner. På A-siden var der som så ofte før for lidt aktivitet og for spinkelt grundlag, problemet er drøftet ved A-møde ved divisionen.

I tiden 4.-6. februar 1992 var afdelingen på feltøvelse for at øve 1. Luftværnsraketbatteri i afdelingsramme. Samtidig fik Våbenkursus I/HAS mulighed for at deltage på CPX basis den 5. februar fra kl. 10.00 til mørkfald.

I tiden 24.-26. februar blev der gennemført afdelingens feltøvelse med alle, hvor man opnåede et tilfredsstillende resultat.

14. Luftværnsafdeling har nu været fast garnisoneret i Varde siden 1. januar 1990, og er ved at falde til her på Varde Kaserne. Det har naturligvis været aktivitetsfremmende, at afdelingen

igen er begyndt at uddanne værnepligtigt personel. 30. juni i år hjemsendes hold "OKT 91", og det bliver så det sidste uddannede REDEYE-batteri i Jylland.

Fra oktober 1993 går vi i gang med at uddanne 4. Lette luftværnsmissilbatteri, (STINGER), som med tiden antagelig vil gå ind på den plads L/60 batteri i dag har i 14.

Luftværnsafdelings. De øvrige tre missilbatterier påregnes uddannet i rækkefølgen, 2. batteri (OKT 94), 3. batteri (OKT 95) og 1. batteri (OKT 96). Hvornår der indkaldes værnepligtige til stabsbatteriet hænger lidt sammen med implementeringsplanen af bl.a. kontrol og varselsdelen til hærens nye luftværn. Årstallet 1995 nævnes. Det er derfor ikke udfordringer og nye opgaver afdelingen mangler, tværtimod. Men det er spændende og afdelingens personel glæder sig. Arbejdet med første udkast til reglement for Luftværnsmissilbatteri er påbegyndt.

I tiden 4.-8. maj 1992 deltog Stabsbatteri (-) og 1. Lette Luftværnsraketbatteri (organisatorisk) i 2. Jyske Brigades Feltøvelse i området omkring Finderup øvelsesområde.

1. Lette Luftværnsraketbatteri havde et acceptabelt udbytte af øvelsen, hvorunder de havde besøg af bl.a. afdelingschefen samt den designerede chef for batteriet MJ-R F.K. Brantzen.

I tiden 22.-24. maj 1992 afviklede afdelingen mobiliseringsplanlægningsmøde på Holstebro Kaserne. Med deltagelse af Stab og stabsdeling samt chef, kommandobefalingsmand og forsyningsbefalingsmand fra de enkelte batterier m. fl.

Afdelingen afviklede den 4. juni 1992 skarpskydning med REDEYE i Oksbøl sammen med 13. Luftværnsafdeling. Afdelingen var tilfreds med 1 forbier, 3 nemesis og 6 træffere.

Afdelingen deltog i tiden 15.-19. juni 1992 i Brigade Frost med Stab og Stabsbatteri, 1. Lette Luftværnsraketbatteri, samt kadre fra 2. Lette Luftværnsraketbatteri, hvor 1. Lette Luftværnsraketbatteri blev inspiceret 17.-19. juni 1992 med et tilfredsstillende resultat.

Aktivitetsniveauet var lavt for KSN, men på grund af afdelingens initierede A/T – spil var batteriet og forsyningsområde godt aktiverede.

Stabsbatteriet var på udveksling BONUS GEPARD ved Air Defence Regiment 6 i Lütjenburg i tiden 21.-25. september 1992, hvor afdelingschefen samt operations officer kom og besøgte batteriet 23.-24. september for bl. a. at overrække det tyske regiment et fra skjold fra Sønderjyske Artilleriregiment.

Afdelingen ændrer navn.

Den 1. november 1992 ændrede 14. Luftværnsafdeling navn til:

"14. Luftværnsmissilafdeling" (14 LVMA)

I Tiden 23.-27. november 1992 deltog afdelingen med 23 mand i Feltøvelse med 86 mand fra 3. batteri fra Regiments 6 i Lütjenburg. Batteriet blev hentet ved grænsen og ledt til Oksbøl Lejren, hvor de uden vanskeligheder blev installeret.

Samvirkeøvelsen forløb godt i perioden 23.-27. november, hvor chef LVMA og chef Rgt 6 såvel 24. som 25. november havde koordinationsmøde i felten.

Efter en uges med øvelsesaktivitet blev 3. batteri ledt til grænsen den 28. november med køretøjer, hvorimod bæltekøretøjer var sendt med banen den 27. november.

Weekend kursus BARBABA blev afviklet i tiden 4.-6. december 1992 med deltagelse af 18 af afdelingens reservepersonel.

Deltagerne var yderst tilfredse med afviklingen af det planlagte program.

1992 var året, hvor det endelig blev besluttet, at REDEYE skulle afløses af stinger.

Såvel 1992 som den nærmeste fremtid vil være præget af udskiftning, da det nye materiel ført tilgår senere. Udkastet til ny organisation er udgivet, men fredstidsbemandningen er ikke fastsat.

Personelmæssigt har afdelingen kørt på pumperne, da såvel øvelser, civilundervisning, kurser og afgivelser til fredsbevarende missioner har tappet de få ressourcer, der i forvejen er.

I tiden 26.-28. marts 1993 afvikledes Weekend kursus forår 1993, hvor luftværnet igen stod for undervisning af eget personel.
Der blev lagt tyngde på det nye LV-system, og undervisningen foregik såvel ude som inde.

Deltagere weekend kursus forår 1993

I forbindelse med 7. Artilleriafdelings 70 års fødselsdag 1. april blev der afholdt "ÅBENT HUS" arrangement lørdag den 3. april.

Stabsbatteriet/14. Luftværnsmissilafdeling deltog med personel og materiel, for derved at synliggøre luftværnet ud ad til.

Batteriet valgte nogle aktiviteter, hvor gæsterne kunne se samt afprøve materiellet. Der var især stor interesse for målsøgning med Luftværnets nye minifly, som der blev fløjet med på fælleden. Her kunne gæsterne således få en orientering om STINGER missilet, hvorefter der var mulighed for at målfølge mod miniflyet.

Inde på kasernen, havde batteriet fået tildelt pladsen overfor køreskolen, hvilket var en god plads hvor "LUFTVÆRNET" kunne synliggøres.

Følgende aktiviteter var opsat, luftværnsmissilgruppe i stilling, forskellige minifly, battericentral, telt med videofilm om det nye luftværnssystem, firling samt Luftværnskro.

Det var især firlingen som var populær blandt børnene, for her kunne de prøve kræfter med betjeningen. Stabsbatteriet var med til at gøre "ÅBENT HUS" dagen til et succes, og batteriet har også fået meget positive tilbagemeldinger fra civile og militære personer.

Under øvelse FELT 93 i tiden 7.-11. juni 1993 som blev ledet af 2. Jyske Brigade, virkede stabsbatteriet som let luftværnsraketbatteri, hvor delingsfører luftværnsmissildeling blev besat med personel af reserven. Øvelsen forløb tilfredsstillende og alle fik et godt udbytte.

Afdelingen deltog i en brigade ledet øvelse i tiden 14.-18. juni 1993, hvor der deltog såvel danske, tyske som hollandske enheder.

Afdelingen var bl.a. forbindelsesled til hollænderne som kom med 5 missilgrupper á 2 mand.

CLJ overtog ADASC-vogn, så afdelingen måtte anvende A/T-vognen som KSN 14 LVMA.

På afdelingsniveau var udbyttet ringe, men på underafdelingsniveau et godt udbytte.

I forbindelse med 50 året for 14. Artilleriafdelings udstationering i Ringe i anledning af ildkampen med tyskerne den 29. august 1943 afholdtes der en mindeparade for veteranerne.

14. Luftværnsmissilafdeling opstillede et detachment med regimentsfane bestående af 7 mand under kommando af PL. H. Graven Nielsen.

Luftværns-Artilleri-Foreningen var ligeledes repræsenteret med tre faner.

Efter velkomst og udlevering af mindeplade til forsvarsbrødrenes fane marcherede kolonnen gennem Ringe by anført af hjemmeværnsorkester til Ringe fritidscenter. Her var veteranerne indbudt til "Ta´ selv bord", med deltagelse af detachment.

Det var PL H. Graven Nielsens indtryk på spørgelysten, at veteranerne var meget tilfredse med at se det nuværende 14. Luftværnsmissilafdeling repræsenteret ved lejligheden.

Afdelingen afholdte reception den 15. oktober 1993 i parolesalen i forbindelse med indvielse af nyt afdelings skjold til Sønderjyske Artilleriregiment.

Kunstner og giver af det nye afdelings skjold 1993

Følgende var bl.a. tilstede chef Sønderjyske Artilleriregiment, chef Hærens Artilleriskole, chef 14. Luftværnsafdeling, Kunstneren og formanden for Luftværns-Artilleri-Foreningen.

Receptionen var sponsoreret af officers- og sergentforeningerne ved Sønderjyske Artilleriregiment.

4. Luftværnsmissilbatteri har den 29. oktober 1993 introduceret det nye batteri-ærmemærke som anvendes på tjenesteuniform m/84.

Afdelingen afviklede det årlige Barbaba weekend kursus i tiden 4.-5. december 1993, med deltagelse af 20 fra reserven samt 9 af det faste personel ved afdelingen.

I forbindelse med oprettelse af Flugawehrlehrregiment 600 (Rendsburg) den 13. december 1993, var oberstløjtnant B. Jakobsen til reception i Rendsburg. Der blev ved denne lejlighed overrakt en afdelings skjold med inskription.

Afdelingen gennemførte sin første stabsøvelse i garnison (STØV(GAR)) i tiden 21.-23. marts 1994. Øvelsen formål var at øve stabsbatteriets stabshjælper i E/O-sektionen og på ADASC, sekundært at øve de to battericentraler i 4. Luftværnsmissilbatteri. Øvelsen indeholdte alle emner, en stabshjælper skal kunne lige fra ABC-meldinger til føring af situationskort.

Øvelsen gav stabshjælperne et godt udbytte, og personellet fra 4. Luftværnsmissilbatteri fik en god start på samarbejdet med staben og stabsbatteriet.

Jyske Division gennemførte i perioden 13.-22. april 1994 en stabsøvelse i Hærens Taktiske Træner (HTR) i Oksbøl. Øvelsen var delt i tre dele, hvor Jyske Division på skift øvede alle sine dispositionenheder. 14. Luftværnsmissilafdeling var øvelsestagere i perioden 18.-20. april 1994, hvor afdelingen deltog med KSN komplet, og for første gang, med fire luftværnsmissilbatterier (bestående af BC, NK, FO, ILO og KDOBM) som indspillere i HTR. I de andre

perioder deltog afdelingen med BC og FO/LVMBT til JBDE og DF/LVMBT til PNBTN/JDIV, JKG og JDIVART, når disse var øvelsestagerere.

I øvelsen deltog således både det faste personel samt næsten alt personel af reserven fra afdelingen.

Øvelsen var en ubetinget succes, idet afdelingen fik øvet nogle nye procedurer for føringsvirksomheden, og fordi afdelingen blev indsat i rammen af JDIV, hvilket sker mere og mere sjældent. Øvelsen gav også et godt udbytte for KSN, hvor man i et højt tempo fik øvet samarbejdet mellem O, E, A og T.

Tirsdag den 19. april havde KSN/14 LVMA besøg af COMLANDJUT, Generalløjtnant H.G.G. Grüner, stabschefen for COMLANDJUT og chefen for Jyske Division, Generalmajor H. Ekmann. De fik en orientering om afdelingens indsættelse, efterretningstjenesten og den faglige situation. COMLANDJUT var meget tilfredse med orienteringen, og ønskede afdelingen held og lykke med implementeringen af det nye materiel.

Afdelingen afholdte i perioden 25.-27. april afdelingsøvelse med henblik på at øve stabsbatteri i batteriets funktioner samt kontrollere uddannelsen af 4. Luftværnsmissilbatteri.

Øvelsen blev afholdt i området Grindsted – Vejle – Haderslev – Toftlund – Bramming – Varde og forløb planmæssigt med et tilfredsstillende resultat.

Lørdag den 1. maj 1994 gennemførte 14. Luftværnsmissilafdeling Forældredag for de værnepligtige ved afdelingen samt årgangsjubilæum for bl.a. afdelingens hjemsendte personel i samarbejde med Luftværns-Artilleri-Foreningen.

Fælles parade for de værnepligtige og hjemsendte luftværnsartillerister

Afdelingen var på udvekslingsbesøg til Tyskland i perioden 2.-6. maj 1994, i den forbindelse var det første gang 14. Luftværnsmissilafdelingen havde et værnepligtigt batteri med.

Batteriet ankom til Todendorf mandag middag i høj solskin. Derefter indkvartering med mere, blev der spillet landskamp Tyskland – Danmark, hvor resultatet blev 1 – 10, blandt målscorerne var kommandobefalingsmand. Om aftenen modtagelse og spising i sergentmessen i Lütjenburg. Kl. 22.00 blev vi i højt humør kørt tilbage til Todendorf.

Tirsdagens program var uddannelse på det tyske materiel, herunder skydekonkurrence, hvor bedste dansker blev SG J.F. Poulsen.

Om aftenen overværede vi mørkeskydning med Gepard og gik tidlig i seng.

Onsdagens program betyde at vi skulle meget tidlig op med afgang til Munster. I Munster besøgte vi PZ museum, frokost på en tysk kaserne i byen. Kl. 13.30 var alle på plads på en overdækket tribune, hvor der blev fremvist alt hvad en tysk pansret brigade har af materiel – meget imponerende. I øvrigt var det det eneste tidspunkt hvor det regnede i hele ugen. Herefter afgang til Sct. Pauli, Hamburg. Efter 6 timers fornøjelig landgang i Hamburg, var det en flok trætte og fattige soldater der ved midnatstid satte kursen tilbage til Todendorf. Torsdagens program var besøg på marine museum Labo/Kiel. Frokost på Flådestation Kiel, om eftermiddagen demonstration af DOME-træner for Stinger i Kappeln. Torsdag aften var fælles afslutning på soldaterhjemmet i Lütjenburg, med premieoverrækkelse og gaveuddeling.

Det var en meget vellykket tur, stor ros til vore tyske værter.

Den første skarpskydning med STINGER.

Siden hærens luftværn den 4. juni 1992 afsluttede en epoke med luftværnsraketen M/73, REDEYE, nemlig den sidste skarpskydning med dette våbensystem, har alle luftværnsfolk, med store forventninger, set hen til den første skarpskydning med Stinger.

Skydningen blev gennemført i Oksbøl skydeterræn den 23. juni 1994, fra et nyt stillingsområde omkring kulissen "Stengård K 3", umiddelbart bag første klitrække. Stillingskiftet fra REDEYE-stadepladsen på strandbredden er nødvendiggjort af behovet for fast grund, ud til den maksimale afstand for nedslaget af en blindgænger, nemlig ca. 200 m.

Skydningen blev gennemført som en demonstrationsskydning, over samme læst som de forudgående REDEYE-skydninger, som afslutning på uddannelsen af luftværnets to første Luftværnsmissilbatterier. Da det samtidig var den første STINGER-skydning havde Hærens Artilleriskole inviteret gæster fra andre myndigheder samt fra de tre hovedleverandører af materiel til hærens luftværn: Terma Elektronik (Kontrol- og Varslingssystemet m.m.), HUGHES USA/Per Udsen CO (Luftværnsfeltaffutagen) og Infocom (Luftmålssimulator). HUGHES, som samtidig er fabrikant af missilerne, havde stillet en Missile Flight Analyst til rådighed for HAS, hvilket var en stor hjælp i planlægningen og ikke mindst gennemførelsen af skydningen.

Skarpskydning, Stinger Oksbøl 1994

Luftværnets første STINGER blev affyret den 23. juni 1994, kl. 10.15 af seniorsergent C.E.F. Lyngsø som missilskytte med oversergent H.S. Hammershøj, begge fra Hærens Artilleriskole. Seniorsergent Lyngsø var blevet håndplukket til første skud, på grund af hans rutine fra skarpskydning, med 6 REDEYE under forsøgsskydningen i 1990.

På grund af fejl i den første BATS (en klikker), samt standsning af skydningerne på grund af en redningshelikopter i aktion ud for Hvide Sande skulle til Esbjerg, blev vi forsinkede en times tid. Det skal bemærkes at på trods af BATS-fejl og ventetid forblev seniorsergent Lyngsø iskold, for der var ingen usikkerhed at spore da BATS'en endelig blev affyret.

Målfatningen skete hurtigt og sikkert, og missilet blev affyret umiddelbart efter at BATS var kommet ind i skudsektoren.

Resultatet af skydninger levede til fulde op til øvelsesledelsens forventninger, og vi er i afdelingen så småt i gang med forberedelserne til næste års skarpskydninger. I maj måned planlægges forsøgsskydning med luftværnsmissilet fra prototypen på Luftværnsfeltaffutagen, og i slutningen af oktober planlægges gennemførelse af demonstrationsskydning for uddannelseshold 1995.

Afdelingen gennemførte sommerkursus i perioden 22.-24. juni 1994, hvor der var lavet et program for afdelingens reservepersonel som også indbefattede den første skarpskydning med Stinger.

Deltagere Sommerkursus 1994

Afdelingen deltog i regimentets fødselsdagsparade den 1. november 1994, grundet deltagelse i øvelse CHINESE EYE, var seniorsergent H.S.V. Laursen den ældste befalingsmand i afdelingen.

14. Luftværnsmissilafdeling deltog i øvelse CHINESE EYE 1994 i perioden 17. oktober – 9. november 1994 i den første af en række CINCENT planlagte Command and Field Exercises (CFX) i BALTAP område, hvor Reaction Forces (HQ/ARRC) øver sammen med Main Defence Forces.

CHINESE EYE'S øvelsen er tilpasset de fremtidige forventede opgaver med operationer ud fra et "counter concentration area" med option på imødegåelse af fjendtlige styrker inden for Centralregionens område.

På grund af manglende penge blev øvelsen en "stationær øvelse", hvor alle enheder blev placeret på lokaliteter i Skive – Holstebro – Viborg – Karup områderne.

I øvelsen var der associeret en række tjenestespecifikke øvelser bl.a. en luftværnsøvelse CANDID CLINCH.

For 14. Luftværnsmissilafdelingen blev det en god og lærerig øvelse, og afdelingen ser frem til nye udfordringer i kommende år.

Det årlige tilbagevendende Barbara-kursus blev afholdt i perioden 3.-4. december 1994.

Fra 14. Luftværnsmissilafdelingen deltog der 28 personer af reserven samt enkelte tjenstgørende ved Hærens Artilleriskole som er designeret til ved afdelingen.

Alle syntes det havde været en god indholdsrig weekend, og var glade da regimentschefen lovede at der også i 1995 vil blive et WEEKENDKURSUS-BARBARA.

Den 2. januar 1995 var der parade i 14. Luftværnsmissilafdeling, chef for Stabsbatteri kaptajn K.A. Nicolaisen blev frataget kommandoen og kaptajn C.H. Petersen overtog.

Samt chef for uddannelsesbatteriet kaptajn B. Hansen blev ligeledes frataget kommandoen, og i stedet overtog kaptajn K.A. Nicolaisen. For fremtiden vil uddannelsesbatteri blive benævnt som 2. Luftværnsmissilbatteri.

KN K.A. Nicolaisen og KN B. Hansen afleverer batteri

KN C.H. Petersen modtager Stabsbatteri

KN K.A. Nicolaisen modtager 2. Luftværnsmissilbatteri

Sønderjyske Artilleriregiment har nu fået opgaven at uddanne en enhed til Den Danske Internationale Brigade (DIB). Enheden er 2. Luftværnsmissilbatteri, 14. Luftværnsmissilafdeling som under øvelse RHINO SWORD i Tyskland var repræsenteret med chefen for batteriet kaptajn K.A. Nicolaisen samt kører/signalmand overkonstabel R.F. Maltesen. Lørdag den 6. maj 1995 gennemførte 14. Luftværnsmissilafdeling Forældredag for de værnepligtige ved afdelingen samt årgangsjubilæum for bl.a. afdelingens hjemsendte personel i samarbejde med Luftværns-Artilleri-Foreningen.

Fælles parade for nuværende og hjemsendt luftværnsartillerister

Afdelingen afviklede Stinger skarpskydning den 10. maj 1995, hvor man også havde prøveskarpskydning med stinger på trefod. Afdelingen afviklede afdelingsøvelse i perioden 15-17. august 1995, hvor man også gennemførte Feltgudstjeneste i det fri med feltpræst P.H. Rossen.

Feltgudstjeneste med feltpræst P.H. Rossen

Det årlige Barbara kursus blev afholdt i perioden 1.-3. december 1995, der var god tilslutning fra afdelingens reservepersonel.

Deltager Barbara-kursus 1995

14. Luftværnsmissilafdeling får pr. 19. februar (1. april) 1996 ny afdelingschef, oberstløjtnant E.B. Bruhn, han har tidligere forrettet tjeneste i afdelingen som næstkommanderende ved daværende 2. Lette Luftværnsraketbatteri i Skive.

Den 1. september 1996 skifter afdelingen officielt navn fra 14. Luftværnsafdeling til 14. Luftværnsmissilafdeling.

14. Luftværnsafdeling opretter i september 1996 implementeringsgruppe/luftværn (IMPGRP/LV), som skal støtte indførelsen af nyt luftværnssystem i afdelingen. IMPGRP/LV skal endvidere sikre opbygning og vedligeholdelse af luftværnsviden og færdigheder under hele implementeringsfasen.

Afdelingen deltager i klargøring og gennemførelse af skarpskydning med LVM M/93 Stinger i Oksbøl Skydeterræn i tiden 21-25. oktober 1996.

Regimentet fødselsdag blev markeret ved en parade den 1. november 1996, hvor regimentschefen bl.a.:

Vi afholder i dag denne parade for at fejre Sønderjyske Artilleriregiments 45 års fødselsdag. Regimentet blev oprettet på Landelandsgades Kaserne i Århus den 1. november 1951 og rykkede først ind på Varde Kaserne den 23. oktober 1953.

Paraden har også en anden anledning: Fremstilling af de værnepligtige for regimentets fane. Så en særlig velkomst til alle jer.

Også velkommen og tak til Slesvigske Fodregiments Musikkorps, som tradition tro spiller ved vores parade.

På regimentets fane kan ses et fanebånd med inskriptionerne Isted 1850 og Dybbøl 1864, som fortæller at regimentet gennem 7. Artilleriafdeling og de batterier, som afdelingen er dannet af, kan føre sin krigshistorie tilbage til de slesvigske krige.

I disse år sættes der atter mindesmærker i Danmark. Denne gang for at mindes de danske soldater, der har mistet livet under deres tjeneste under FN's blå flag i det tidligere Jugoslavien.

De unge danskeres indsats for at bevare Danmark og retten til en hjemstavn har således gennem næsten 150 år fundet sted under mange forskellige forhold.

Den internationale situation kræver også i dag og formentlig mange år fremover en stor indsats af den danske soldat.

For mange af I unge soldater, der står her i dag, vil en tjeneste i det fremmede under FN eller NATO flag også kunne blive aktuel.

Jeg er overbevist om, at også I – ligesom jeres forgængere – vil leve op til regimentets motto:

”Pligten og lidt til”

Jeg vil runde min tale af på samme måde, som jeg har gjort i de seneste år, ved at sige: Hvis nogen i dag spørger, hvorfor danske soldater skal risikere livet i det fremmede – og nogle endda miste det – er mit svar: Hvis vi skal undgå et nyt Isted, et nyt Dybbøl og ikke at nævne den 9. april 1940, må vi i dag, som soldater yde en aktiv indsats i det fremmede i international tjeneste og oftest meget langt fra den danske grænse.

Gør vi ikke det, vil historien gentage sig.

I tiden 4.-8. november 1996 deltager afdelingen i STØV (FELT) 1996, der foregår i store dele af Jylland, der var indkommanderet reservepersonel.

Afdelingens chef, oberstløjtnant E.B. Bruhn har midlertidig tjeneste ved Forsvarskommandoen fra den 31. december 1997, MJ A.P.F.C. Bagge er fungerende afdelingschef.

Fungerende afdelingschef, MJ A.P.F.C. Bagge afgår den 1. april 1997 og oberstløjtnant S. Hansen tiltræder som ny afdelingschef, oberstløjtnanten har tidligere forrettet tjeneste ved afdelingen i Skive.

Den 6. april 1998 er chef Danske Division, Generalmajor G. Lange på besøg ved 14 LVMA, hvor der var lavet et demonstration af afdelingens materiel ude i øvelsesterrænet.

Chef Danske Division på besøg ved 14 LVMA

Den 26. juni 1998 får afdelingen for første gang en tjenstgørende afdelingsnæstkommanderende, MJ Kim Berg.

Chef Hærens Artilleriskole oberst F.B. Jørgensen overrækker ansættelsesbrev til nye afdelingsnæstkommanderende

Der afvikles skarpskydning med stinger i tiden 17.-19. november 1998 på Gnibben, Sjællands odde.

Indvielse af nye afdelingsskjolde.

I forbindelse med afdelingens indvielse af de nye afdelings-skjolde, sagde oberstløjtnant Steffen Hansen bl.a.:

Den 1. november er en betydelig dato for den danske hærs luftværnsartilleri. 1. november 1932 opstod den første selvstændige luftværnsafdeling – 10. Artilleriafdeling bestod af 8 batterier og var direkte underlagt Generalkommandoen, da dens opgave var: Københavns Luftforsvar.

Ved hærloven af 1937 oprettedes Luftværnsregimentet, som den 1. november formeredes med tre afdelinger, nemlig 10. Artilleriafdeling, og to nye 13. Artilleriafdeling og 14. Artilleriafdeling. Sammen med regimentet i København var 10. og 13. Artilleriafdeling garnisoneret og 14. Artilleriafdeling fik Århus som garnisonsby.

Den 1. november er altså 14. Luftværnsmissilafdelings fødselsdag og i går kunne afdelingen fejre 61 års fødselsdag.

14. Artilleriafdeling var direkte underlagt Jyske Division og var i de tre batterier udrustet med 75 mm kanoner. Den 10. september 1939 får afdelingen som den første enhed af hæren ordre til at etablere neutralitetsbevogtning i Sønderjylland. Det befalede luftforsvarskommando består af tre batterier, hvor personel til to af batterierne kommer fra 14. Artilleriafdeling og personel til det sidste kommer fra 10. og 13. Artilleriafdeling. Den direkte anledning til opstillingen af kommandoen var en fejlagtig nedkastning af bomber over Esbjerg den 4. september 1939 af et engelsk fly.

Den 8. april 1940 kl. 12.15 fik afdelingen orientering om den spændte situation og befalede kampberedskab. Skarp ammunition udleveres til alle. Den 9. april 1940 fik afdelingen af politiet meddelelse om, at tyske styrker havde overskredet grænsen. Alle tre batterier blev kort efter angrebet af tyske flyvere. I Esbjerg stod 75 mm kanonerne klar til stillingsskifte, men 20 mm maskinkanonerne var skudklare. Det lykkedes at nedskyde en maskine og bringe en til landing på Sild.

De nye afdelingsskjolde bliver overdraget til de enkelte batterier

14. Artilleriafdeling har været garnisoneret mange steder. Århus, Esbjerg, Hvorup, Tønder, Skive og i 1990 kom afdelingen til Varde. I 1992 skifter afdelingen navn til 14. Luftværnsmissilafdeling.

Afdelingens mærke er det tidligere mærke fra Jyske Luftværnsregiment. Mærket består af en vinget brændende bombe, smykket med Christian den X's kronede navnetræk og lagt på et oprejst kanonrør, henover hvilket der bæres et bånd med indskriften SUSPICITE CAELUM (sku op mod himlen).

Herefter blev afdelingens nye skjolde indviet og man fortsatte til paradepladsen på sportspladsen for at indgå i regimentets fødselsdagsparade.

Fødselsdagsparade den 1. november 1998

Sønderjyske Artilleriregiment bliver til Dronningens Artilleriregiment, når artilleriet på denne side af Storebælt samles i Varde.

Det er et af de konkrete resultater af det forsvarsforlig, der er blevet indgået, et forlig, som endegyldigt sikrede Varde Kasernes beståen. En "livsforsikring".

Når det gælder forsvaret, udstedes der ikke livsforsikringer, men samlingen af artilleriet i Varde er det nærmeste, Varde Kaserne nogensinde kommer en "livsforsikring", siger regimentschefen i Varde, oberst Bent Sohnemann, der personligt er overbevist om, at det er en god løsning, man har fundet.

Hvor hurtigt sammenlægningen af Nørrejske Artilleriregiment og Sønderjyske Artilleriregiment til Dronningens Artilleriregiment sker rent fysisk, er der heller ingen, der ved, men Bent Sohnemann tror det sker hurtigt.

Med etableringen af Dronningens Artilleriregiment er der kun to artilleriregimenter tilbage i Danmark – et øst for Storebælt og et vest for Storebælt. Regimentet øst for Storebælt er Kongens Artilleriregiment i Sjælsmark.

Nørrejske Artilleriregiment og Sønderjyske Artilleriregiment har i samarbejde udarbejdet et regimentsskjold til Dronningens Artilleriregiment i samarbejde med statens heraldiker. Det nye skjold består af to kanoner med Christian den V.'s navnetræk lagt over kors gennem en dronningekrone. At det netop er Christian den V.s monogram, der er på de to kanoner skyldes, at det var ham, der etablerede artilleriet i Danmark.

Dronningens Artilleriregiment

Den 1. november 2000 så et nyt regiment dagens lys på en mørk regnfuld dag. De indbudte gæster, der bl.a. omfattede Vardes borgmester, Kaj Nielsen, Folketingets formand, Iver Hansen, chefen for Hærens Operative Kommando, Generalmajor Jan Scharling og Ribes amtsborgmester Laurits Tørnæs, sad i telt i tørvejr, mens fanerne fra Nørrejske Artilleriregiment og Sønderjyske Artilleriregiment blev dækket til.

- Pligten og lidt til – Sønderjyske Artilleriregiments valgsprog går i arv til det nye Dronningens Artilleriregiment.

Oberst Bent Sohnemann bød det nyfødte Dronningens Artilleriregiment velkommen. Det nye regiments fane kommer først til Varde om et år, og til den tid vil også Dronning Margrethe være til stede ved fødselsdagen.

Chefen for Hærens Operative Kommando, Generalmajor Jan Scharling, ønskede også tillykke. Sammenlægningen af artilleriregimenter og andre regimenter er en tendens, der skaber en slankere og mere fleksibel hær. Vi skal ikke bruge så mange penge på mursten, og vores mål vil passe bedre til midlerne, når sammenlægningerne er en realitet, sagde Jan Scharling. Vardes borgmester Kaj Nielsen sagde også tillykke med det nye regiment. Vi er stolte og bærede over, at Varde kommer til at huse Dronningens Artilleriregiment. Det er en stor udfordring, som vi vil tage op, sagde Kaj Nielsen.

I forbindelse med regimentets fødsel havde Varde kommune også en gave med. Den bedste værnepligtige på hvert af de to årlige hold får en gave af kommunen, der udleveres hvert halve år. Den første var et værk af den lokale kunstner, Hans Tyrrestrup, gaven gik til menig S.S. Friis fra 14. Luftværnsmissilafdeling.

Chefen for Hærens Artilleriskole, Varde kaserne, Oberst Frank Jørgensen, havde en gave med fra Dansk Artilleriofficersforening til en officer, der har vist særlig duelighed i tjenesten. Gaven som er et kunstværk, gik til Løjtnant R.S. Mikkelsen fra 3. Artilleriafdeling.

I forbindelse med oprettelsen af Dronningens Artilleriregiment er 13. Luftværnsmissilafdeling samt Luftværnsmissilbatteriet, Den Danske Internationale Brigade, blevet flyttet fra Kongens Artilleriregiment. Så fra den 1. november 2000 er al luftværnsartilleriuddannelse samlet ved Dronningens Artilleriregiment.

Det blev den 2. november 2001 markeret, at Varde er vært for sammenlægningen af to regimenter. Symbolet er ny fane, der afløser de gamle faner

Ny fane til Dronningens Artilleriregiment

Man var ikke i tvivl om, da man så paraden på Varde kaserne med deltagelse af Hendes Majestæt Dronningen, Forsvarsministeren, Forsvarschefen og Chefen for Hærens Operative Kommando, at soldaterne lavede en flot parade, da den nye fane blev overrakt.

Det var planlagt ned til mindste detalje, og det klappede lige så præcist som smældene, hver gang soldaterne skulle præsentere gevær.

Paraden var præget af symbolik. Nørrejske og Sønderjyske Artilleriregiments er lagt sammen til Dronningens Artilleriregiment for et år siden. Den 2. november fik regimentet deres nye fane, og i løbet af næste år afsluttes en stor del af det omfattende nye byggeri, som i øjeblikket finder sted på kasernen.

”Dannebrog er det flag, som danskerne samles om. Må denne fane være samlingspunkt for Dronningens Artilleriregiment i Varde”.

Det var et af Dronning Margrethes budskaber, da hun overrakte den nye fane til regimentet og kort for inden slog et søm i.

Denne parade samlede mange prominente gæster på kasernen. Blandt andre politikere, politimester og kommunaldirektør, fra Luftværns-Artilleri-Foreningen deltog landsformand Karsten Bendix samt fane fra lokalafdeling Esbjerg med Fanebærer Erik Bonde og John M. Christiansen, fra Sønderjyske Feltartilleriforeningen deltog med fane og fanebærer. Der var også deltagelse af forsvarsminister Jan Trøjborg og forsvarschef general Christian Hvidt, som sammen med dronningen symbolsk slog fanen på stangen med et søm hver.

Da chefen for Dronningens Artilleriregiment, oberst Bent Sohnemann, fik fanen overrakt af majestæten, gav han den videre til fanebæreren fra 14. Luftværnsmissilafdeling:

”Du skal vogte denne fane om fornødent med dit liv”

Under paraden blev de to faner fra Nørrejske Artilleriregiment og Sønderjyske Artilleriregiment tildækket, der blev skudt ”Dansk Løsen”, som består af tre skud, og regimentet udbragte i kor et trefoldigt leve for Hendes Majestæt Dronning Margrethe II.

Den nye fane består af dobbelt dug med hvidt bjælkekors, Hendes Majestæt Dronning Margrethe II’s kronede monogram er placeret midt på det udadbuede Dannebrogskors. I øverste røde felt er Dronningens Artilleriregiments mærke placeret. Navnet Dronningens Artilleriregiment er placeret i nederste inderste røde felt. Fanespyddet er forsynet med Christian V’s kronede monogram.

”kongesømmet” er forsynet med Hendes Majestæt Dronning Margrethe II’s kronede monogram.

På fanestangen er påsat to faneringe i sølv med følgende tekst:

Nørrejske Artilleriregiment

”Regimentsmærket”

Årstal (1880 – 2000)

Sønderjyske Artilleriregiment

”Regimentsmærket”

Årstal (1951 – 2000)

Fanen er yderligere forsynet med et fanebånd, der bærer teksten:

Isted 1850 – 1864

Ved ceremonien blev de to gamle faner fra de to tidligere selvstændige artilleriregimenter tildækket. Og nøjagtig som det skete ved Prinsens Livregiment tidligere på året, fik regimentet lov at beholde de to regimenters faner ved Dronningens Artilleriregiment.

Den symbolfyldte parade forløb lydefrit, bortset fra den torden, der kom fra 105 mm haubitsen, der skyd de tre skud i "Dansk Løsen".

Tønder kaserne lukker som kaserne.

Det har mange gange været festlig, når det trak op til parade på Tønders Torv, men den 25. september 2002 var det vemodigt. Det var soldaternes afsked med en, der kun nødigt sagde farvel.

Tønder har mange gange lagt torv og gader til march og parader, når der var fest i byen eller på kasernen.

I går var der parade igen, men trods faner, flag og militærmusik, var der ikke megen fest over dagen. Det var nemlig soldaternes sidste farvel til Tønder, da den sidste operative enhed tilbage på kasernen, Elektronisk Krigsførelseskompagni, flytter ud.

Borgmester Hans L. Hansen så langt tilbage i sin farveltale til kasernen.

Tønders historie som garnisonsby går helt tilbage til 1243 med borgen Tønderhus, der var en af de Gottorpske hertugdømmers stærkeste fæstninger. Militæret har været en naturlig og uundværlig del af Tønder i mere end 750 år, sagde han.

Borgmesteren lagde i sin tale ikke skjul på, at byen gerne havde beholdt sin kaserne.

Vi borg i en egn, der på grund af sin struktur og særlige forhold, er genstand for naturens luner. Når naturen angriber, er der behov for mange kræfter, og garnisonen har i den situation skabt tryghed og sikkerhed, sagde han.

Næstkommanderende, major S.P. Sørensen, kunne i sin afskedstale se på forholdet mellem by og kaserne fra den anden side.

Lokalsamfundets positive ånd og stolthed over sin garnison har været noget så unikt, at det kun kan forstås af personale, der har gjort tjeneste i Tønder, sagde S.P. Sørensen, der kom til Tønder for 24 år siden.

Garnisonen har gennem årene inden for de mulige rammer forsøgt at leve op til at være en værdig medspiller i lokalsamfundets løbende aktiviteter. Her skal nævnes Tønder Festival, Tønders 750 års jubilæum og idrætsstævner for handicappede, sagde S.P. Sørensen og rettede en tak til Tønder by for den modtagelse og den interesse, den altid har vist kasernen og dens personel.

Tønder har altid vist stolthed og altid bakket garnisonen op, sagde chefen for Telegrafregimentet, oberst Svend Erik Plum.

Han havde ligeledes en tak til de ildsjæle i kasernegruppen, der har gjort et stort arbejde for kaserne og løbende har arbejdet for et samarbejde mellem by og garnison.

Formanden for kasernegruppen i Tønder, Andreas Hansen kaldte dagen "en bitter dag".

Han mindes, hvordan kasernegruppen under to forsvarsministre, først socialdemokraten Kjeld Olesen og siden den konservative Hans Engell havde held til at vinde slaget om kasernen.

Men tredje gang tabte vi. Selv om vi har forsøgt at overbevise om, at det ikke var rentabelt at nedlægge kasernen. Vi mener stadig, vi har ret, sagde han.

Vi var glade og stolte over jer. Vores egn bliver fattigere uden jer, sagde han.

Slesvigske Musikkorps sluttede af med at spille Schackenborg-marchen, og herefter marcherede soldaterne for sidste gang fra Torvet i Tønder til kasernen.

Afdelingens detachement på vej ind på kasernen

Til ovennævnte parade med mere deltog der et detachement fra 14. Luftværnsmissilafdeling/Dronningens Artilleriregiment/Varde Kaserne under kommando af PL C. Isaksen samt Luftværns-Artilleri-Foreningen, Esbjerg Afdeling med fane.

Oberstløjtnant Steffen Hansen er den 31. oktober afgået som chef for afdelingen, for at tiltræde som chef for Luftværnsafdelingen ved Hærens Artilleriskole.

Major V.S. Petersen er den 1. november 2002 udnævnt til oberstløjtnant og samtidig tiltrådt som chef for 14. Luftværnsmissilafdeling.

Ved en parade den 31. januar 2003, skridtede oberst Bent Sohnemann af for sidste gang. Han er faldet for aldersgrænsen i hæren.

Den 60-årige Sohnemann har været næstkommanderende ved et luftværnsbatteri på Bornholm og flere år senere chef for 14. Luftværnsafdeling med snart i Skive og senere i Varde, efter at afdelingen var blevet overført til Sønderjyske Artilleriregiment. Han har også i den tid engageret sig kraftigt i internationale opgaver, hvor han blandt andet har fået et godt kendskab til det tidligere Jugoslavien og Balkan.

Ved paraden den 31. januar 2003, overtog stabschefen oberstløjtnant Niels Fabricius kommandoen over Dronningens Artilleriregiment som fungerende chef.

Solen skinnede fra en skyfri himmel og kastede sit lys over paraden, da oberst Werner P. Kahle overtog kommandoen over Dronningens Artilleriregiment den 31. juli 2003 – en dag før tiden.

Ved paraden overdrog fungerende regimentschef Niels Fabricius, regimentet til oberst Werner P. Kahle.

Musikkens blev leveret af det altid velspillende Slesvigske Musikkorps, hvor man bl.a. nød Luftværnsartilleriets Honnørmarch.

Paraden havde deltagelse af fanerne fra Sønderjyske Feltartilleriforening og Luftværns-Artilleri-Foreningen, Esbjerg Afdeling.

Trods tunge skyer en festlig dag, da Varde Kaserne den 25. oktober 2003 fejrede 50 års garnisonsjubilæum. Dagen blev markeret med en parade på torvet, hvor både garnisonschef Oberst Werner P. Kahle og Borgmester Kaj Nielsen gav ved paraden udtryk for håbet og troen på, at samlingen af artilleriet i Dronningens Artilleriregiment i Varde må være garanti for Varde Kasernes eksistens.

Omkring 300 soldater og 60 veteraner – Luftværns-Artilleri-Foreningen deltog med 5 mand samt fanerne fra Hovedafdelingen, Århus og Esbjerg Afdeling – var samlet til parade på

torvet, hvor Slesvigske Musikkorps spillede. Der blev afgivet Dansk Løsen – tre kanonskud – der fik duerne til at blaffe forvildede over byens røde tage.

Som afslutning på paraden marcherede resten af kasernens soldater hen over torvet som forspids, hvorefter deltagerne på torvet kort efter fulgte efter Slesvigske Musikkorps forrest. Man marcherede til kasernen, hvor festlighederne fortsatte med åbent hus.

Inden åbent hus startede, var der kransenedlægning ved kasernens nye mindelund – hvor mindetavlen fra Østerbrogades kaserne senere Sjælsmark Kaserne blev mindet i en renovret udgave, sammen med mindestenen fra Nørrejyske Artilleriregiment. Der blev lagt en krans af oberst Werner P. Kahle og en af Borgmester Kaj Nielsen, og en krans fra Danske Feltartilleriforeninger, og en krans fra Sønderjyske Feltartilleriforening, og der blev også lagt en krans fra Luftværns-Artilleri-Foreningen samt en krans fra Luftværns-Artilleri-Foreningen, Esbjerg Afdeling.

Herefter var der en kort veteranparade, hvor oberst Werner P. Kahle hilste på de gamle veteraner fra feltartilleriet og fanerne fra Luftværns-Artilleri-Foreningen og De Blå Baretter, hvorefter der blev afgivet Dansk Løsen.

13. og 14. Luftværnsmissilafdeling bliver lagt sammen til 14. Luftværnsmissilafdeling.

Pr. 1. januar 2004 er 13. og 14. Luftværnsmissilafdeling rent administrativt (personel og materiel) lagt sammen under 14. Luftværnsmissilafdeling. Krigsmæssig er forholdene uændret.

14. Luftværnsmissilafdeling er organiseret med en stab, et stabsbatteri og tre luftværnsmissilbatterier. Til daglig tjeneste er vi dog knap så mange.

Vi har en lille stab, et reduceret stabsbatteri med stampersonel og værnepligtige, og to værnepligtigsbatterier, som med en uddannelsestøttekadre af fast personel uddanner to luftværnsmissilbatterier.

Luftværnscentral

Varslingsradar

Hærens luftværn har siden 1993 været i gang med implementering af et helt nyt luftværnssystem, Hærens Luftværnssystem M/93 (HLVS M/93). Implementeringen er ved at nærme sig sin afslutning, og afdelingen ser frem til at materiellet kan udleveres i sin endelige konfiguration.

HLVS M/93 består i store træk af et våbensystem opbygget over STINGER luftværnsmissilet. Missilet anbringes på en feltaffutage, men kan også affyres fra skulderen. Endvidere består det et nettet kontrol- og varslingssystem, som er opbygget over varlingsradarer (> 80 km rækkevidde) og indvisningsradarer (>20 km rækkevidde). Disse radarer styres af et antal centraler, som via et dataradionet har forbindelse med hinanden.

Battericentral

Invisningsradar

Endelig må ikke glemmes at en effektiv luftsikring af hærens enheder kræver godt uddannede soldater – for uden gode soldater virker selv ikke den bedste teknik.

Som det måske kan fornemmes er vi en afdeling med meget nyt højteknologisk materiel.

Stabsbatteriet er det batteri der har faciliteter til at holde hele afdelingen, hvilket svarer til en middelstor dansk virksomhed med lidt under 400 ansatte, på "hjul" i minimum 96 timer.

Batteriet har derfor køretøjer med kontorfaciliteter til ledelsen, samt ekstra ammunition, mad og brændstof samt personel så afdelingen kan fungere hvor som helst.

Samtidigt råder stabsbatteriet også over fagligt personel der kan reparere alt fra pistoler til den største radar.

Samtidig er det også stabsbatteriet der udfører større reparationer og eftersyn af afdelingens over 150 køretøjer.

Luftværnsmissilbatteriernes primære opgave er at nedkæmpe fjendtlige luftmål i lav højde. Til den opgave anvender de STINGER missiler.

Opgaverne for personel i luftværnsmissilbatteriernes kan være at bestride en af de mange funktioner som f.eks. luftværnsmissilskytte, kører/signalmand for en luftværnsmissilgruppe, kører/operatør på en indvisningsradar, kontorhjælper, forsyningshjælper eller mekaniker inden for elektronik eller mekanik.

Afdelingen skifter navn igen.

14. Luftværnsmissilafdeling skiftede pr. 1. marts 2005 navn til Luftværnsmissilafdelingen /Danske Division (LVMA/DDIV), og består nu af Kontrol & Varslingsbatteriet (KVBT) samt 1. og 2. Luftværnsmissilbatteri (LVMBT).

Staben ved LVMA består fremover af fem, faste normer, en FO på kontrakt og en feltpræst på kontrakt.

KVBT er nu en stående enhed med 67 fastansatte, hvortil kommer 60 mand henholdsvis designeret eller på reaktionskontrakt. Batteriet består af en STDEL, en LOGDEL og en KVDEL.

Sidstnævnte er på 73 mand og udgør nu DDIV eneste K&V kapacitet, KVBT har modtaget JLC'erne fra det forhenværende LVMBT/DIB, således at dette link 11 forbindelse kan integreres i det nye CWS FKEX på LVC og ADASC niveau.

Køretøjerne er fortsat ved TERMA med hensyn til, at få indbygget og afprøvet det nye system, men batteriet forventer at kunne starte uddannelsen på systemet primo maj 2005.

Med JLC og det nye CWS FLEX vil LVMA kunne basere varsling på eksterne kilder og dermed være mindre sårbar overfor EW og SEAD. Samtidig kan afdelingen lettere betegne enheden som en del af NATO Integrated Air Defence System.

Bemandingen på 62 mand er stadig ikke nået, men batteriet er godt på vej. Det er planen at der opstilles dele af KDOSEK, en KSNGRP(-) med nyt FØKØ, to LVCSEK, en BVTGRP, to JLCGRP og LOGDEL(-).

Batteriet har brugt en del tid her i første kvartal af 2005 at skifte lokaliteter. Alle kontorer er blevet flyttet, så de nu hænger bedre sammen med LVMA. Forsyningen er ligeledes flyttet,

hvilket har givet forsyningsbefalingsmanden mulighed for en gang for alle at få luget ud i batteriets materiel. En stor opgave, som endnu ikke er afsluttet.

1 LVMBT består af 128 mand, hvoraf 93 er fastansatte.

2 LVMBT består af 108 mand, hvoraf 4 er fastansatte, mens resten er på reaktionsstyrkekontrakter.

Personeltilvæksten foregår løbende, og slutmålet nås i 2009.

Danske Artilleriregiment blev administrativt oprettet den 1. august 2005, og blev officielt oprettet den 1. november 2005.

Danske Artilleriregiment

Generelt er situationen i Luftværnsmissilafdelingen noget presset her i starten af 2006, idet afdelingen mangler personel af alle grader. Endvidere er kontrol- og varslingsystemet i Hærens Luftværnssystem M/93 ved at blive opdateret til CWS-FLEX, som forventes færdig ultimo 2006.

Der er også andre delprojektor, som er ved at blive opdateret og ændret. Blandt andet kan nævnes, at der er ved at blive opbygget føringskøretøjer. Dette køretøj vil blandt andet indeholde en Scanterarbejdsstation, hvor luftbilledet fra enten Battericentralen eller Luftværnscentralen kan monitoreres, således at føreren kan følge situationen. Denne sammenkobling mellem de nævnte køretøjer vil blive afprøvet i felten i den kommende tid.

LVMA har ligeledes også nogle signalkøretøjer (relækøretøjer), som forventes færdig i løbet af 2006. det er signalkøretøjer, som taktisk indsættes mellem batteri- og afdelingsniveau, således at afstanden mellem niveauerne kan øges.

I længere tid havde afdelingen gået og talt om hvornår afdelingen skulle ned til vores venskabsenhed i Lütjenburg. Endelig kom invitationen fra tyskerne.

De ville meget gerne se Kontrol- og Varlingsbatteriet til deres årlige åben hus, hvilket gav os mulighed for at vise vores materiel frem for tyskerne.

Batteriet var klar torsdag den 4. maj 2006 for at tage til Lütjenburg, da vi kom frem blev vi indkvarteret på en mindre kaserne i Todendorf, ca. 20 km fra Lütjenburg, en rigtig smukt sted, lige ud til Østersøen.

Besøg Lütjenburg maj 2006

Tyskerne havde planlagt en del aktiviteter for os sammen med dem torsdag og fredag inden den store åben hus gik stablen.

Endelig kom så dagen, lørdag, hvor gæster fra nær og fjern var inviteret for at se både dansk og tysk luftværnsmateriel hvilket resulterede i at der var gæster fra hele Tyskland. Der var stor interesse for det danske materiel. Vores store rækkevidde med radaren og måden vores data-net er opbygget fra divisionsniveau helt ned missilgrupperne var de meget imponeret af. Luftværnsmissilafdelingen har igennem første halvår af 2006 afgivet rigtig meget personel til INTOPS, (internationale operationer). Det har helt klart påvirket uddannelsen samt dagligdagen i enheden, men Luftværnsmissilafdelingen har deltaget i kendte afgivelser/øvelsesaktiviteter dels ved Danske Division, men også ved Hærens ildstøtteskole, men dog med et mindre set up.

Største aktivitet som Luftværnsmissilafdelingen har deltaget i første halvår var Danske Divisions øvelse GREEN KNIGHT i maj måned. Til denne øvelse havde afdelingen indkaldt personel fra 2. Luftværnsmissilbatteri (reaktionsstyrke enhed), således at Luftværnsmissilafdelingen kunne deltage med et større set up. Øvelsen havde Luftværnsmissilafdelingen meget glæde af, og den viste også, at når der tilgår personel i efteråret, skal afdelingens procedurer "støves" af.

Fredag den 3. november 2006 besøgte Dronning Margrethe Varde Kaserne for at overrække artilleriregimentet en ny fane.

Danske Artilleriregiment blev administrativt oprettet den 1. august 2005, og blev officielt oprettet den 1. november 2005.

Kasernen markerede overrækkelsen med en faneparade, og ud over dronningen deltog også andre prominente gæster – heriblandt forsvarsministeren, forsvarschefen og chefen for Hærens Operative Kommando.

Den nye fane består af dobbelt silkedug med hvidt kors, og majestætens monogram er placeret midt på det udadbuede Dannebrogskors. I det øverste stangfelt er Danske Artilleriregiments mærke placeret, mens navnet – Danske Artilleriregiment – er placeret i det nederste stangfelt.

Fanespyddet er forsynet med Christian V.'s kronede monogram, og på kongesømmet ses Dronningens monogram.

Ny fane til Danske Artilleriregiment

Med to fuldræffer mod opskudte målraketter i Oksbøl skydeterræn markerede Stingerskytter den 21. november 2006 indledningen til en ny ære for Luftværnsmissilafdelingen ved Danske Division.

Stingeraffyring (Arkiv)

Skarpskydningen var den første efter en ny, og omfattende opdatering af enhedens software fik det blå stempel i uge 45.

Med det nye system kan afdelingen ud over informationerne, som vores egne radarer henter ned, nu også hente informationer om bevægelser i lufrummet fra AWAC-fly, skibe og radarer i andre enheder. Det giver et mere præcis billede af, hvad der flyver rundt deroppe. Samtidig betyder opdateringen, at alle tilkoblede monitorer i afdelingens enheder får nøjagtig samme billede.

I princippet flyder informationer fra eksempelvis et AWAC-fly nu direkte ud til luftværnsgrupperne, hvor Stinger-skytterne er placeret, fortæller premierløjtnant Simon H. Petersen, mens han viser rundt, inden skarpskydningen.

Simon H. Petersen er tjenstkørende ved Hærens Ildstøtteskole og ankermand på det nye software, der har været under udvikling siden 2002 og er leveret af Terma i Lystrup nær Århus.

Systemet er blevet Windows-baseret og dermed mere brugervenlig. Undervejs er en række mindre features også blevet forbedret – helt ned til små detaljer som hvilken farve en lille lampe skal lyse, og at et bestemt symbol på monitoren skulle se ud som et jagerfly, fortæller Simon H. Petersen og tilføjer:

Men det betyder allermest, at vores luftværnskontrollsystem nu er blevet meget, meget anvendeligt i internationale missioner, fordi afdelingen nu kan "tale sammen" med eksempelvis AWAC-fly og skibe.

Luftværnsmissilafdelingens personel består af en del ældre soldater, men overvejende mest af unge soldater, der har gennemgået Hærens Basis- og Reaktionsstyrkeuddannelse, kendt som HBU og HRU. For Luftværnsmissilafdelingen gælder det, at den største del af personellet har været udsendt i international tjeneste. Det præger måden, hvorpå enheden arbejder og løser opgaver. International tjeneste giver soldaten en ny måde at opfatte situationer på, og det gør soldaten stærk i tanken om at, opgaver kan løses på anderledes måder, måske mere kreativt og fleksibelt.

Når der bliver sagt luftværnssoldat, tænker man straks specialiserede soldater, der er teknisk uddannet, men man tænker ikke så meget på, at det er en teknisk soldat, der også ved lige holder sine basale kampfærdigheder. Der er konstant udsendt soldater fra Luftværnsmissilafdelingen til internationale missioner, hvor de gøre fyldest i jobs som genopbygnings – og forbindelseshold, virker i stabe, mandskab på artilleripejleradarerne i Afghanistan m.m. Så hvis man har den opfattelse, at grønbaretter kun løfter specialistopgaver inden for deres egen våbenart, så er det en fejl. Gang på gang har netop luftværnssoldaten vist at kunne omstille sig til selv meget vanskelige job, hvor de basale kampfærdigheder skal kunne anvendes. Et eksempel på dette kunne være kører/skytte i et genopbygningshold i Afghanistan. Så blev det tid til årets første afdelingsøvelse her i 2007. Resultaterne af en komprimeret uddannelse, pga. at en Joint Link Converter - test i Korsør og to gange HILS 107 kadetkursus, skulle frem i lyset. Både Kontrol- og Varslingsbatteriet og 1. Luftværnsmissilbatteri havde gennemført batteriøvelse 1 med et godt resultat og derfor var det med oprejst pande, at batterierne drog med staben på øvelse.

Luftværnsmissilafdelingens førere sad klar i uge 11/2007 til at modtage operationsbefaling nr. 1 – på engelsk. Dette er en naturlig udvikling, da Luftværnsmissilafdelingen skal kunne modtage udenlandske enheder. Mens førerne tog de sidste notater og drog på rekognoscering, gennemførte kørere og operatører de sidste systemafprøvninger for at være klar til øvelsen. Hærens Ildstøtteskole havde sneget sig med, og der blev derfor sideløbende gennemført test af Luftværnsmissilafdelingens kommende relækøretøjer, der vil kunne styrke enhedernes mulighed for at etablere forbindelse til hinanden.

Scenariet for øvelsen var stabiliseringsoperationer med kendte elementer fra i gangværende missioner og ikke mindst fjendtlige Unmanned Aerial Vehicles, bedre kendt som UAV'er, og våbenbærende luftfartøjer. Scenariet skulle danne rammen om indsættelsen af Luftværnsmissilafdelingen, men måtte ikke tage fokus fra formålet: Eksercitsen at rykke ind og ud af en stilling under efterlevelse af korrekte procedurer og korrekt feltmæssig optræden. Ikke en let opgave med den mængde materiel Luftværnsmissilafdelingen er i be-

siddelse af. For at kunne honorere fastsatte krav kræver det ikke kun viden og færdigheder i egen funktion, men også et helhedsbillede for at muliggøre samarbejde.

Luftværnsmissilafdelingen gennemførte en række stillingsskifter med forudgående rekognosceringer og befalingsudgivelser. Vigtigheden af dybdegående rekognosceringer blev lært på den hårde måde, og et par gange måtte der justeres ved ankomst til stillingsområderne. Dette kan være lidt af et cirkus, når op til 22 ton store lastbiler skal manøvrere imellem hinanden.

Joint Link Converteren måtte desværre melde, at der ingen Airborne Warning And Control System fly (AWACS) var i området, hvilket resulterede i manglende målspor fra link 11 netværket. I stedet blev der gennemført træningsscenarier for at få mest mulig belastning på datatransmissionen. Joint Link Converteren er en lille vigtig enhed i Luftværnsmissilafdelingen.

Så kom dagen mandag den 7. maj 2007, hvor afdelingen skulle til Bornholm for at gennemføre det årlige Adventure and Training (A&T) tur.

Forkommandoet stillede som aftalt ved 1. Luftværnsmissilbatteri forsyner. Her skulle de sidste ting klargøres og pakkes, inden turen mod Bornholm kan begynde.

Uge 19 har lige siden man fik nys om planerne, været ventet med længsel, og forventningerne har været enorme. Op til uge 19 har de detaljerede planer, for hvad skal afdelingen foretage os på Bornholm, været meget sparsomme, nærmest hemmelige? Kun de højere instanser har haft indsigt i hvad denne Adventure and Training tur skal gå ud på. Det vil sige. PL M. L. Toft, som planlægger, OL K. Simonsen, og få andre. De få informationer om turen har kun medvirket til, at stemningen og forventningerne i Afdelingen er blevet højnet.

Efter en lille times tid er forkommandoet på vej mod Bornholm og snakken går lystigt i bilen, da vi forlader Varde. Her løfter chefen for 1. Luftværnsmissilbatteri, PL M. L. Toft, sløret for et program der er nøje planlagt ned til mindste detalje. Der står blandt andet ting som: røgdykning, stjerne løb, økse kast, dead slide, absailing, ATV cross Country, lerdue skydning, klatring og meget mere. Der er ikke en forklaring med til de forskellige discipliner, men vi bliver hurtigt klar over, at det er lagt op som en konkurrence.

Da forkommandoet ankommer til Bornholm hen ad eftermiddag, går vi straks i gang med at indrette os i "Jarlsgård" – en gård vi har lejet privat på Syd Bornholm, som bl.a. også bruges til skoleudflugter.

Hovedstyrken som kørte fra Varde omkring middag, er fremme kl. 21, og efter en kort velkomst er der frit slag resten af aftenen. Den bliver i de fleste tilfælde brugt til at få sit udstyr pakket ud, og så ellers på buffen så det hurtigt kan blive tirsdag.

Nu skal vi til at komme i gang! Solskinsøen lever op til sit navn og leverer det flotteste forsommer vejr. Alle har et stort smil på læben. Denne uge har været ventet med længsel, og nu er den her!

Vi er blevet delt op i otte hold á 6-7 mand, og hvert hold har en VW bus til rådighed, så vi kan komme rundt på øen. Ofte ligger de forskellige discipliner mange kilometer fra hinanden.

Vi starter dagen med at sige hej til det civile firma "ActionTour Bornholm" der har arrangeret vores tur. Det er tidligere militærfolk med hang til eventyr og adrenalin, der har startet firmaet og som hilser os velkommen.

Efter at alle hold har gennemført den sidste konkurrence på den fjerde dag, var der tid til bad og omklædning, for som afslutning på hele denne tur så er der fælles hygge til aftensmaden. Den store grill er blevet fundet frem, og vores kokke klar med noget meget dejlig mad. De otte hold bliver sat sammen til fire, som så hver især skal lave noget underholdning. Mellem for- og hovedret bekendtgør afdelingschefen så ugens resultat, hvor hold syv løber med sejren med en meget lille pointforskel ned til hold otte, der taber guldet. Alle ville gerne have været på vinderholdet.

Efter et par timers hygge går folk hver til sit og gør klar til at forlade øen i morgen.

Morgenen efter bliver Jarlsgård forladt i en lidt pænere stand end da vi overtog den mandag, og turen går atter hjemad mod det jyske. Der hersker ingen tvivl om at denne tur har bidraget til et bedre samarbejde og sammenhold i afdelingen, og der er mange der har fået prøvet et par personlige grænser af. Nogle har endog fået rykket deres psykiske linier. Det var morgen, tirsdag den 5. juni 2007, da Luftværnsmissilafdelingen startede på afdelingsøvelse, og stor forundring for NATO Respons Force soldaterne, at der stillede et hold til befaling i KSN i Nymindegab lejren.

Dagens opgaver stod på CIMIC besøg og patruljer i området omkring lejren under luftsikring af 1. Luftværnsmissilbatteri. Da trusselniveauet på dagen ikke adskilt sig væsentligt fra den i Kosovo for tiden, forløb dagen uden de store problemer. Dette var samtidig en gylden mulighed for at indøve sammenspillet mellem panserinfanteristerne fra Holstebro og Luftværnsgrupper, samt tilrettelægge hvordan luftværnsstøtten, under næste dags angreb, skulle forløbe.

Dagen for angrebet oprindede og kl. 07.55 onsdag morgen stod 800 soldater, fra en lang række af landets værn, pakket og klar til den 110 km lange march mod FINDERUP øvelses terræn. Divisionen var på forhånd opdelt i tre dråber og hver dråbe var tildelt en Luftværnsmissilgruppe.

De tre dråber blev sendt af sted og på trods af flere angreb, i løbet af den 7 timer lange marchtur, kunne der ikke tilskrives tab på kappen af Luftværnsmissilafdelingen, der handlede professionelt både med hensyn til luftsikring af dråberne og deres egensikring.

I FINDERUP blev Bravo og Alfa kompagnierne indsat, med støtte fra to luftværnsmissilgrupper, for at tage området syd for Korsgård i hjertet af Takiban land. Der var hårde kampe hele dagen i den stegende hede, hvor Alfa kompagni bl.a. led et større tab, i form af en Leo 2, til fjendtlige fly, grundet det at de havde efterladt deres tildelte luftværnsstøtte ved deres forsynings enhed, flere kilometer fra fronten.

Bravo kompagni, bestående af panserinfanterister fra Holstebro, gennemførte dagens kampe helt uden tab fra fjendtlige fly og kunne samtidigt, takke være deres tildelte luftværnsstøtte, rapportere om 4 confirmed kills på fjendtlige fly.

Efter at have kæmpet i godt 48 timer imod Taliban oprører, der først virkede uovervindelige, begyndte der endelig at komme ro over situationen, og hvad der før var 400-500 oprører der styrede FINDERUP terrænet, var nu blevet nedkæmpet til nogle få der alene løb rundt og gemte sig i terrænet.

Den samlede styrke kunne nu vende blikket mod syd, og forberede til marchen tilbage mod Nymindegab. Marchen hjem foregik også under luftværnsstøtte, men da det var tilbage mod venligt terræn var proceduren fuldstændig anderledes. Denne gang holdt luftværnsmissilgrupperne sig på alle tidspunkter mellem 2 og 15 foran hoveddråben, så der altid var en effektiv luftsikring. Kl. 13.00 den 8. juni efter at luftværnsgrupperne i et par timer havde sikret området omkring KSN, blev der over alle net kaldt index og luftværnet kunne trække men tilfredse trække sig tilbage mod Varde kaserne, en del erfaringer rigere og stolte over at have vist luftværnet fra sin bedste side.

Torsdag den 1. november 2007 fejrede regimentet sin 2 års fødselsdag med en flot parade. Paraden blev gennemført på kasernens sportsplads, hvor alle afdelinger under regimentet samt Hærens Ildstøtteskole deltog. Paraden blev gennemført under kommando af fungerende regimentschef oberstløjtnant C.D. Møller.

Fredag den 11. januar 2008 fik Luftværnsmissilafdelingen besøg af chefen for Danske Division, generalmajor Niels H. Bundsgaard. Besøget omfattede udover en præsentation af Luftværnsmissilafdelingens nuværende og mulige opgaver internationalt som nationalt med lufttrumskontrol i fokus også en materieldemonstration i batterigården.

Her fik generalen præsenteret nøglemateriellet i Hærens Luftværnssystem i form af en stingermissilgruppe, en battericentral med indvisningsradar en luftværnscentral med søgeradar og ikke mindst en Joint Link Converter, ikke mindst Joint Link Converter (JLC) er interessant, da den indgår i NATO Response Force 14m hvor Danske Division stiller Land Component

hovedkvarteret, JLC er med for at tilsikre, at hovedkvarteret får det nødvendige luftbillede over et eventuelt operationsområde.

Fra ide, til implementering, gennemførelse af uddannelse og efterfølgende 1 års planlægning, lykkedes det med stor succes her i 2008, at gennemføre en skarpskydning Stinger sammen med Litauiske soldater ved aftrækkeren.

Stingerskydning på Gniben

Litauen har fulgt LVMA/DDIV i Varde, dels ved uddannelses- og øvelsesaktiviteter de sidste 2 år. Dette har ført til den første samskydning med Stinger, som blev gennemført i uge 25 på GNIBEN ved Sj. Odde. Litauerne havde selv via eget MIL fly og dansk vejtransport, medbragt materiel og missiler fra Litauen til Sj. Odde, for her at kunne gennemføre deres, i historien første, skarpskydning med Stinger jord til luft missil.

I dagene op til torsdag kunne man tydeligt mærke på de Litauiske Soldater, at spændingen steg gradvist, som dagen nærmede sig. Denne nervøsitet gjorde vi dog alt for at minimere ved forskellige sociale aktiviteter i fritimerne om aftenen. Det blev til flere "Nationale" opgør imellem Danmark og Litauen i bedste EM stil. Dette var også med til at bringe de to batterier tættere sammen, hvilket ses som en stor force nu hvor vi fremadrettet skal til i endnu større stil at arbejde side om side under Luftsikring af DDIV ENH.

Torsdagen oprandt, de sidste klargøringer faldt på plads og de besøgende udefra, herunder blandt andet: CH/DATS, CH/IRON WOLF BDE samt andre repræsentanter, blev anvist plads. Efter et par danske skud, blev det Litauens tur til at skyde mod Banshee Drone, der blev fløjet af det Danske Værnsfælles Drone Element på GNIBEN. Det blev til et flot direkte træf og et "Tactical Hit", d.v.s. at Stinger missilet i sidste øjeblik "undviger" målet, men hvis Dronen havde været et rigtigt fly/helikopter, var det blevet nedskudt.

Efter de vellykkede skydninger blev der efterfølgende gennemført en mindre parade med de to batterier, hvor CH/IRON WOLF BDE og Fg. AC/LVMA gav de nye stolte skytter og batterier et par ord med på vejen.

Luftværnsmissilafdelingen (LVMA) er en blanding af fast, designeret og reaktionsstyrke personel. Afdelingen er en dispositionsenhed under Danske Division og har således status som en del af divisionstropperne. Den primære opgave for Afdelingen er, at overvåge luftrummet over Danske Division og gennemføre luftrums- & ildkontrol – at sikre Danske Division mod fjendtlige fly.

Afdelingen er i den seneste tid dog udviklet i en retning hvor opgaverne mere går på at koordinere indsættelsen af egne midler i luftrummet som fx artilleri, morterer, fly og helikoptere.

Afdelingen er generelt inden for kontrol- & varslingsområdet og materielmæssigt langt fremme i forhold til øvrige samarbejdspartnere i NATO. Dette stiller store krav til personellet på alle niveauer, både sprogligt, fagligt og operativt.

Afdelingen sigter mod at være den bedste afdeling i Hæren og det gælder både rent militærfagligt, men også som arbejdsplads. Vi tilstræber at alle har medindflydelse på så store dele af arbejdsdagen som muligt inden for de givne rammer. Vi tilstræber at gennemføre adventure training en gang årligt for at sammentømre afdelingen på tværs af dagligdags skel og opgaver – alt i alt arbejder vi for, at vi er en enhed, og vi kan sige at vi alle er hinandens kollegaer.

Kontrol- & Varslingsbatteriet (KVBT) er en blanding af fast, designeret og reaktionsstyrke personel. Batteriet har tildelt 62 faste normer på papiret, men er ikke på 100 % endnu. Batteriet er en dispositionsenhed under Luftværnsmissilafdelingen/Danske Division og har således status som en del af divisionstropperne. Den primære opgave for batteriet er, at overvåge luftrummet over Danske Division og gennemføre luftrums- & ildkontrol. Derudover skal batteriet også kunne udsende elementer til støtte for internationale operationer, hvor Batteriet kan være med til f. eks. at dekonflikte de midler (f.eks.: artilleri, morterer, fly og helikoptere) der anvendes i luften i f.eks. Afghanistan.

Batteriet arbejder med meget teknisk materiel og er inden for kontrol- & varslingsområdet stadig langt fremme i forhold til øvrige samarbejdspartnere i NATO. Dette stiller store krav til personellet på alle niveauer, både sprogligt, fagligt og operativt.

Luftværnsmissilbatteriet (LVMBT) er en blanding af fast, designeret og reaktionsstyrke personel. Batteriet har tildelt 80 faste normer på papiret, men er ikke på 100 % endnu. Batteriet er en dispositionsenhed under Luftværnsmissilafdelingen/Danske Division og har således status som en del af divisionstropperne. Den primære opgave for batteriet er, at luftsikre luftrummet over de af Danske Division udpegede enheder, der har et behov for det. Derudover skal batteriet også kunne udsende personel til støtte for Kontrol- & Varslingsbatteriet samt andre enheder i internationale operationer i f. eks. Afghanistan.

Batteriet arbejder med jord til luft missiler, der med deres hastighed og træfsikkerhed, er en stor trussel for selv de bedste jægerpiloter. Udover dette arbejder enheden med en del teknisk materiel, som benyttes for at kunne skabe de bedste forudsætninger til et luftforsvar i alt slags vejr. Batteriet har et tæt samarbejde med kontrol- & varslingsbatteriet som er en del af den afdeling, batteriet er i. Disse forhold stiller store krav til personellet på alle niveauer, både sprogligt, fagligt og operativt.

Luftværnsmissilafdelingens uofficielle motto er; **Fleksibel, men stærk**

Luftværnsmissilafdelingen kan noget med en radar, som andre lande sætter stor pris på. De kan nemlig vise et tredimensionelt billede af luftrummet, som blandt andet kan bruges til at koordinere indsatsen på kamppladsen i Afghanistan.

Det handler om, at vi kan levere et helhedsbillede, eller nærmere en helhedsforståelse for, hvordan luftrummet over kamppladsen ser ud. På den måde kan alle de implicerede allierede enheder koordinere indsatsen uden at komme i vejen for hinanden.

Det radarbillede, som danskerne kan levere, kan komme fra næsten hvilken som helst kilde. Det kan være egne radarer, radarer fra andre lande eller signaler fra et AWAC-fly (radarovervågningsfly). Systemet er så simpelt og fleksibelt, at det kan udveksle informationer med de fleste andre udenlandske systemer. Derfor kan det lette samarbejdet mellem de multinationale enheder, der arbejder side om side i Afghanistan.

Briterne har ikke noget, der kan matche. De har udtrykt stor begejstring for vores system, og de mener, at der er brug for det i Afghanistan. Der er et område i Green Zone, hvor

radarerne ikke kan række på grund af bakker og dale, og det er et sted, hvor flyene hyppigt støtter soldaterne på jorden.

Den 31. marts 2009 faldt oberst Werner Kahle, chef for Danske Artilleriregiment og Hærens Ildstøtteskole, for aldersgrænsen og skulle gå på pension fra forsvaret, og en ny chef for regiment og skole skulle derefter indsættes.

Chefskiftet blev markeret med en flot parade hvor omkring 600 soldater tog afsked med oberst Werner Kahle, og tog imod den nye chef, oberst Birger Mejlholm.

Luftværnsmissilafdelingen afsluttede øvelsen Flying Rhino med 1. United Kingdom (1 UK) Armoured Division i Tjekkiet.

Afdelingens opgave var at levere et luftbillede til briterne. Briternes hovedkvarter og luftværnsenheder kunne så lede fly og helikopter, mod de mål, som kamptropper havde behov for at bekæmpe.

Nøjagtigt som sidste år havde rygtet spredt sig. LVMA kan nemlig levere et billede til briterne, via AWACS (flyvende radar) samt fra egen radar når og i år også visualiseret via et nyt 3 dimensionalt billede på vores nye program - Info scene.

Flying Rhino er en øvelse med vægt på koordination imellem jord og luft enheder/midler i rammen af et scenarie der lægger sig tættest mulig op ad det faktiske setup i Afghanistan. Desuden er en vigtig del af øvelsen ligeledes eksperimentering imellem nationer og deres forskellige C2 systemer. Således blev der trænet forskellige setup imellem nationer og imellem NATO standarder. Ligeledes var der gode muligheder for træning mellem fly og Forward Air Controllers (FAC). I det store kuperede terræn i Libava er der store muligheder for FAC til at guide fly ind mod de specifikke mål. I kraft af en Luftværnscentral sektion i Libava og en i Namest er det her muligt at kunne give briterne et detaljeret billede af luftrummet over Tjekkiet. Briterne har kun mulighed for at få et meget begrænset luftbillede og var derfor meget imponeret over at LVMA kunne levere et luftbillede som viser ud til indtil 100 km når vores egen radar bruges eller op til 1000 km hvis muligheden for at koble på AWACS via Joint Link Converter (JLC) er til stede.

Luftværnscentralen er nervecentret i Hærens Luftværnssystem. Her samles data fra radarerne, JLC og sammenholdes med Air Control Ordren og på kort tid afgør luftrumskontrolofficeren om flyet er ven eller fjende – blå eller rød, såfremt denne autoritet bliver tildelt AFD. ID samt autoritet afgør om luftværnssystemet får lov til at skyde det "fjendtlige fly" ud af luften, eller om et evt. allieret jagerfly kan lande sikkert på landingsbanen. Alle er digitalt forbundne og deler deres oplysninger via VHF, UHF, HF samt lysleder.

I år var LVMA heldige at deltage i øvelsen fra luften ved at flyve taktisk i både Hind helikoptere og Hawk jettfly. Dette gav os et indblik i hvor meget en jet pilot skal arbejde med for at kunne gennemfører Close Air Support (CAS) og det har givet os den læring, at hvis de mangler at slå Identifikation Friends or Foes IFF (flyets kodet identifikation nummer) til, så har det en forståelig årsag.

Øvelsen har bidraget LVMA med LI/LL på mange områder samt givet et godt billede af den nuværende kapacitet samt niveauet på personellens uddannelse. Det at kunne træne på dette høje niveau samt gøre erfaringer med andre systemer via såvel nye og som tidligere opkoblingsmuligheder bidrager endog meget positivt til udviklingen af systemet samt udvikling af de personlige kompetencer. Derfor bidrager øvelsen Flying Rhino til udvikling, uddannelse og samvirke på en helt unik måde, som ikke umiddelbart kan findes andetsteds.

Det var klart årets vigtigste aktivitet for LVMA, når vi ønsker at være med på Air Space Management og Air Space Koordinations områderne på internationalt niveau.

Forsvaret ønsker med Forsvarets Flagdag den 5. september, at hædre tidligere udsendte og nuværende udsendte i international tjeneste.

Danske Artilleriregiment fejrede dagen med en parade på Varde Torv.

I paraden deltog der et detachment bestående af soldater fra artilleriets forskellige Afdelinger. Der vil også være repræsentanter fra De Blå Baretter, Feltartilleriforeningen og Luftværnsartilleriforeningen.

Ved paraden talte chefen for Danske Artilleriregiment oberst Birger Mejlholm. Derefter blev flaget på det gamle rådhus hejst. Herefter skydes der Dansk Løsen med en 105 mm haubits.

Endelig talte formanden for Forsvarsudvalget, Hans Christian Thoning over emnet Forsvarets Flagdag.

Artilleriet fejrede sit 325 års jubilæum den 19. september 2009. Med en Åbent Hus arrangementet, hvor der præcis kl. 1200 med skydning med de gamle forladerkanoner foran hovedvagten, blev åbnet for adgang til kaserne. Betjeningsmandskabet var iført originale uniformer fra 1848. Mange af tilskuerne blev noget overrasket over de høje brag, og enkelte børn måtte lige krybe lidt tættere ind til far og mor.

Umiddelbart inden Danske Artilleriregiments fødselsdagsparade, fredag den 30. oktober 2009, mindedes regimentet samtlige artillerister, der er faldet i krig siden 2. verdenskrig. Ceremonien blev gennemført med deltagelse af et mindre detachment fra samtlige nuværende artilleriafdelinger.

I anledningen af regimentets fødselsdag blev der afholdt parade på Varde Kaserne fredag d. 30. oktober 2009. Fødselsdagen falder den 1. november, men da fødselsdagen i år falder på en søndag blev dagen fejret den sidste hverdag forinden.

I paraden deltog alle enheder fra Danske Artilleriregiment med musikstøtte fra Slesvigske Musikkorps.

Fungerende regimentschef, Oberstløjtnant Claus D. Møller, sagde bl.a. følgende under paraden:

"I dag fejrer vi vores regiment – Danske Artilleriregiments – fødselsdag. Fødselsdagen markeres i dag den 30 OKT selvom den officielle dato er 01 NOV. Markeringen af regimentets fødselsdag er også beretningen om et ungt artilleriregiment, hvis aner går langt tilbage og ikke mindst dets enheder som optræder i stamtræet over vores våbenart. Regimentet blev oprettet ved sammenlægningen af Kongens Artilleriregiment og Dronningens Artilleriregiment og myndigheder var som bekendt relateret til de hedengangne regiment; Nørrejyske Artilleriregiment, Sjællandske Artilleriregiment og Sønderjyske Artilleriregiment.

Og i dag 325 år efter oprettelsen af det danske artilleri, fejrer vi så fødselsdagen for hærens eneste artilleriregiment som sammen med artilleriets operative enheder og Hærens Ildstøtteskole danner rammerne for et moderne ildstøtte og CIMIC center.

På fødselsdagen i dag er artilleriet og hæren kommet et langt skridt videre i konsolideringen af det forlig som blev indgået i juni. På mange områder er det et godt og spændende forlig, men desværre har det også betydet at vi må tage afsked med LVMAFD. I første omgang missilbatterierne og på sigt også K&V kapaciteten som planlægges overført til FLV. Denne overførsel sker ikke lige om hjørnet, men tidligst efter 01 JAN 2011.

Luftværnet har som en traditionsrig kapacitet i mange år været en vel integreret del af artilleriet og vi skylder derfor alle, at lukningen foregår med værdighed og i respekt for de som arbejder med kapaciteten og som enten ønsker at overgå til anden tjeneste inden for artilleriet eller fortsætte karrieren i FLV.

På regimentschefens vegne vil jeg gerne sige tak til alle ved regimentet, Hærens Ildstøtteskole, de operative enheder og de funktionelle tjenester for et godt samarbejde i dette jubilæumsår. Også en stor tak skal lyde til Slesvigske Musikkorps som alt er med til at festlig holde dagen. Jeg skal opfordre til, at alle yder deres optimale og med regimentets valg sprog for øje: "Pligten og lidt til" arbejder frem mod fastlagte mål – en stærk hær og et robust artilleri."

Som en del af forsvarsforliget 2010 - 2014 nedlægges hærens luftværnskapacitet og dermed hærens Luftværnsmissilafdeling på Varde kaserne.

Dette tiltag indebærer, at forsvarets evne til jordbaseret aktivt forsvar mod fly - og helikoptertrusler fjernes. Kontrol- og varslingsdelen bevares dog og overføres til Flyvevåbnet, hvor den sammenlægges med flyvevåbnets kontrol- og varslingskapacitet.

Nedlæggelsen af Luftværnsmissilafdelingen – der operativt var underlagt Danske Division - er gennemført som noget af det første af forligsimpliciteringen. Det er gennemført på den måde, at de to luftværnsmissilbatterier og afdelingsstaben er nedlagt som enheder ultimo 2009. Det tilbageværende Kontrol- og varslingsbatteri er reorganiseret pr. 1. januar 2010, så det målrettet indeholder 55 normer relateret til kontrol- og varslingskapaciteten, Det resterende personel fra Luftværnsmissilafdelingen er alle placeret i andre jobs på Varde kaserne, så ingen er blevet arbejdsløse i den forbindelse.

Lukkeparade Luftværnsmissilafdelingen.

Nedlæggelsen af Luftværnsmissilafdelingen blev markeret ved en mindre parade den 17. december 2009 på Varde kaserne, hvor også Kontrol- og varslingsbatteriet blev formeret og underlagt 3 Førings- og målopklaringsafdeling. Med paraden og receptionen blev der sat et værdigt punktum for en lang og fornem epoke i hærens luftværn.

Afdelingen blev rettet af afdelingschef oberstløjtnant Niels H. Wøggsborg, hvorefter regimentschef oberst Birger Mejlholm befalede ham til at træde ud, og overdrog derefter kommandoen til afdelingschefen for 3 Førings- og Målopklaringsafdeling oberstløjtnant Karsten Jørgensen.

Afdelingschef N.H. Wøggsborg melder af til regimentschefen

Batteriet vil forblive underlagt 3 Førings- og Målopklaringsafdeling på Varde kaserne indtil flyvevåbnet er rede til at overtage kontrol- og varslingskapaciteten, som beskrevet i forligsteksten. Hvor meget materiel og personel der følger med over til Flyvevåbnet, er endnu uvis, men dette vil forventeligt tidligst ske primo 2011.

2010 byder på et krævende program for personellet med henblik på bevarelse af ekspertisen på kontrol- og varslingsområdet, så det er en vare af høj kvalitet, der leveres til flyvevåbnet. Det er så op til flyvevåbnet at bære depechen videre og fortsat levere støtte til hærens operationer, herunder at bidrage til internationale operationer med den overførte kapacitet.

Regimentschef overgiver kommando til oberstløjtnant K. Jørgensen

Kontrol- & Varslingsbatteriet bliver fra 1. januar 2010 underlagt oberstløjtnant Karsten Jørgensen, som er chef for 3. Førings- og Målopklaringsafdeling. Her er det regimentschefen oberst Birger Mejlholm, som overgiver kommandoen til oberstløjtnant Karsten Jørgensen.

Luftværns-Artilleri-Foreningen var også inviteret til paraden og deltog med bl.a. fanen. Efter paraden var der en mindre reception, hvor der blev budt på lidt kransekage og et glas portvin inden alt personel gik til julegudstjeneste med efterfølgende julefrokost.

Den sidste parade med LUFTVÆRNSMISSILAFDELINGEN

PERSONLIGE BERETNINGER FRA PERSONEL VED 14. ARTILLERIAFDELING VEDRØRENDE DEN 9. APRIL 1940

EN LUFTVÆRNSGRUPPE I HVERDAG OG KAMP

Af: Kaptajn N.O.H. Fahle og Officiant G.R. Mortensen, 3. Batteri/14. Artilleriafdeling

Blandt de luftværnsbatterier, der i september 1939 blev opstillet i Sønderjylland, var 14. Artilleriafdelings 3. batteri under kommando af Kaptajn N.O.H. Fahle.

Batteriet stilling var bestemt til at være i terrænet om Femhøj, der ligger ca. 3 km nord nordvest for Esbjerg. Batteriets samlede styrke var ca. 150 mand, der blev indkvarteret i Guldager Sogn. Da batteriet til, enhver tid – såvel dag og nat – skulle være skudklar, blev styrken inddelt i 2 vagtskifter hver under ledelse af en officer, der fungerede som vagtchef. Til brug for den vagthavende styrke blev batteriet forsynet med 5 telte. I løbet af den tid batteriet var i denne stilling, udførtes forskellige feltarbejder til forbedring af såvel selve stillingen som for at skaffe læ mod den til tider meget bidende vestenvind. Batteriets blev overalt i deres kvarterer modtaget med største gæstfrihed.

Efterhånden som man nærmede sig vinteren blev det klart for alle, at det ville være formålstjenstligt af forskellige grunde at skifte stilling for batteriet. En helt igennem fortræffelig løsning på dette problem vilde indkvartering i Fourfeld Ferieby give. Langs stranden i umiddelbar nærhed af feriehusene var en brugelig batteristilling med sandbund, og en ved stranden beliggende omklædningshal for badegæster lod sig nemt indrette som vagtlokale. Den 14. november 1939 flyttedes batteriet derefter til den nye stilling ved Fourfeld Ferieby. Af og til kom fremmede flyvemaskiner indenfor batteriets observationsområde og modtoges med de reglementerede varselskud, som straks havde den ønskede virkning i form af kursændring bort fra dansk højhedsområde. Dele af styrken – befalingsmænd som menige – blev i tidens løb hjemsendt eller bortkommanderet og erstattet af andre. Den 1. januar 1940 blev Kaptajn N.O.H. Fahle beordret til at gennemgå et 3 måneders kursus som Motorsagkyndig ved Trænaafdelingen i København og Kaptajn af reserven H. Thuesen overtog kommandoen. Vinteren, der dette år var usædvanlig streng (undertiden med temperatur i nærheden af -30) satte nu ind med stærkt snefald og isnende kulde, og batteriet fik en meget streng tid. Vejrligets alvorlige beskaffenhed i forbindelse den ensformige, strenge vagttjeneste kunne nok bidrage til at virke sløvende, for ikke at sige nedbrydende på mandskabet, såvel i moralsk som legemlig henseende, såfremt ikke de danske soldaters glimrende ånd i forbindelse med befalingsmændenes utrættelige energi havde klaret også disse vanskeligheder. I februar måned tilgik 3. stk. 20 mm Maskinkanoner og Ammunition (dog ingen panserprojektiler).

Den 8. april 1949 klokken ca. 10 ankom 14. Artilleriafdelings besigtigelseskommission til Esbjerg-gruppen for at foretage optælling af det ved gruppen værende materiel. Blandt kommissionens medlemmer var Kaptajn N.O.H. Fahle, som, når arbejdet var endt, atter skulle overtage kommandoen over Esbjerg-gruppen.

Næppe havde kommissionen begyndt sit arbejde, før afdelingen pr. telefon gav ordre til, at kommissionen straks skulle ophøre med optælling, og at Kaptajn Fahle straks skulle overtage kommandoen over batteriet. Samtidig blev der givet ordre til at forberede en eventuel

afmarch fra stillingen, således at denne kunne foregå med 1 times varsel. De nødvendige vogne skulde fremskaffes ved at leje. Styrken fik udleveret skarp ammunition, inddeltes til de forskellige pladser og køretøjer, ligesom materiellet gjordes kampklart.

Besætninger ved skyts og ildlederapparater under kommando Sekondløjtnant P. Madsen i alarmberedskab i vagtbarakkerne, øvrigt personel samlet i administrationsbygningen, de fornødne vagter og poster blev udstillet. Midt på eftermiddagen var batteriet klar så klar til afmarch, som det kunne med de forhenværende køretøjer, hvorpå batteriets materiel, ammunition m.v. ikke nær kunne transporteres.

Klokken 2015 fik batteriet af 14. Artilleriafdeling ordre til at gå i alarmberedskab for natten og samtidig meddeltes det, at der ikke måtte lyses med lyskasterne, hvis der kom fremmede flyvere i nattens løb. Det store arbejde med klargøringen af delvis permanent opstillede luftværnsbatteri blev udført i forceret tempo. I de ordrer og meldinger, der i løbet af den 8. april var tilgået batteriet, fandtes ingen oplysninger om, at der virkelig foregik noget syd for grænsen eller, at der var fare for en tysk invasion. Vi troede da også, at det drejede sig om en øvelse, der forberedtes. Først da vi i løbet af aftenen gennem radioen bl.a. erfarede, at et tysk troppetransportskib var sænket ved Norges vestkyst af et engelsk krigsskib, begyndt man at ane, at der måske var en alvorligere baggrund for de modtagne sparsomme oplysninger.

Natten mellem den 8.-9. april forløb uden alarmeringer.

Den 9. april ved femtiden observeredes fremmede maskiner fra sydvest over Esbjerg med kurs mod flyvepladsen. Medens maskinerne fløj over Esbjerg by afgav batteriet et løst varselskud og umiddelbart herefter, da man konstaterede deres nationalitet, ment de kredsedede over lufthavnen, og batteriet følte sig truet, affyredes 5 skarpe skud med 75 mm Luftværtsskanon – først 3 varselskud og herefter 2 rettet mod maskinerne. Et af disse skud lå godt i forhold til en af maskinerne, og fra batteriet mærkede man, at der slog ild ud fra maskinen, som derefter under uregelmæssig flyvning forsvandt i disen. Sandsynlighed for træfning i dette tilfælde synes ikke udelukket.

Imidlertid havde batteriet ringet Jyske Division op og meldt om det passerede. Divisionen gav batterichefen oplysning om grænseoverskridelsen og ordre til at prodse på og afmarchere til terrænet om St. Grundet.

Efter modtagelsen af denne ordre gav Kaptajn Fahle ordre til påprodsning og til rekvisition af de bestilte vogne. Kaptajn Thuesen beordredes til at overtage kommandoen over terrænet og følge efter batteriet, så snart pakningen var foretaget. Sekondløjtnant P.M.F. Greve Holstein-Holsteinborg, der næstkommanderende, fik ordre til at sørge for pakningen af ammunitionsvognene og straks følge efter kampbatteriet ad samme marchvej. Officiant G.R. Mortensen beordredes at føre kampbatteriet ud af stillingen til flyverskjul i Gjesing Plantage, og der afvente batterichefens ankomst.

Påprodsningen blev foretaget i følgende rækkefølge: 74 mm kanoner, 20 mm maskinkanoner og til sidst rekylgeværerne. Under påprodsningen blev batteriet beskydt af tyske flyvere. Denne beskydning havde dog ingen virkning, idet skuddene faldt på strandbredden umiddelbart ved batteriet.

Batteriet besvarede ilden, idet der blev givet ordre til at beskyde maskinerne med 20 mm maskinkanoner, og nu begyndte de små raketter, som lyssporprojektilerne, at fare mod de tyske maskiner. Mange af skuddene lå godt set fra batteriet og tilsyneladende blev flere af maskinerne truffet. Under et styrt gik således en maskine direkte mod en af 20 mm maskinkanonerne og mødtes af et sandt haglvejr af 20 mm projektiler, der tilsyneladende gik ind i skroget på maskinen. Denne maskine trak sig da også ud af kampen og forsvandt. Under skydningen og påprodsningen udviste alle både befalingsmænd og menige en bemærkelsesværdig ro. Man blev grebet af egen følelse, der ikke kan beskrives. Mange tanker for gennem ens hjerne, men alle koncentrerede sig om dette ene: "Fædrelandet i krig, kan det være muligt?" og "Hvorledes vil det, uforberedt som det er, gå det?".

Selve kampen mellem batteriet og de tyske maskiner var et ganske imponerende skue. Morgenen var stille, men bidende kold, solen farvede østhimlen ildrød, mens de mørke maskiner tegnede sig som skarpe silhuetter mod morgenhimlen.

Maskinernes motordrøn og maskinkanonernes skratten, mens de sendte deres små ildkugler ud i rummet, gav den gryende dag, der tegnede til at blive en strålende forårsdag, en uhyggestemning af egen natur.

Så snart det sidste køretøj var ude af stillingen, gav kaptajn Fahle ordre til den tilbageblevne styrke om forhold og batteriets sandsynlige stillingen, hvorefter han kørte til kampbatteriet og påbegyndte marchen mod Vejle. Forud sendtes Sekondløjtnant P. Madsen med en 20 mm maskinkanon for at sikre batteriet i teten, og det var ligeledes sikret i køen af en 20 mm maskinkanon. Batteriet standsede flere gange i flyverskjul, når tyske maskiner nærmede sig, ligesom det under hele marchen kørte med store afstande mellem køretøjerne. Uden for Vejle by samlede batteriet op. Efter noget besvær fik man forbindelse med Oberstløjtnant From fra fodfolket, der var indkvarteret i byens udkant. Denne gav den første nedslående meddelelse om Danmarks kapitulation.

Da batterichefen kom tilbage til batteriet, stod det i flyverskjul i Grejsdalen sikret af 20 mm kanoner og rekylgeværer. Kaptajnen kaldte batteriet sammen og forklarede, hvad der var sket, og at vi ikke måtte yde modstand. Mandskabet viste tydelig tegn på stor skuffelse, og humøret var langt nede. Geværerne blev derefter afladede, hvorefter næstkommanderenden førte batteriet til udkanten af Grejs. Batteriet kom i forbindelse med afdelingschefen, der gav ordre til, at batteriet skulle afmarchere til Århus og indkvarteres der. Da vi kom til Horsens havde en tysk motoriseret kolonne netop passeret byen, og beboerne stod i tætte skarer på gaderne. Midt i byen blev der et stop, man hørte da det særtilfælde, at der blev råbt hurra for os, men samtidig bemærkninger som: "Åh, ja, men det er jo danske soldater, det kan man da straks se på det cirkus af forskellige gule, røde og blå lastbiler", eller "Nu ser det skidt ud for jer jenser" o.s.v., selvfølgelig bemærkninger fra ubetænksomme unge mennesker, der ikke dannede sig nogen forestilling om rækkevidden af det passerede. Noget lignende skete for resten i Esbjerg, da vi forlod denne by. Under vor kørsel forbi en bestemt bygning stod en del unge arbejdsløse og piftede i fingrene efter os og kom med tilråb, noget som soldaterne tilbageviste ved fuldstændig at ignorere dem.

Først da man var kommet i kvarter udløstes spændingen, og reaktionen meldte sig med et utal af spørgsmål, mens man langsomt gled hen i søvnen – en urolig søvn for øvrigt – udenfor drønedes den tyske krigsmaskine forbi, vogn efter vogn, kolonne efter kolonne, dybere blev søvnen, men hen på natten oplevede man i drømme den 9. april blot itænk alle de muligheder, der havde været til stede for, at denne dag havde fået en anden udgang, end den fik.

EN SERGENT FRA LUFTVÆRNSARTILLERIET

Af: Sergent S.A. Hansen, Esbjerggruppen

Mandag den 8. april har vel nok været en af de mest hektiske dage i Esbjerggruppens tid. Jeg havde fri og skulle først møde til tjeneste klokken 1500, men allerede klokken 1200 blev jeg hentet inde på mit logis, med den besked, at jeg skulle melde mig aldeles omgående, da batteriet skulle køre i løbet af en halv time. Da jeg meldte mig på kontoret, fik jeg af batterichefen ordre til sammen med lyskasterfolkene at sørge for ammunitionen blev slæbt frem fra plantagen, klar til at læsse på en vogn når kaptajnen gav nærmere ordre dertil.

På dette tidspunkt var hele batteriet under næstkommanderendes kommando travlt beskæftiget med at pakke sammen og alt blev i løbet af forbavsende kort tid gjort klar til afmarch og vi ventede på ordre til at køre.

Medens mandskabet havde noget at bestille foregik det hele med en beundringsværdig fart, som dog kun kan skyldes at kaptajnen var en mand, som forstod at tage sine befalingsmænd og menige på en måde, så vi alle havde lyst til at gøre hvad vi kunne, men så da vi stod og ventede blev mandskabet utålmodigt og efterhånden kunde man spore at den almindelige mening var, at det hele kun var en prøve for at se, hvor hurtigt der kunne blive pakket og gjort klar til afmarch.

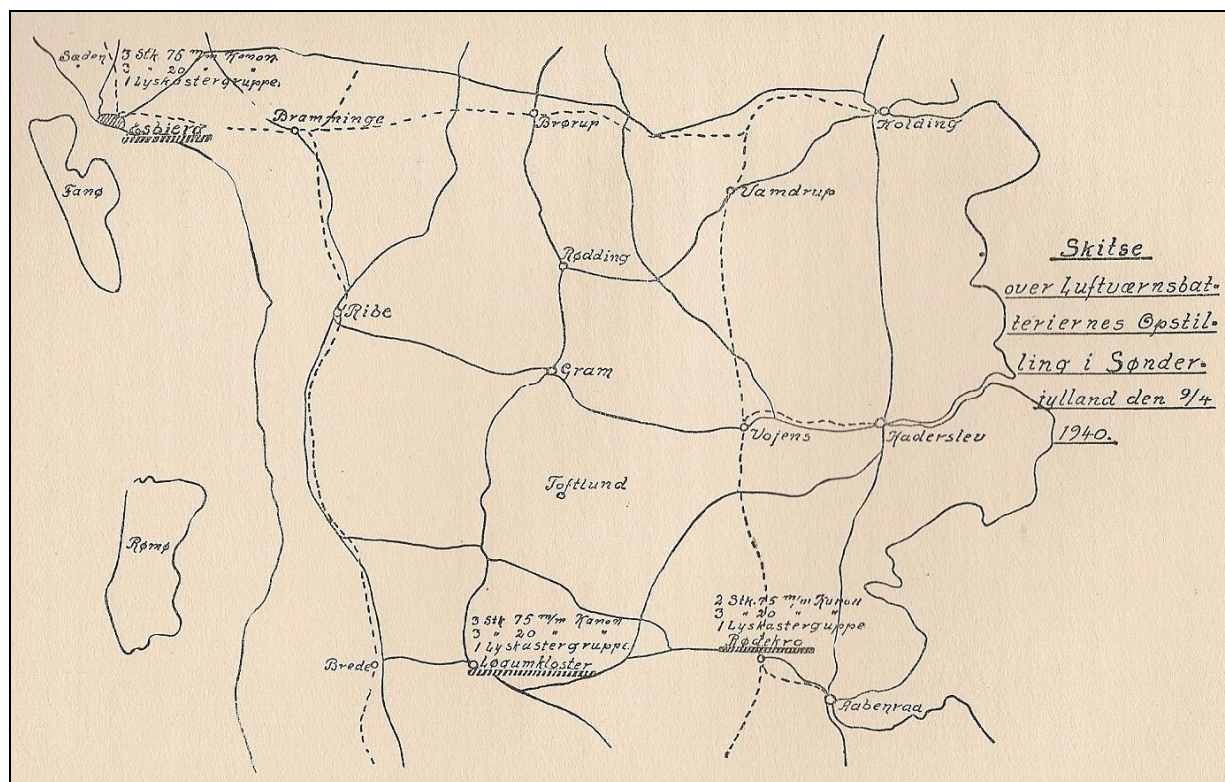
Da klokken var 2200 blev mandskabet beordret til ro, dog undtaget vagtmandskabet i batteriet, alle menige sov i restaurationsbygningen. Befalingsmændene hvor de kunne finde plads.

En kornet og undertegnede sov i et af feriehusene, i den gode tro at vi, når det blev lyst, skulle til at pakke det hele ud igen. Men således skulle det altså ikke gå. Om morgenen, klokken var vel en kvart i fem vågnede jeg ved at der blev skudt fra batteriet, At de gider, tænkte jeg og vendte mig om den anden side, så knaldede skud nummer 2, og jeg trak tæpperne op over hovedet fast besluttet på at sove videre.

Her må jeg oplyse at vi efterhånden var vant til at der blev affyret varselsskud fra batteriet, så vi var ligeglade med det, for det var jo desværre kun løse skud.

Men nu fik kanonerne en anden klang, for pludselig drøned 3 skud lige efter hinanden, det var som hytten hvor vi sov, var ved at falde sammen. Vi var nu begge to klar over at der noget i gære, når krigsammunitionen blev brugt. I løbet af få sekunder var vi udenfor, men sikken et syn!

Nogle tyske maskiner forsøgte at lande, men det blev de forhindrede i af ilden fra batteriet. Straks efter at de første skud var affyret gik maskinerne så lavt at kaptajnen ikke turde skyde hensyn til mandskabet ved korrektøren, og jagerne skilte sig ud fra de øvrige og tog kurs mod batteriet i så ringe en højde, at vore topfine 75 mm kanoner måtte stå tavse og se til, men alt kunne tyde på at de tyske flyvere var klar over at vi ikke kunne bruge kanonerne, ellers havde de sikkert ikke fløjet så frimodig ind et så stærkt armeret batteri, og med 2 kaptajner og en sværm af danske soldater, der kun ventede på det gunstigste øjeblik til at lade den danske 20 mm syng sin fanfare.

Skitse over Luftværnsbatteriernes opstilling i Sønderjylland den 9. april 1940

At tyskerne ikke har været klar over, at vi havde en så fortræffelig kanon, så man tydeligt da kaptajnens ordre kom. "Nu" var alt, hvad der blev sagt, og i selv samme øjeblik stod en punkteret linie af lysspor op mod de intetanende flyvere, som straks vendte om. Forinden havde et af dem affyret sine maskingeværer mod batteriet, men dog uden at ramme nogen. Det hele havde vel nok taget ca. 25 min., men så kom ordren til at der ikke måtte gøres modstand mod de tyske tropper.

Det var vel nok en skuffelse for os alle, og hvis ikke kaptajnen havde holdt mandskabet i sin hule hånd og fortalt dem, at de en chance for at komme til at skyde igen, såfremt vi hurtigst muligt fik prodset på og kom op til en stilling ved St. Grundet, tror jeg ikke vi var kommet derfra, før al ammunitionen var opbrugt, og jeg tror heller ikke, at et batteri er blevet gjort køreklar på så kort tid.

Men nu kom den værste tort, som vi danske soldater kunne blive udsat for. De tyske maskiner havde selvfølgelig set, at vi prodsede på, de kom nu flyvende i en sådan højde, at mandskabet måtte dukke sig for ikke at blive ramt, og der gik vi med skarpladte geværer og pistoler, som måske var i stand til at stække vingerne på disse nærgående insekter. Men batteriet kom da af sted under kaptajn Fahles kommando.

Om turen op gennem Jylland vil jeg nødig berette, det var en sørgelig modtagelse vi danske soldater fik, trods det at vi havde gjort det, som var forlangt af os. Og det fortjente den danske soldat ikke.

Vi andre, som så ham stå og stirre på sin kaptajn for at udføre en hvilken som helst ordre, som kaptajnen måtte give, må og skal beundre ham, jeg tør endda påstå at der i de få øjeblikke ikke var en eneste at soldaterne, der tænkte på, at det kunne betyde døden. Nej, den danske soldat viste, hvad han duede til, da det kneb for hans fædreland, og da hans regering forbød ham at skyde længere, holdt han op.

HOVEDTRÆK AF BEGIVENHEDERNE VED LØGUMKLOSTER

Af: Chefen for Løgumkloster-gruppen, Kaptajn af reserven O. Skovsby

Den 9. april et kvarter over fem blev batteriet overfløjet af en tysk jagermaskine i en afstand af ca. 2500 m., den blev beskudt af 75 mm luftværnskanon. Maskinen "sprang" straks i vejret og unddrog sig videre beskydning. I alt blev der afgivet 6 skud. Batterichefen blev vækket ved skydningen og gav telefonvagten ordre til at ringe til batteriet, hvor sekondløjtnant T. Petersen var vagtchef, om straks at standse skydningen. Masser af flyvemaskiner hørtes fra batterichefens kvarter.

Medens batterichefen var undervejs, blev en tysk bombemaskine, da batteriet følte sig truet, beskudt med 20 mm maskinkanon i en afstand af 1800 m. Fra batteriet sås maskinen blive truffet, idet sporprojektilerne så ud, som om de slukkede, da de ramte maskinens bagkrop. Maskinen forsvandt i dykning bag vognhøjplateauet, som om den gik ned. I alt blev der afgivet 128 skud.

Batterichefen underrettede straks efter ankomsten til batteriet 14. Artilleriafdeling om, at der var blevet skudt, og at luften var dækket af tyske bombemaskiner og jagermaskiner. Afdelingen gav straks fornyet ordre til, at der ikke måtte skydes, vor neutralitetsopgave var endt. De tyske bombemaskiner, der overfløj batteriet og Løgumkloster by og omegn nedkastede grønne flyveblade med opråb fra den tyske general Kaupisch. Batteriet fik ordre til at afmarchere til Vejle. Civilkøretøjerne begyndte klokken godt halv syv at tilgå batteriet og læsningen af ammunition m.m. påbegyndtes. Løgumkloster by var på dette tidspunkt besat af tyske panservognstropper, og umiddelbart blev batteriet omsluttet af tyske panservogne.

Alt arbejde blev herefter indstillet på henstilling fra den tyske kaptajn. Tyske vagtposter blev udsat i batteriet, og de danske vagtposter inddraget.

Batteriet blev ikke afvæbnet, men fik henstilling om at lade sætte gevæerne sammen og mandskabet træde tilbage fra disse. Batteriet havde kunnet afmarchere på mindre end en time efter ordrens modtagelse.

Batteriet fik mellem syv og halv otte tilladelse til at afhente forplejning; rekvisitionerne blev underskrevet af de tyske myndigheder.

Klokken otte blev det danske flag hejst under sædvanlig honnørafgivelse. Ved halv tolvtiden ankom til batteriet en tysk major, som frigav batteriet samt inddrog de tyske vagtposter. Majoren udtalte, at afmarch ville blive meget vanskeligt før sent på dagen, da vejene var spærrede af tyske transportere.

Såvel befalingsmænd som mandskabet viste intet tegn på nervøsitet og alle ordre blev udført med en beundringsværdig ro og disciplin.

Sekondløjtnant Kjølsten beretter, at lyskasteren på vej til Gram blev beskydt af en tysk jagtmaskine uden at blive ramt. Mandskabets holdning var mønsterværdig.

Sekondløjtnanten gav sin tilladelse til at frivilligt mandskab fra søgelyskasteren holdt vagt ved en tysk flyvemaskine, der ved nødlanding på grund af benzinmangel var havareret ved Vester Linnet, idet maskinens mandskab var fuldstændig udkørt.

VAGTCHEF VED LUFTVÆRNSARTILLERIE DEN 9. APRIL

Af: Vagtschef, Løgumkloster-gruppen, Sekondløjtnant Tage Petersen

Det aftrædende vagthold ventede den 8. april sammen med det tiltrædende vagthold på kommandoefficianten, der skulle oplæse befalingen for den samlede styrke klokken 12.

Gruppechefen (kaptajn af reserven O. Skovsby) ankom da til batteriet og gav ordre til, at batteriet skulle gå i højeste alarmberedskab, at der skulle udleveres skarp ammunition til befalingsmænd og mandskab, og at ingen måtte forlade batteriet.

Højeste alarmberedskab betød for gruppen, at man gjorde alt klar til hurtig påprodsning; dog måtte disse forberedelser ikke være mere omfattende, end at batteriet stadig var klar til skud.

Lidt efter klokken 12 modtog batteriet ordre fra afdelingen i Rødekro, om at man ikke måtte skyde, da danske flyvemaskiner i løbet af eftermiddagen ville overtage bevogtningen af luftrummet over grænseegnene.

Efter at have inddelt mandskabet til pladserne i krigsstærkt batteri, stod batteriet og afventede nye ordrer til march nordpå, idet vor plads, i tilfælde af et angreb på Danmarks sydgrænse, ikke kunne være så langt sydpå.

Hele dagen igennem havde vi forstærkede vagtposter, men alt var roligt, selv de danske flyvemaskiner udeblev – i alt fald fra vort afsnit.

Klokken 23 fik vi batteriet ordre fra afdelingen til at lade soldaterne gå i kvarter, således at man blot skulle opretholde normal vagt, hvilket vi ordnede på den måde, at de soldater, der boede nærmest ved batteriet, gik i kvarter, medens de fjernere boende blev i batteriet som vagtmandskab.

Det blev således ikke et sammenarbejdet vagthold, der overtog vagten, men derimod et blandet hold, der bestod af rekrutter fra oktober 39 og menige fra maj 39. Det var min tur til at være vagtschef, og jeg blev ligeledes i batteriet. Efter at vagtholdet var blevet inddelt i delinger, gik batteriet over til normal vagttjeneste.

Befalingsmænd og mandskab fra lyskasterafdelingerne marcherede til deres stillinger, hvor de forblev, uden at sende nogen af soldaterne hjem, idet de dog havde fået ordre til, at de ikke måtte lyse med lyskasterne.

Klokken halv fem den 9. april blev jeg ringet op fra søgelyskasterstillingen af Løjtnant Kjølsten, der i lytteapparatet havde hørt stærk flyvemaskinealarm i retning af øen Sild, og han udtalte som sin mening, at tyskerne åbenbart var ved at varme deres motorer op. Jeg gjorde vagtposterne opmærksomme på forholdet, således at de kunne være særlig agtpågivende i retningen mod Sild.

Klokken 5.15 alarmerede vagtposterne batteriet – der var kommet en flyver tæt på batteriet.

Mandskabet var meget hurtigt på pladserne og det varede ikke mange sekunder, før jeg kunne give ordre til hurtigskydning – der var imidlertid ikke gået mere end 3 skud, hvoraf det sidste lå godt i højden, men lidt til højre, således at jeg sandsynligvis med en lille korrektion kunne have bragt flyveren ned – da telefonvagten råbte nede fra vagtbarakken: ”Der må ikke skydes på den flyver”, sådan havde han opfattet kaptajnens telefoniske ordre.

Der var stadigvæk kun denne ene forbistrede flyvemaskine i luften, og opfyldt af harme ville jeg ned for at få en samtale med kaptajnen for at høre, hvorfor vi ikke måtte pille denne maskine ned, der blev ved med at circle om batteriet.

Jeg var imidlertid ikke kommet mange skridt ned mod barakken førend der viste sig en lavtgående bombemaskine, der havde sneget sig ind på os i læ af en plantage, med kurs lige mod batteriet. Jeg gav de 3 20 mm maskinkanoner ordre til at beskyde denne nye flyvemaskine; de fik skudt lidt over 100 skud tilsammen, og på trods af betjeningsmandskabet aldrig før havde skudt med disse kanoner, havde de dog så mange træffere, at maskinen, efter hvad der blev fortalt os af en tysk patrulje, som dagen efter kom til batteriet, måtte nødlande ved Skærbæk.

Kaptajnen var imidlertid under skydningen ankommet til batteriet og meddelte, at vor opgave som neutralitetsvagt var løst, og at vi ikke måtte skyde mere, og at batteriet skulle prodse på for at gå nordpå.

De øvrige befalingsmænd og menige var – hidkaldt af skydningen – kommet hurtigt til batteriet, hvor vi nu begyndte påprodsningen og klargøringen af materiel og ammunition. Vi var imidlertid ikke færdige med vor påprodsning, da en tysk panservognsafdeling klokken halv syv besatte batteriet.

Et par timer efter fik tilladelse til at fortsætte vort arbejde, idet man meddelte os, at der nu var truffet en overenskomst mellem den danske og den tyske regering, således at vi blot kunne henvende os til vor afdeling for at få ordre til hvad vi videre skulle foretage os.

DEN TAVSE GRUPPE

Af: Vagtchef, Rødekro-gruppen, Løjtnant C.E. Lang

Mandag den 8. april klokken 10 mødte jeg til tjeneste i batteristillingen og skulle fra klokken 12.30 være vagtchef for det næste døgn. Mandskabet på det tiltrædende vagthold mødte som sædvanlig til formiddagsøvelse, lidet anende at den vagt, de om middagen tiltrådte, skulle blive den sidste i Rødekro.

Om formiddagen ankom pr. bane 3 vogne med påmonteret fodplade til batteriets 3 maskinkanoner, der nu blev påmonteret og stillet op i op i batteristillingen klar til skud.

Ved 20-tiden blev befalingsmændene kaldt sammen, og batterichefen meddelte os, at vor neutralitetsopgave for i nat var ophævet, batteriet måtte ikke skyde, undtagen vi blev angrebet, lyskasterne måtte ikke tændes og fik derfor ordre til påprodsning. Som forholdene var, havde batteriet intet at foretage sig før på nærmere ordre.

Natten forløb rolig, først den 9. april klokken ca. 5.15 meldte vagten til mig, at en flyver var i sigte i sydøstlig retning, jeg gik ud, men så kun et glimt af maskinen helt nede i horisonten, hvor den igen forsvandt. Batteriet alarmeredes, og mandskabet fik ordre til, at ingen

måtte skyde, før vi blev angrebet, disse maskiner kom en del nærmere, men var knebet inde på skudvidde fra batteriet. Disse forsvandt i østlig retning.

I mellemtiden blev der ringet op til afdelingskontoret, at der var flyvere i luften og forhørt, om vi nu måtte skyde. Det måtte vi ikke. Atter kom der maskiner til syne. Efter at alle havde slået en volte til højre over Rødekro og ind mod Åbenrå, kom de tilbage og nedkastede en del flyverblade ca. 300 m fra batteriet. Maskinerne gik nu ind over batteriet, stadig i lav højde, kredsede nogle gange over os og forsvandt derefter i nordvestlig retning. Fra nu af var det umuligt at holde tal på maskinerne, da vi så godt som hele horisonten rundt kunne se flyvere.

Næstkommanderende ankom nu til batteriet (ca. klokken 5.30) og gav ordre til påprodsning. Inden længe havde vi de første private lastvogne i batteriet og begyndte nu at læsse de resterende sager. Herunder blev batteriet ustandselig overfløjet af lavtgående maskiner, flere gik så lavt, at de måtte svinge uden om tårnet på den ved batteriet liggende skærvefabrik for ikke at kollideres. På disse maskiner kunne man se besætningerne vinke ned til os. Ingen følte trang til at vinke igen.

Det skal bemærkes, at alt forløb i største ro og orden, ikke hos en eneste af mandskabet var nogen nervøsitet eller ophidselse at spore, og dog var vel alle grebet af situationen. Samtidig med ordren til påprodsning blev 2 af vore 20 mm maskinkanoner sendt frem til panservognsspærring. En ca. 1,5 km syd for Rødekro på landevejen Rødekro-Tinglev (den gamle oksevej), og den anden ca. 4 km sydvest for Rødekro på landevejen Rødekro-Åbenrå (1 km fra Åbenrå).

Mandskabet på disse vogne, 1 sekondløjtnant, 1 underkorporal og 6 menige fik ordre til at blive og spærre til det yderste, først på nærmere ordre måtte de gå tilbage. – Absolut ingen behagelig opgave i betragtning af, at batteriet til maskinkanonerne ikke var i besiddelse af en eneste panserpatron, men kun sporpatroner til luftmål.

Sekondløjtnant Christoffersen var delingsfører ved spærringen på oksevejen syd for Rødekro. Her vækkede man en gårdmand og forlangte en vogn m.m. til at danne spærring med. Længere fremme på vejen blev en del harver anbragt med tænderne opad. Foran vognen på tværs af vejen mellem to telefonpæle blev to ruller pigtråd trukket så det ikke uden videre kunne passeres; samtlige materialer måtte ejeren aflevere trods protester. Om pigtråden nogensinde blev redt ud igen og kom til den rette anvendelse, vides ikke, men forhåbentlig har gårdejeren tilgivet sekondløjtnanten.

Ved Åbenrå oven for skovfogedboligen; her var ingen materiale for hånden til spærringen, så man måtte nøjes med selve vognen. I det tidsrum, delingerne tilbragte i disse stillinger, viste sig ingen fjender.

Batteriet havde ordre til at gå nord på og for enhver pris at komme over Vejle å, for, som vi troede, sammen med de øvrige tropper at forsvare os der. Ca. klokken 7 var vi så vidt, at vognene ikke kunne rumme mere. Hvad der var tilbage, noget løs ammunition, køkkensager, tæpper, mundering m.m., måtte vi efterlade.

I Jels kro blev vi stoppet af politiet. Jeg skulle ringe til politimesteren, som læste regeringens beslutning op for mig. Alle tropper skulle gå i kantonnement på stedet, søge forbindelse med den tyske værnemagt og aflevere al ammunition. Nu var der ikke mere at tage fejl af, mandskabet fik ordre til aflade maskinkanoner og geværer, (de ord, der på denne ordre faldt mand og mand imellem skal ikke her gentages). Resten af turen foregik udelukkende af biveje, alle hovedveje var fyldt med værnemagts køretøjer.

Afdelingschefer

OL	L.T. Kongstorp	1 NOV 1937	-	31 MAJ 1942
OL	J.J. Gerstoff	1 JUN 1942	-	13 SEP 1945
OL	S.A. Andersen	1 OKT 1945	-	31 MAR 1949
OL	R.J. Johnsen, Kommandør	1 APR 1949	-	31 OKT 1949
OL	T.P. Ejby Nielsen	1 NOV 1949	-	30 APR 1955
OL	H.H.V. Nielsen	3 JUN 1955	-	13 NOV 1955
OL	I.J.D. Schrøder	14 NOV 1955	-	31 OKT 1956
OL	N.S. Lunn, Kommandør	1 NOV 1956	-	30 APR 1957
OL	A. Jørgensen	1 MAJ 1957	-	31 MAJ 1958
OL	A.Ø. Østeraa, Kommandør	1 JUN 1958	-	31 OKT 1958
OL	K.J. Asgrav	1 NOV 1958	-	6 FEB 1962
OL	L. S. Aabech, Kommandør	7 FEB 1962	-	30 SEP 1962
OL	E.N. Laursen	1 OKT 1962	-	29 FEB 1964
OL	O.B. Nielsen	1 MAR 1964	-	31 MAR 1968
OL	L.S. Aabech	1 APR 1968	-	31 JUL 1971
OL	O.B. Nielsen	1 AUG 1971	-	15 MAJ 1974
OL	E.N. Laursen	16 MAJ 1974	-	30 APR 1975
OL	S. Kullmann	1 MAJ 1975	-	31 DEC 1976
OL	P.E. Ø. Sørensen	1 JAN 1977	-	30 JUN 1979
OL	B. Madsen	1 JUL 1979	-	31 JUL 1983
OL	V.T. Sture	1 AUG 1983	-	17 JUL 1989
OL	B. Sohnemann	18 AUG 1989	-	30 SEP 1990
OL	A. Olesen	1 OKT 1990	-	31 AUG 1991
OL	B. Jakobsen	1 SEP 1991	-	31 MAR 1996
OL	E.B. Bruun	1 APR 1996	-	31 DEC 1997
MJ	A.P.F.C. Bagge, Fungerende	1 JAN 1998	-	30 MAR 1998
OL	S. Hansen	1 APR 1998	-	31 OKT 2002
OL	V.S. Petersen	1 NOV 2002	-	31 AUG 2005
MJ	K.A. Nicolaisen, Fungerende	1 SEP 2005	-	30 AUG 2006
OL	K. Simonsen	1 SEP 2006	-	18 APR 2008
MJ	K.A. Nicolaisen, Fungerende	19 APR 2008	-	30 JUN 2008
OL	N.H. Wøggsborg	1 JUL 2008	-	31 DEC 2009

Tillæg 3 til artikel ”14. Artilleriafdeling til Luftværnsmissilafdelingen”

Kildeoversigt

14. Artilleriafdelings mappe med avisudklip

Jyske Luftværnsregiments mapper med avisudklip

Jyske Luftværnsregiment fotomappe

14. Luftværnsafdelings dagbøger

14. Luftværnsmissilafdelings dagbøger

Batterimapper, 1. Lette Luftværnsraketbatteri, Skive

Batterimappe, 2. Lette Luftværnsraketbatteri, Skive

Batterimappe, 3. Lette Luftværnsraketbatteri, Skive

Batterimappe, Stabsbatteri, Skive/Varde

Libellen, Nørrejyske Artilleriregiment

Projektøren, Luftværns-Artilleri-Foreningen

Samt diverse foto fra afdelingens fotoarkiv (på en DVD)

Samt privat materiale fra seniorsergent John Martin Christiansen (Chris)

Kontrol- og Varslingsbatteri

1. Luftværnsmisilbatteri

2. Luftværnsmisilbatteri

